ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Ἐποπτεία
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ—ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου
∴
Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ—ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδακτόρων τῆς Θεολογίας

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 7

ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ

Α΄—Η΄

Εἰσαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλια
ΠΑΝ. Γ. ΣΤΑΜΟΥ
Ἐπιτίμου Γυμνασιάρχου
Κείμενον: A. Wenger

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

Γραμματεὺς Συντάξεως
Ἱερεὺς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἁγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνας ἡ Ἐκκλησία ἕνεκα πολλῶν καὶ ποικίλων λόγων μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἐξετάσεως ἐδέχετο τοὺς προσερχομένους νὰ συναριθμηθῶσι μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς καὶ λάβωσι τὸ λίαν ὑψηλὸν τοῦ Χριστιανοῦ ἀξίωμα. Οὕτως ἐδημιουργήθη ἐνωρὶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἰδία τάξις, ἡ τῶν κατηχουμένων, τουτέστι τῶν ἐν δοκιμασίᾳ διατελούντων καὶ προπαρασκευαζομένων νὰ δεχθῶσι τὸ ἅγιον Βάπτισμα καὶ οὕτω νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ θεόδμητον τοῦτο οἰκοδόμημα, «ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας», (Α´ Τιμ. 3, 15) καὶ «διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους πάντων τῶν αἰώνων ἡ μόνη κιβωτὸς τῆς σωτηρίας».[1]

Οἱ κατηχούμενοι, εἰς ἴδιον κατάλογον ἀναγραφόμενοι, ἐγένοντο δεκτοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, κατὰ τὸν λθ´ κανόνα τῆς ἐν Ἐλβίρᾳ συνόδου. Ἐθεωροῦντο οἰκεῖοι αὐτῇ, οὐχὶ ὅμως καὶ πιστὰ τέκνα, καὶ ἠδύναντο νὰ συμμετέχωσι τῆς λατρείας καὶ παρίστανται εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν κατηχουμένων.

Ἡ ἐν τῇ τάξει τῶν κατηχουμένων παραμονὴ ἦτο διαρκείας δύο μέχρι τριῶν ἐτῶν.[2] Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα κατηχοῦντο, τουτέστι ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας προσώπων, μὴ ἀποκλειομένων καὶ τῶν λαϊκῶν,[3] ὡρισμένας χριστιανικὰς ἀληθείας, ἀποσκοπούσας «εἰς τὸ νὰ στηρίξωσι μὲν τοὺς κατηχουμένους εἰς τὴν πίστιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἀποσπάσωσι δὲ αὐτοὺς ὁλοτελῶς τῶν δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων τῆς εἰδωλολατρικῆς πλάνης».[4]

Ἡ κατηχητικὴ αὕτη διδασκαλία ἐνετείνετο κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν εἰς τοὺς ἐκ τῶν κατηχουμένων «πρὸς τὸ φώτισμα εὐτρεπιζομένους», ἤτοι μέλλοντας νὰ βαπτισθῶσι, «φωτισθῶ-

1. Χ. Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1907, σελ. 265.

2. Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ Η´, 32, Βιβλ. Ἑλλήνων Πατέρων, Ἔκδοσις Ἀποστολ. Διακονίας, Ἀθῆναι 1955, τ. 2, σελ. 164. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 40, PG 26, 400.

3. Τερτυλλιανοῦ De Idololatria 11. De praescriptione haereticorum. «Ὁ διδάσκων εἰ καὶ λαϊκὸς ᾖ, ἔμπειρος δὲ τοῦ λόγου καὶ τὸν τρόπον σεμνός, διδασκέτω» Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, ἔνθ. ἀνωτ.

4. Π. Τρεμπέλα, Κατηχητικὴ ἢ Ἱστορία καὶ θεωρία τῆς Κατηχήσεως, Ἀθῆναι 1931, σελ. 32.

τι», ἐπειδὴ τὸ βάπτισμα τῶν κατηχουμένων «ἐξ ἔθους»[5] ἐτελεῖτο τὸ πλεῖστον κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μ. Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα, διότι τὸ ἅγιον Πάσχα τότε «ἦτο ὁ κυρίως καιρὸς τοῦ βαπτίσματος, εἰς ὃν προσετέθησαν καὶ τὰ θεοφάνεια καὶ ἡ πεντηκοστή».[6]

Οἱ ἐπιθυμοῦντες λοιπὸν νὰ βαπτισθῶσιν ἐδήλουν τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένον πρεσβύτερον, ὅστις κατέγραφεν αὐτὸ ἐν ἰδίῳ καταλόγῳ, καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ὡδηγοῦντο εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν πρὸ τοῦ ἐπισκόπου τῇ συνοδείᾳ εὐϋπολήπτων προσώπων[7] «ἐγγυωμένων περὶ τῆς εἰλικρινείας καὶ ἀγαθῆς διαθέσεως αὐτῶν».[8] Ἐὰν ὁ ἐπίσκοπος ἐκ τῆς ἐρεύνης, εἰς ἣν προέβαινεν, ἐπείθετο περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν διαθέσεων τοῦ ὑποψηφίου, κατέγραφεν τοῦτον ἰδιοχείρως εἰς τὸν ὁριστικὸν κατάλογον τῶν «μελλόντων φωτίζεσθαι».

Οὗτοι καθ' ὅλην τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν ἠκροῶντο κατηχητικῆς διδασκαλίας συμπληρωματικῆς τῆς πρώτης,[9] παρεχομένης κυρίως ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῶν ὑπὸ τούτου τεταγμένων κληρικῶν, ἐντατικῶς ἰδίᾳ κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα. Οὕτως «αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ» (Κολ. 1, 10) «μὲ πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας» (Ἐφ. 1, 18), προσήρχοντο εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τὴν νύκτα τοῦ ἁγίου Πάσχα πρὸ τῆς θείας λειτουργίας τῆς Ἀναστάσεως, ἧς τὴν λαμπρότητα ἐπέτεινεν ἡ συμμετοχὴ τῶν νεοφωτίστων λευχειμονούντων, κρατούντων λαμπάδας ἀνημμένας καὶ πρώτων προσερχομένων εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν.

Καθ' ὅλην τὴν Διακαινήσιμον Ἑβδομάδα ἐγίνοντο εἰς τοὺς νεοφωτίστους ἢ νεοφύτους, οἵτινες καθημερινῶς προσήρχοντο εἰς

---

5. «Ἐν τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ ἐξ ἔθους ἡ Ἐκκλησία ποιεῖν βαπτίσματα παρέλαβεν, ὅτι τὸ βάπτισμα, τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου τύπος ἐστί· τὸ δὲ Σάββατον ἐκεῖνο μέσον ἐστὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως» (Βαλσαμῶν)· Σύνταγμα Ἱ. Κανόνων Ράλλη - Ποτλῆ, τ. Β', σελ. 218. Πρβλ. Ἀποστ. Διαταγαὶ Ε', 19· Βιβλ. Ἑλλήνων Πατέρων... τόμ. 2, σελ. 90.

6. Ὁδοιπορικὸν Σιλβίας παρὰ Κ. Καλλινίκου, Ὁ Χριστιανικὸς Ναός, Ἀλεξάνδρεια 1921, σελ. 484. Κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον πᾶς χρόνος εἶναι κατάλληλος διὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα· «κἂν νύκτα εἴπῃς, κἂν ἡμέραν, κἂν ὥραν, κἂν στιγμήν, κἂν τὸ βραχύτατον», PG 31, 424.

7. A. Wenger. Jean Chrysostome huit Catéchéses baptismales. Paris 1957, σελ. 74. Πρβλ. καὶ Κ. Καλλινίκου, ἔνθ. ἀνωτ., σελ. 486, 488.

8. Π. Τρεμπέλα, Ἡ τελεσιουργία τοῦ Βαπτίσματος πάλαι τε καὶ νῦν, Ἀθῆναι 1925, σελ. 63.

9. «Δεῖ ἀκούειν τὰ περὶ Θεοῦ ζῶντος· δεῖ ἀκούειν τὰ περὶ κρίσεως· δεῖ ἀκούειν τὰ περὶ Χριστοῦ· δεῖ ἀκούειν τὰ περὶ ἀναστάσεως». (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Προκατήχησις, § 5, 6). Ἰδὲ καὶ Π. Τρεμπέλα, Κατηχητική..., σελ. 38.

τὴν Ἐκκλησίαν φέροντες τὴν «ἀμφώτειον ἐσθῆτα»[10] καὶ ἵσταντο ἐν ἰδίῳ τόπῳ,[11] κατηχητικαὶ ὁμιλίαι, καλούμεναι μυσταγωγικαί, δι' ὧν ἐμυοῦντο οὗτοι εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας,[12] περὶ ὧν προηγουμένως δὲν ἐγένετο λόγος, ἅτε τῆς περὶ τούτων διδασκαλίας οὔσης στερεᾶς τροφῆς.

Ἡ κατήχησις τῶν νεοφωτίστων ἐπερατοῦτο τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, καθ' ἣν οὗτοι ἀπέθετον τὴν λευκὴν «ἀμφώτειον ἐσθῆτα», ἐξ οὗ καὶ ὠνομάσθη αὕτη ἐν τῇ Δύσει Dominica in albis ἢ in albis depositis. Οὕτως ἐδημιουργήθησαν αἱ περίφημαι κατηχητικαὶ ὁμιλίαι τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων «πολυτιμότατον μνημεῖον ἀρχαίας κατηχήσεως καὶ ἀρχαίας τάξεως τῆς Ἐκκλησίας»,[13] τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Γρηγορίου Νύσσης, τοῦ Αὐγουστίνου, τοῦ Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως[14] καὶ ἄλλων.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅστις εἴπέ τις καὶ ἄλλος ἐμόχθησε νὰ εἰσαγάγῃ πολλούς, καὶ εἰσήγαγεν, εἰς τοῦ Κυρίου τὸν νυμφῶνα, ἀναμφιβόλως πολλὰς κατηχητικὰς ὁμιλίας θὰ ἐξεφώνησε.

Ἐκ τούτων ἀρχικῶς ἦσαν γνωσταὶ εἰς ἡμᾶς μόνον δύο, αἱ ὑπὸ τοῦ Montfaucon ἐκδοθεῖσαι καὶ εἰς τὴν Pat. Gr. Migne, τ. 49, στ. 223 - 240 περιληφθεῖσαι. Βραδύτερον ἐν ἔτει 1909 ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πετρουπόλεως ὑφηγητὴς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἀνεῦρεν ἐν ἑλληνικῷ χειρογράφῳ τοῦ 10ου αἰῶνος τῆς Συνοδικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μόσχας τρεῖς κατηχητικὰς ὁμιλίας τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου, ἃς καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, Varia Graeca Sacra, Peterbourg 1909, σελ. 155 - 186.[15]

Πρὸ τετραετίας ὁ Ἀσσομψιονιστὴς πατὴρ Antoine Wenger καθηγητὴς τῆς ἐν Λυὼν τῆς Γαλλίας Θεολογικῆς Σχολῆς ἐρευνῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἄθωνος πρὸς ἀνεύρεσιν ἔργων τοῦ Σευηριανοῦ Γαβάλων, ἀνεῦρεν εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 6 κώδικα τῆς ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα χειρόγραφον τοῦ

---

10. «Ποῦ δὲ ἡ ἀμφώτειος ἐσθής, ἣ λαμπρυνθήσομαι»; Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 40, 25, PG 36, 393.

11. Π. Ρομπότου, Λειτουργική, Ἀθῆναι 1869, σελ. 122. Ἰδὲ καὶ A. Wenger, μν. ἔργ., σελ. 101.

12. Π. Τρεμπέλα, Κατηχητική..., σελ. 36.

13. Π. Ρομπότου, μν. ἔργ., σελ. 128.

14. Τοῦ Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως ἀνεκδότους Κατηχήσεις ἔχει συλλέξει ὁ A. Wenger, ἃς μέλλει νὰ ἐκδώσῃ. Ἰδὲ μν. ἔργον αὐτοῦ, σελ. 83 ὑποσημ. 2.

15. Ἐκτενῆ περὶ τούτων ποιεῖται λόγον ὁ A. Wenger (μν. ἔργ., σελ. 26 - 80), ἀναφέρει δὲ καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς γνησιότητος αὐτῶν συνηγοροῦντας λόγους.

11ου αἰῶνος, περιέχον ὀκτὼ κατηχήσεις τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὧν αἱ ἑπτὰ τελείως ἄγνωστοι, ἃς ἐδημοσίευσεν εἰς κριτικὴν ἔκδοσιν εἰς τὸν 50ὸν τόμον τῆς ἐκδόσεως Sources Chrétiennes[16] ὑπὸ τὸν τίτλον Jean Chrysostome huit Catéchéses baptismales, inédites, Paris 1957, προτάσσων μακρὰν εἰσαγωγὴν (σελ. 7 - 107).

Οὕτως ἤδη ἔχομεν δώδεκα Κατηχήσεις τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου. Καὶ αἱ μὲν ἐν τῇ P.G. τοῦ Migne εὑρισκόμεναι, τὸ πρῶτον δὲ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Βενεδικτίνου Bernard de Montfaucon (1655 - 1741), κατήχησις πρώτη καὶ δευτέρα, δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν κύκλον. Ἀμφότεραι ἐξεφωνήθησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἡ μὲν καλουμένη πρώτη τριάκοντα ἡμέρας πρὸ τοῦ Πάσχα,[17] ἡ δὲ δευτέρα δέκα ἡμέρας[18] μετὰ τὴν προηγουμένην αὐτῆς, ἥν τινα ἀγνοοῦμεν.

Ἐπειδὴ εἰς τὴν πρώτην ὁ Χρυσόστομος ἀσχολεῖται μὲ τὸ περὶ ὅρκου θέμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἠσχολήθη διὰ μακρῶν εἰς τὰς περὶ ἀνδριάντων ὁμιλίας αὐτοῦ, ὁ Montfaucon φρονεῖ ὅτι αὕτη ἐξεφωνήθη μετὰ τὰς ὁμιλίας ἐκείνας, ἤτοι ἐν ἔτει 387, ὅπερ ἀποκρούει ὁ Tillemont (1677 - 1698). Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν Migne ἐτέθη μετὰ τὰς περὶ ἀνδριάντων ὁμιλίας. Ἡ ὀνομαζομένη δευτέρα ἐξεφωνήθη μετὰ τὸ 387, διότι ποιεῖται μνείαν ... κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκφωνηθεισῶν ὁμιλιῶν εἰς τοὺς ἀνδριάντας. «Οὐδετέρα τούτων ἀποτελεῖ κυρίως κατηχητικὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' εἶναι ἀμφότεραι ἐξ ὁλοκλήρου διδακτικαὶ καὶ παραινετικαὶ ὁμιλίαι».[19]

Τοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος εἶναι καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐκδοθεῖσαι τρεῖς κατηχήσεις ὑπ' ἀριθμὸν 2, 3, 4. Ἀποτελοῦν κύκλον ὁμιλιῶν, ὧν ἡ πρώτη ἄγνωστος, καὶ θεωροῦνται ἐκφωνηθεῖσαι ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐν ἔτει 388.[20]

---

16. Αἱ λίαν ὠφέλιμοι αὗται ἐκδόσεις διευθύνονται ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐκ τριῶν ἐπιφανῶν καθολικῶν πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν, φιλελλήνων καὶ φιλορθοδόξων, τῶν κ.κ. H. de Lubac, Jaen Daniélou καὶ C. Mondésert, ὅστις τυγχάνει καὶ γενικὸς Γραμματεὺς αὐτῆς.

17. «Ἀλλ' ἔτι τριάκοντα ἡμέραι καὶ ἀποκαταστήσει ὑμᾶς οὐχὶ Φαραώ, ἀλλ' ὁ τῶν οὐρανῶν βασιλεύς, εἰς τὴν ἄνω πατρίδα, εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἱερουσαλήμ» (P.G. 49, 223).

18. «Καὶ μὴ θαυμάσητε εἰ δέκα ἡμερῶν διαγενομένων μόνον τοὺς καρποὺς ἤλθομεν ἀπαιτήσοντες τῶν σπερμάτων» (P.G. 49, 231).

19. Π. Τρεμπέλα, Κατηχητική..., σελ. 24.

20. A. Wenger, μν. ἔργ., σελ. 27. 65. Τοῦτο εἰκάζεται ἐκ τοῦ χωρίου τῆς 33ης ὁμιλίας εἰς τὴν Γένεσιν τοῦ Χρυσοστόμου: «καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστολικῶν ἐπιλαβόμενοι... πολλὴν τὴν παραίνεσιν καθ' ἑκάστην πρὸς τοὺς νεωστὶ τῆς χάριτος ἀξιωθέντας ποιησάμενοι» (P.G. 53, 308). Αἱ ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν ἐγένοντο τῷ 388. Λίαν ὅμως πιθανὸν αἱ Κατηχήσεις αὗται νὰ ἐλέχθησαν τῷ 387. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ιδ' ὁμιλίας πρὸς τοὺς ἀνδριάντας ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρει, ὅτι εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν ἔκαμε λόγον περὶ τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τῆς ἀποτμηθείσης ἐξ αἰτίας τῶν ὅρκων. Τοιοῦτον ὅμως δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν

Αἱ ὑπὸ τοῦ A. Wenger ἐκ χειρογράφου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα ἐκδοθεῖσαι ὀκτὼ Κατηχητικαὶ ὁμιλίαι ἀποτελοῦν πλήρη κύκλον κατηχητικῶν ὁμιλιῶν ἐχουσῶν ὀργανικὴν ἑνότητα. Ἔχουν μεγάλην ὁμοιότητα αἱ τρεῖς πρῶται μὲ τὰς ὑπὸ τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐκδοθείσας. Ἡ τρίτη μάλιστα εἶναι ἡ ὑπ' ἀριθ. 4 (τρίτη) εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως, τυγχάνει δὲ γνωστὴ καὶ ἐξ ἀρχαίας λατινικῆς μεταφράσεως.[21]

Καὶ αἱ ὁμιλίαι αὗται ἐξεφωνήθησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 389 - 398. Αἱ ὑπ' ἀριθ. 4 - 8 εἶναι μυσταγωγικαὶ καὶ ἐλέχθησαν ἡ δ' τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἢ τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου, ἡ ε' τὴν τρίτην, ἡ στ' τὴν Τετάρτην, ἡ ζ' τὴν Παρασκευὴν καὶ ἡ η' τὸ Σάββατον, ὅτε ἐλάμβανον πέρας αἱ μετὰ τὸ βάπτισμα ἑορταὶ τῶν νεοφωτίστων, αἵτινες ἐν Ἀντιοχείᾳ διήρκουν ἑπτὰ ἡμέρας.[22]

Περὶ τῆς γνησιότητος τῶν ὁμιλιῶν τούτων ὁμιλεῖ διὰ μακρῶν ὁ ἐντριβέστατος περὶ τὸν Χρυσόστομον π. A. Wenger προβάλλων ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα, κυρίως ἐσωτερικά,[23] ἅτινα οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν καταλείπουσιν, ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ἓν ἄρτι ἄγνωστον ἔργον τοῦ μεγάλου τούτου τῆς Ἐκκλησίας πατρός. Ἡ ἀνάγνωσις τούτων θὰ πείσῃ καὶ τὸν ἄκρῳ δακτύλῳ ἁψάμενον τῶν ζωηρρύτων χρυσοστομείων ναμάτων, ὅτι αὗται ἐξῆλθον ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, οὗτινος ἡ χάρις, κατὰ τὸν ὑμνῳδόν, καθάπερ πυρσὸς ἐκλάμψασα, τὴν οἰκουμένην ἐφώτισε.

Τὰς ὁμιλίας ταύτας ὁ A. Wenger, μεγάλως ἐκ τῆς ἀνευρέσεως αὐτῶν ἐνθουσιασθείς, χαρακτηρίζει ὡς τὴν μᾶλλον ἀξιόλογον συμβολὴν εἰς τὸ φιλολογικὸν ἔργον τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Montfaucon μέχρι σήμερον, ἤτοι ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνας.[24]

Ὁ δὲ ἐκ τῶν κορυφαίων ἐκπροσώπων τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογικῆς ἐπιστήμης, καθηγητὴς τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου καὶ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Παν. Μπρατσιώτης θε-

---

προηγουμένην ιγ' περὶ ἀνδριάντων, ἀλλὰ εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 2 Κατήχησιν τῆς σειρᾶς Παπαδοπούλου Κεραμέως § 10 ἐν κατακλεῖδι. Ὡς γνωστὸν αἱ εἰς τοὺς ἀνδριάντας ὁμιλίαι ἐξεφωνήθησαν τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν τοῦ 387.

21. A. Wenger μνημ. ἔργ., σελ. 30 καὶ 168.

22. Ἴδε Κατήχησιν ΣΤ', 24 καὶ A. Wenger, μν. ἔργ., σελ. 101.

23. A. Wenger, μν. ἔργ., σελ. 48 - 59.

24. A. Wenger, μν. ἔργ., σελ. 105. Τὸ περιοδικὸν La Documentation Catolique, τ. LV 30 - 3 - 1958, No 1274 P. 439 κ. ἑ. Χαρακτηρίζει ταύτας ὡς πολύτιμον ἀνακάλυψιν διὰ τὴν Πατρολογίαν, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, τὴν Κατήχησιν καὶ Λειτουργικήν.

ωρεῖ «λίαν ἐνδιαφερούσας καὶ σπουδαίας».[25] Αὗται, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ Κατηχήσεις τοῦ Χρυσοστόμου, διαφέρουσι τῶν τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων καὶ δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς Κατηχήσεις ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν τῆς λέξεως σημασίαν. Ἐν αὐταῖς, ἰδίᾳ ταῖς μυσταγωγικαῖς, ὁ ἀπαράμιλλος κήρυξ τῶν θείων ἀληθειῶν «δὲν ἐμφανίζεται πλέον ὡς μυσταγωγός, ἀλλ' ὡς αὐστηρὸς ἠθικολόγος καὶ διδάσκαλος τῆς πνευματικῆς ζωῆς».[26]

Διὰ τοῦτο ἐκτὸς τῆς σπουδαιότητος, ἣν κέκτηνται ἀπὸ λειτουργικῆς ἀπόψεως, ἐνέχουσι καὶ μεγάλην σημασίαν ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικοῦ καταρτισμοῦ καὶ οἰκοδομῆς ἐν Χριστῷ πάντων ἡμῶν, τῶν ἀξιωθέντων νὰ λάβωμεν τὸ λίαν τιμητικόν, ὑψηλόν, ἀλλὰ καὶ ὑπεύθυνον τοῦ Χριστιανοῦ ἀξίωμα, ὅπερ πολλαχοῦ ἐν αὐταῖς τονίζει.[27] Εἰς τὸν παρόντα τόμον ἐκδίδονται αἱ ὀκτὼ Κατηχήσεις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κειμένου τῆς ἐκδόσεως Sources Chrétiennes (τόμ. 50).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΣΤΑΜΟΣ
Γυμνασιάρχης

25. ΘΕΟΛΟΓΙΑ, 29 (1958) 158. ΕΚΚΛΗΣΙΑ 35 (1958) 182. Πρβ. Nouvelles du Mont Orthod. 27-28) 1958.
26. A. Wenger, μν. ἔργ., σελ. 101. Πρβλ. καὶ Les Etudes Avril 1958 P. 115.
27. Κατήχ. Α', 44, Β', 22 κ. ἑ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΝΑ ΒΑΠΤΙΣΘΩΣΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΒΑΠΤΙΣΘΕΝΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΗΝ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΝΑ ΒΑΠΤΙΣΘΩΣΙ

1. Εἰς καιρὸν χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης πνευματικῆς τώρα εὑρισκόμεθα. Ἰδοὺ μᾶς ἦλθαν αἱ πολυπόθητοι καὶ ἀξιαγάπητοι ἡμέραι τῶν πνευματικῶν γάμων. Πράγματι, δὲν θὰ ἐσφαλλέ τις, ἐὰν ὠνόμαζε γάμον τὰ ὅσα τώρα γίνονται καὶ ὄχι μόνον γάμον, ἀλλὰ καὶ στρατολογίαν, θαυμαστὴν καὶ παράδοξον. Καὶ ἂς μὴ νομίσῃ τις, ὅτι ἀντίθετα εἶναι ὅσα εἶπα, ἀλλ' ἂς ἀκούσῃ τὸν μακάριον Παῦλον τὸν διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης, ὁ ὁποῖος καὶ τὰς δύο αὐτὰς εἰκόνας μεταχειρίζεται. Καὶ ἐδῶ μὲν λέγει «Ἡρμοσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ» (Β' Κορ. 11, 2), εἰς ἄλλο δὲ μέρος, ὡς νὰ ὁπλίζῃ στρατιώτας, μέλλοντας νὰ ὑπάγουν εἰς πόλεμον, λέγει πάλιν· «Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου» (Ἐφ. 6, 11).

2. Σήμερον χαρά, πράγματι, γίνεται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Διότι ἐὰν δι' ἕνα ἁμαρτωλὸν μετανοοῦντα γίνεται τόση χαρὰ (Λουκ. 15, 7), διὰ πλῆθος τόσον πολύ, τὸ ὁποῖον μὲ μίαν ὁρμὴν τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου ἐπεριφρόνησεν, εἰς δὲ τὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ ἔσπευσε νὰ ἐγγραφῇ, πολὺ μεγαλυτέρα χαρὰ γίνεται εἰς τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀρχαγγέλους καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄνω δυνάμεις καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς δημιουργήματα.

3. Ἂς σᾶς ὁμιλήσωμεν λοιπὸν ὡς εἰς νύμφην, μέλλουσαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς νυμφικὸν θάλαμον. Καὶ εἰς σᾶς μὲν ἂς γνωρίσωμεν τοῦ νυμφίου τὸν μέγαν πλοῦτον καὶ τὴν ἄφατον φιλανθρωπίαν, τὴν ὁποίαν δι' αὐτὴν δεικνύει, εἰς αὐτὴν δὲ ἀπὸ ποῖα κακὰ ἀπαλλάσσεται καὶ ποῖα ἀγαθὰ μέλλει νὰ ἀπολαύσῃ. Καὶ ἂν θέλετε, πρῶτον νὰ φανερώσωμεν πᾶν τὸ ἀφορῶν εἰς αὐτὴν καὶ νὰ ἴδωμεν ποῦ αὐτὴ εἶναι καὶ εἰς ποίαν

κατάστασιν εὑρίσκεται, ὅταν ὁ νυμφίος τὴν δέχεται, ἐπειδὴ διὰ τοῦ τρόπου τούτου καλύτερα θὰ φανῇ τοῦ κοινοῦ τῶν ὅλων δεσπότου ἡ ἄπειρος φιλανθρωπία. Διότι δὲν τὴν ἐδέχθη σαγηνευθεὶς ἀπὸ τὴν ὡραιότητά της, οὔτε ἀπὸ τὸ κάλλος της, οὔτε ἀπὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος αὐτῆς, ἀλλ' ἐνῷ ἦτο ἄσχημος καὶ χωρὶς ὡραίαν μορφὴν καὶ ὑπερβολικῶς αἰσχρὰ καὶ ἐξ ὁλοκλήρου ρυπαρά, καὶ διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἔκφρασιν, ἐνῷ ἐκυλίετο εἰς αὐτὸν τὸν βόρβορον τῶν ἁμαρτημάτων. Καὶ ἐνῷ ἦτο εἰς τοιαύτην κατάστασιν, εἰς τὸν νυμφῶνα τὴν εἰσήγαγε.

4. Ἀλλὰ κανείς, ἀκούων ταῦτα ἀπὸ ἡμᾶς, ἂς μὴ τὰ ἐκλάβῃ ὑπὸ σωματικὴν ἄποψιν· διότι περὶ τῆς ψυχῆς σᾶς ὁμιλοῦμεν καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς. Διότι οὔτε ἡ οὐρανομήκης ἐκείνη ψυχή, ὁ μακάριος Παῦλος, ὅταν ἔλεγε· «Ἡρμοσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ» (Β΄ Κορ. 11, 2) δὲν ἐννοοῦσεν ἄλλο τι, παρὰ ὅτι τὰς ψυχὰς ἐκείνας, ποὺ προσῆλθον εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ὡς παρθένον ἁγνὴν τὰς ἥνωσε μὲ τὸν Χριστόν.

5. Τὴν ἀκριβῆ λοιπὸν ἔννοιαν τῶν λόγων τούτων γνωρίζοντες τώρα, ἂς μάθωμεν καθαρὰ τὴν προηγουμένην αὐτῆς ἀσχημίαν, διὰ νὰ θαυμάσωμεν τοῦ Κυρίου τὴν φιλανθρωπίαν. Τί, πράγματι, δύναται νὰ εἶναι πιὸ ἄσχημον ἀπὸ τὴν ψυχήν, ἡ ὁποία τὴν τιμητικὴν θέσιν της ἀφοῦ ἐγκατέλιπε, καὶ τὴν ἄνωθεν εὐγένειαν ἀφοῦ ἐλησμόνησε, λίθους, ξύλα, ἄλογα ζῶα καὶ τὰ εὐτελέστερα ἀπ' αὐτὰ ἐτίμα καὶ ἀπὸ τὴν κνίσσαν καὶ τοὺς θρόμβους τοῦ αἵματος καὶ τοὺς καπνοὺς τῶν θυσιῶν τῆς εἰδωλολατρείας ἐπέτεινε τὴν ἀσχημίαν της; Διότι ἀπ' αὐτὸ προῆλθε τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων ἐφαμάρτων ἡδονῶν, τὰ ἄσεμνα συμπόσια, τὰ μεθύσια, αἱ ἀκολασίαι καὶ ὅλα τὰ αἰσχρὰ ἔργα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν τιμώμενοι δαίμονες χαίρουν.

6. Ἀλλὰ ταύτην εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὑρισκομένην καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἄβυσσον τῆς κακίας κρημνισθεῖσαν, ἰδὼν ὁ καλός μας Κύριος νὰ εἶναι γυμνὴ ἀρετῶν καὶ νὰ ἀσχημονῇ, δὲν ἐλογάριασεν οὔτε τὴν ἀσχημίαν αὐτῆς, οὔτε τὴν ὑπερβολικήν της πτωχείαν, οὔτε τὸ μέγεθος τῶν κακῶν καὶ φανερώνων τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν τὴν ἐδέχθη εὐχαρίστως. Ἐκδηλώνων δὲ διὰ τοῦ προφήτου τὴν τοιαύτην αὐτοῦ διάθεσιν λέγει· «Ἄκουσον θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου· καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου» (Ψαλμ. 44, 11).

7. Πρόσεξε ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἀκόμη φανερώνει τὴν ἀγαθότητά του, διότι κατεδέχθη νὰ ὀνομάσῃ θυγατέρα αὐτήν,

ποὺ τόσον ἀπεσκίρτησεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας τὸν ἑαυτόν της παρέδωκε. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο λάβε ὑπ' ὄψιν σου, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὔτε εὐθύνας ζητεῖ παρ' αὐτῆς διὰ τὰ ἁμαρτήματά της, οὔτε τιμωρίαν ἐπιβάλλει, ἀλλὰ μόνον συμβουλεύει καὶ προτρέπει νὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ δεχθῇ τὴν παραίνεσιν καὶ τὴν συμβουλήν του, ὑποσχόμενος νὰ λησμονήσῃ τὰ ὅσα ἔπραξε.

8. Εἶδες τὴν ἀνέκφραστον τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν; Εἶδες τὴν ὑπερβολικὴν αὐτοῦ κηδεμονίαν; Τοὺς λόγους δηλαδὴ τούτους ὁ μακάριος Δαυῒδ ὡσὰν νὰ τοὺς ἀπηύθυνεν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἡ ὁποία τότε εὑρίσκετο εἰς κακὴν κατάστασιν. Καὶ ἡμεῖς δὲ τώρα εἶναι εὐκαιρία πρὸς ἐκείνους, ποὺ μὲ πόθον ἐπεθύμησαν τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην στρατολογίαν ἔτρεξαν, τοὺς λόγους τούτους μεγαλοφώνως νὰ ἀπευθύνωμεν εἰς ἕκαστον τῶν ἐδῶ εὑρισκομένων ἀφοῦ μεταβάλωμεν ὀλίγον τὸν προφητικὸν λόγον· «Λησμονήσατε οἱ νέοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται ὁλόκληρον τὸ παρελθόν σας, λησμονήσατε τὰς ἐφαμάρτους συνηθείας ποὺ εἴχατε· ἀκούσατε καὶ κλίνατε τὸ αὐτί σας καὶ δεχθῆτε τὴν ἀρίστην αὐτὴν νουθεσίαν». «Ἄκουσον, λέγει ὁ προφήτης, θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου» (Ψαλμ. 44, 11).

9. Βλέπεις ὅτι τὴν ἰδίαν παραίνεσιν τὴν ὁποίαν ὁ προφήτης ἀπηύθυνε πρὸς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἀπευθύνομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον εἰς τὴν ἀγάπην σας. Διότι διὰ τῶν λόγων «ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου» τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὴν πλάνην αἰνιγματωδῶς ἐδήλωσε καὶ τὴν λατρείαν τῶν δαιμόνων· «καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου», δηλαδὴ λησμόνησε τὴν προηγουμένην διαγωγήν σου, ἡ ὁποία σὲ ὡδήγησεν εἰς αὐτὸ τὸ ἀπρεπὲς καὶ ἄσχημον κατάντημα. Λησμόνησε ὅλα ἐκεῖνα καὶ ὅλην ἐκείνην τὴν νοοτροπίαν διῶξε ἀπὸ τὴν διάνοιάν σου. Διότι ἐὰν τοῦτο μόνον κάμῃς καὶ ἀπομακρυνθῇς ἀπὸ τὸν λαόν σου καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ζύμης καὶ τῆς κακίας, εἰς τὴν ὁποίαν κατεδαπανήθης καὶ κατηνάλωσες τὴν ἀκμὴν καὶ ζωτικότητα τῆς ψυχῆς σου καὶ τοῦ σώματός σου, θὰ ἐπιθυμήσῃ ὁ βασιλεὺς τὴν καλλονήν σου.

10. Βλέπεις, ἀγαπητέ, ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι ἀναφέρονται εἰς τὴν ψυχήν; Διότι ἡ φυσικὴ ἀσχημία τοῦ σώματος ποτὲ δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ὡραιότητα, ἐπειδὴ τὰ τῆς φύσεως ἔργα ἀκίνητα καὶ ἀμετάβλητα διέταξεν ὁ δημιουργὸς νὰ εἶναι. Εἰς τὴν ψυχὴν ὅμως ἡ μεταβολὴ αὐτὴ καὶ εὔκολος εἶναι καὶ μὲ πολὺ μεγάλην εὐχέρειαν κατορθοῦται. Διὰ ποῖον λόγον καὶ πῶς συμβαίνει τοῦτο; Ἐπειδὴ τὸ πᾶν ἐδῶ εἶναι

ἔργον τῆς θελήσεως καὶ ὄχι τῆς φύσεως. Διὰ τοῦτο εἶναι δυνατὸν εἰς μίαν ψυχήν, ποὺ δὲν ἔχει ὡραίαν μορφὴν καὶ εἶναι πάρα πολὺ ἄσχημος, ἐὰν θελήση, ἀμέσως νὰ μεταβληθῆ καὶ εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν ὡραιότητος νὰ φθάση καὶ ὡραία πάλιν νὰ γίνη καὶ εὐπρόσωπος· καὶ εἶναι ἐπίσης δυνατόν, ἐὰν ἀμελήση, πάλιν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀσχημίαν νὰ καταπέση. «Θὰ ἐπιθυμήση λοιπὸν ὁ βασιλεὺς τὴν καλλονήν σου», ἐὰν σὺ λησμονήσης τὸ παρελθόν σου, ἢ καθὼς λέγει ὁ προφήτης, «τὸν λαόν σου καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου».

11. Εἶδες τὴν ἀγαθότητα τοῦ Κυρίου; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὄχι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου γάμον πνευματικὸν ἐκάλεσα τὰ ἐδῶ γινόμενα. Διότι καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου τούτου τοῦ σαρκικοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ἡ νεαρὰ κόρη νὰ ἑνωθῆ μετὰ τοῦ ἀνδρός, ἂν δὲν λησμονήση ἐκείνους, ποὺ τὴν ἐγέννησαν καὶ ἀνέθρεψαν, καὶ δὲν μεταφέρη ὁλόκληρον τὴν σκέψιν αὐτῆς πρὸς τὸν μέλλοντα νὰ τὴν συζευχθῆ νυμφίον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ὅταν ὁ λόγος τὸν ἔφερεν εἰς τὸ θέμα τοῦτο, μυστήριον τὸ πρᾶγμα ἐκάλεσε. Ἀφοῦ εἶπε· «Ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» (Ἐφ. 5, 31-32) ἐνόησε τὴν δύναμιν τοῦ γινομένου καὶ ἐκπλαγεὶς ἐφώναξε· «Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ» (αὐτόθι).

12. Καὶ πράγματι εἶναι μέγα· διότι ποία ἀνθρωπίνη διάνοια δύναται νὰ ἐννοήση τὴν φύσιν τοῦ συντελουμένου γεγονότος, ὅταν ληφθῆ ὑπ᾽ ὄψιν, ὅτι ἡ μοσχοαναθρεμμένη καὶ ἐντὸς τοῦ οἴκου παραμείνασα κόρη καὶ τόσης φροντίδος καὶ ἀνατροφῆς ἀξιωθεῖσα παρὰ τῶν γονέων της, ὅταν ἔλθη ἡ ὥρα τοῦ γάμου, ἀμέσως καὶ σὲ μίαν στιγμήν, λησμονεῖ τὰς μητρικὰς ὠδῖνας, ὅλας τὰς περιποιήσεις, τὰς οἰκογενειακὰς συνηθείας, τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης, γενικῶς ὅλα καὶ ὅλην αὐτῆς τὴν σκέψιν μεταφέρει πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἄλλοτε εἶδε, παρὰ ἐκείνην τὴν ἑσπέραν τοῦ γάμου. Τόσον δὲ πολὺ μεταβάλλεται, ὥστε ἐκεῖνον θεωρεῖ ὅτι εἶναι δι᾽ αὐτὴν τὸ πᾶν, καὶ αὐτὸν νομίζει καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ νυμφίον καὶ ὅ,τι δύναται νὰ φαντασθῆ τις, καθόλου δὲ πλέον δὲν ἐνθυμεῖται ἐκείνους ποὺ ἐπὶ τόσα ἔτη τὴν ἀνέθρεψαν. Τόσον δὲ στενῶς εἶναι ἡνωμένοι οἱ δύο σύζυγοι, ὥστε δὲν εἶναι πλέον δύο ἀλλὰ ἕνα ἄτομον.

13. Τοῦτο προβλέπων μὲ τὰ προφητικά του μάτια ὁ πρωτόπλαστος ἔλεγε· «Αὕτη κληθήσεται γυνὴ ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη· ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» (Γεν. 2, 23-24). Τὸ αὐτὸ δύναταί τις νὰ εἴπη καὶ διὰ τὸν ἄνδρα, διότι καὶ ἐκεῖνος λησμονῶν τοὺς γεννήσαντας αὐτὸν καὶ τὸν πατρικόν του οἶκον, ἑνώνεται καὶ προσκολλᾶται εἰς αὐτήν, ποὺ συνάπτεται μετ᾽ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τοῦ γάμου. Καὶ διὰ νὰ δείξη εἰς ἡμᾶς ἡ θεία Γραφὴ τὸν μεγάλον τοῦ γάμου συνεκτικὸν δεσμόν, δὲν εἶπεν ὅτι θὰ ἑνωθῆ μὲ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ θὰ προσκολληθῆ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Καὶ οὔτε καὶ εἰς τοῦτο ἠρκέσθη, ἀλλὰ προσέθεσε· «Καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν». Τὴν μαρτυρίαν ταύτην τῆς Γραφῆς ἀναφέρων καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· «Ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σάρκα μία» (Ματθ. 19, 6). Τόσον στενή, λέγει διὰ τῶν λόγων τούτων, γίνεται ἡ ἕνωσις καὶ ἡ συνάφεια, ὥστε οἱ δύο ἀποτελοῦν ἕνα σῶμα. Λέγε μου, ποία ἀνθρωπίνη σκέψις δύναται τοῦτο νὰ φαντασθῆ καὶ ποία διάνοια νὰ κατανοήση; Καλῶς λοιπὸν δὲν ἔλεγεν ὁ μακάριος οὗτος διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης, ὅτι μυστήριον ὁ γάμος εἶναι; Καὶ δὲν εἶπεν ἁπλῶς μυστήριον, ἀλλά· «Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ» (Ἐφ. 5, 32).

14. Ἐὰν λοιπόν, προκειμένου περὶ αἰσθητῶν πραγμάτων, ὁ γάμος εἶναι μυστήριον καὶ μάλιστα μέγα μυστήριον, ποῖον χαρακτηρισμὸν ἀντάξιον τοῦ πνευματικοῦ τούτου γάμου δύναταί τις νὰ εἴπη; Πρόσεξε λοιπὸν νὰ ἴδης, ὅτι, ἐπειδὴ εἰς τὸν πνευματικὸν τοῦτον γάμον ὅλα εἶναι πνευματικά, εἶναι ἀντίθετα μὲ ἐκεῖνα ποὺ γίνονται εἰς τὸν αἰσθητὸν γάμον. Διότι εἰς μὲν τὸν αἰσθητὸν γάμον κανεὶς ποτὲ δὲν θὰ ἐδέχετο νὰ λάβη γυναῖκα χωρὶς προηγουμένως τὴν ὡραιότητά της καὶ τὴν σωματικήν της χάριν μὲ ἀκρίβειαν νὰ ἐξετάση καὶ ὄχι μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πρῶτα ἀπ᾽ αὐτὰ τὴν οἰκονομικήν της κατάστασιν.

15. Ἐδῶ ὅμως τίποτε ἀπ᾽ αὐτά. Διατί; Ἐπειδὴ πνευματικὰ εἶναι ὅσα γίνονται καὶ ὁ νυμφίος ὁ ἰδικός μας, ἀπὸ φιλανθρωπίαν κινούμενος, τρέχει εἰς ἡμᾶς πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας. Καὶ ἂν ἕνας δὲν ἔχη ὡραίαν ὄψιν, καὶ ἂν ἔχη ἄσχημον ἐμφάνισιν, καὶ ἂν εὑρίσκεται εἰς ἐσχάτην πενίαν, καὶ ἂν δὲν ἔχη εὐγενῆ καταγωγήν, καὶ ἂν εἶναι δοῦλος, καὶ ἂν εἶναι παραπεταμένος, καὶ ἂν εἶναι ἀνάπηρος, καὶ ἂν εἶναι βεβαρημένος μὲ φορτία ἁμαρτημάτων, καμμίαν ἀκριβολόγον ἐξέτασιν δὲν κάνει, οὔτε πληροφορίας ζητεῖ, οὔτε εὐθύνας ἀπαιτεῖ. Ἐδῶ δηλαδὴ ὑπάρχει δωρεά, γενναιοδωρία, χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὁ ὁποῖος δὲν ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον τὸ νὰ λησμονήσωμεν τὰ παρελθόντα καὶ εὐγνώμονας καὶ εὐσεβεῖς διαθέσεις νὰ ἔχωμεν εἰς τὸ μέλλον.

16. Ἰδοὺ χάριτος ὑπερβολή! Ἰδοὺ μὲ ποῖον νυμφίον ἑνώνονται αἱ ψυχαὶ ποὺ ὑπακούουν εἰς τὴν κλῆσιν αὐτῶν!

Ἂς ἴδωμεν τώρα, ἂν θέλετε, καὶ τὰ ἐπακόλουθα τοῦ γάμου τούτου τοῦ πνευματικοῦ. Ἀφοῦ εἰς τοὺς αἰσθητοὺς γάμους προῖκες προσφέρονται καὶ δῶρα, καὶ τὰ μὲν δῶρα προσφέρει ὁ ἄνδρας, τὴν δὲ προῖκα ἡ μέλλουσα αὐτοῦ σύζυγος, εἶναι ἑπόμενον καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν γάμον κάτι ἀνάλογον πρὸς αὐτὸ νὰ γίνεται. Διότι πρέπει ἀπὸ τὰ σωματικὰ εἰς τὰ θειότερα καὶ πνευματικὰ νὰ ὁδηγήσωμεν τὴν διάνοιάν σας. Ποία λοιπὸν εἶναι ἐδῶ ἡ προῖκα; Τί ἄλλο παρὰ ἡ ὑπακοὴ καὶ αἱ μέλλουσαι πρὸς τὸν σύζυγον ὑποχρεώσεις; Καὶ ποῖα τὰ δῶρα ποὺ ὁ νυμφίος πρὸ τοῦ γάμου προσφέρει; Ἄκουσε τὸν μακάριον Παῦλον, ὁ ὁποῖος μᾶς τὰ ὑποδεικνύει διὰ τῶν ἑξῆς λόγων του· «Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ρήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἤ τι τῶν τοιούτων» (Ἐφ. 5, 25 - 27).

17. Εἶδες μέγεθος δώρων; Εἶδες ἀνέκφραστον ὑπερβολὴν ἀγάπης; «Καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς». Τοῦτο ποτὲ ἄνθρωπος δὲν θὰ ἐδέχετο νὰ κάμῃ, νὰ χύσῃ δηλαδὴ τὸ αἷμά του ὑπὲρ τῆς μελλούσης νὰ ἑνωθῇ μετ' αὐτοῦ συζύγου. Ὁ φιλάνθρωπος ὅμως Κύριος, ἐνεργῶν σύμφωνα μὲ τὴν ἀγαθότητά του, κατεδέχθη νὰ ὑποστῇ τὸ μέγα τοῦτο καὶ παράδοξον πάθημα χάριν τῆς πρὸς αὐτὴν κηδεμονίας, διὰ νὰ τὴν ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος καὶ ἀφοῦ τὴν καθαρίσῃ διὰ τοῦ λουτροῦ τοῦ βαπτίσματος, νὰ τὴν στήσῃ πλησίον του ἔνδοξον. Διὰ τοῦτο τὸ αἷμά του ἔχυσε καὶ σταυρὸν ὑπέμεινε, ἵνα καὶ εἰς ἡμᾶς δι' αὐτοῦ τὸν ἁγιασμὸν χαρίσῃ καὶ καθαρίσῃ διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ ἀναγεννήσεως, καὶ αὐτοὺς ποὺ προηγουμένως ἦσαν ἐστερημένοι τιμῆς καὶ δὲν εἶχον καμμίαν ἀξίαν καὶ παρρησίαν, νὰ τοὺς τοποθετήσῃ εἰς τὸ πλευρόν του ἐνδόξους, χωρὶς νὰ ἔχουν κηλῖδα ἢ ρυτίδα ἢ κάτι ἐκ τῶν τοιούτων.

18. Βλέπεις πῶς μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «καθαρίσῃ καὶ παραστήσῃ ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν Ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα», ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι αὐτὴ προηγουμένως ἦτο μέσα εἰς τὴν ἀκαθαρσίαν; Ταῦτα λοιπὸν ὅλα σκεπτόμενοι, σεῖς οἱ νέοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, μὴ βλέπετε τὸ μέγεθος τῆς ἰδικῆς σας ἀθλιότητος, οὔτε νὰ συλλογίζεσθε τὰ πολλά σας ἁμαρτήματα· μᾶλλον δὲ μὲ ἀκρίβειαν ταῦτα ἐξετάζοντες, καθόλου νὰ μὴ διστάσητε, ἀλλὰ γνωρίζοντες τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ Κυρίου, τῆς χάριτος αὐτοῦ τὴν ὑπερβολήν, τὸ μέγεθος τῆς προσφερομένης δωρεᾶς, ὅσοι κατηξιώθητε ἐδῶ νὰ πολιτογραφηθῆτε, μὲ πολλὴν εὐγνωμοσύνην προσέλθετε καὶ ἀπαρνού-

μενοι ὅλας τὰς μέχρι τώρα πράξεις σας, μὲ ὁλόκληρον τὴν δύναμιν τῆς διανοίας σας τὴν μεταβολήν σας ἐπιδείξατε.

19. Καὶ ἐπειδὴ ἐμάθατε καλὰ ποῖοι εἶσθε καὶ εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρισκομένους ὁ Κύριος σᾶς πλησιάζει, χωρὶς νὰ ζητῇ τιμωρίας διὰ τὰ παραπτώματα, οὔτε νὰ ἐξετάζῃ τὰ ἁμαρτήματα, πρέπει καὶ σεῖς νὰ εἰσφέρετε τὸ ἰδικόν σας μερίδιον καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσετε ὄχι διὰ τῆς γλώσσης μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ εἰλικρινοῦς διανοίας τὰς πρὸς αὐτὸν ὁμολογίας. «Καρδίᾳ γάρ, λέγει ἡ Γραφή, πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν» (Ρωμ. 10, 10). Πρέπει δηλαδὴ καὶ ἡ διάνοια νὰ ἔχῃ στηριχθῇ σταθερῶς εἰς τὴν εὐσεβῆ πίστιν καὶ ἡ γλῶσσα διὰ τῆς ὁμολογίας νὰ διακηρύσσῃ τὴν σταθερότητα τῆς διανοίας.

20. Ἐπειδὴ δὲ ὁ θεμέλιος λίθος τῆς εὐσεβείας ἡ πίστις εἶναι, ἂς σᾶς εἴπωμεν ὀλίγα περὶ αὐτῆς, ἵνα, ἀφοῦ ἀρραγῆ καὶ ἀκλόνητον τοῦτον τοποθετήσωμεν, δυνηθῶμεν ἐν συνεχείᾳ μὲ ἀσφάλειαν τὴν ὅλην οἰκοδομὴν νὰ οἰκοδομήσωμεν. Πρέπει λοιπὸν οἱ ἐγγραφέντες εἰς τὸ ἰδιότυπον τοῦτο πνευματικὸν στράτευμα νὰ πιστεύουν εἰς τὸν Θεὸν τῶν ὅλων, τὸν πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν αἴτιον ὅλων τῶν πραγμάτων, τὸν ἀνέκφραστον, τὸν ἀπερινόητον, ὁ ὁποῖος οὔτε διὰ λόγου, οὔτε δι' ἐνδομύχων σκέψεων δύναται νὰ κατανοηθῇ καὶ ὅστις ἀπὸ φιλανθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα τὰ πάντα ἐδημιούργησε.

21. Καὶ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν καθ' ὅλα ὅμοιον καὶ ἴσον πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ἔχοντα τελείαν καὶ ἀπαράλλακτον τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητα, τὸν ὁμοούσιον καὶ μὲ ἰδίαν ὑπόστασιν γνωριζόμενον, τὸν ἀνεκφράστως ἐξ αὐτοῦ προελθόντα, τὸν προαιώνιον καὶ τῶν αἰώνων δημιουργόν, ὅστις εἰς ὑστέρους καιροὺς διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν, μορφὴν δούλου ἀνέλαβε καὶ ἄνθρωπος ἔγινε καὶ συνανεστράφη μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἐσταυρώθη καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἀνεστήθη.

22. Πρέπει τὰς ἀληθείας αὐτὰς νὰ ἔχετε σταθερῶς προσηλωμένας εἰς τὴ διάνοιάν σας, διὰ νὰ μὴ γίνεσθε εὔκολα θύματα τῶν τεχνασμάτων τοῦ διαβόλου. Ἀλλά, ἐὰν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἀρείου θέλουν νὰ σᾶς ἐξαπατήσουν καὶ καταβάλουν, νὰ γνωρίζετε καλά, ὅτι πρέπει νὰ κλείετε τὰ αὐτιά σας εἰς ὅσα λέγουν καὶ μετὰ παρρησίας πρὸς αὐτοὺς νὰ ἀποκρίνεσθε καὶ ἀποδεικνύετε ὅτι ὅμοιος[1] κατὰ τὴν οὐσίαν πρὸς τὸν Πατέρα

1. Ἡ φράσις αὐτὴ «ὅμοιον κατὰ τὴν οὐσίαν ὄντα τὸν Υἱὸν τῷ Πατρὶ» τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου δὲν πρέπει νὰ παρεξηγηθῇ καὶ νομισθῇ, ὅτι ὁ Χρυσόστομος ἀνήκει εἰς τοὺς «ὁμοιουσιανοὺς» μὲ τὸν Ἀγκύρας Βασίλειον καὶ Λαοδικείας Γεώργιον, διότι, ὡς ἀνωτέρω εἴπε, θεωρεῖ τὸν Υἱὸν «ἴσον

εἶναι ὁ Υἱός. Διότι αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶπε· «Ὥσπερ ὁ Πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ» (Ἰωαν. 5, 21) καὶ διὰ πάντων ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δύναμίς του εἶναι ἴση πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ Πατρός. Ἂν δὲ ὁ Σαβέλλιος ἀφ' ἑτέρου θελήσῃ νὰ σᾶς νοθεύσῃ τὰ ὑγιᾶ δόγματα, συγχέων τὰς ὑποστάσεις, καὶ εἰς αὐτοῦ τὰς διδασκαλίας φρᾶξε τὰ αὐτιά σου, ἀγαπητέ, καὶ δίδαξέ του ὅτι ἡ μὲν οὐσία Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος εἶναι μία, τρεῖς δὲ αἱ ὑποστάσεις. Οὔτε ὁ Πατὴρ υἱὸς εἶναι δυνατὸν νὰ ὀνομασθῇ, οὔτε ὁ Υἱὸς πατήρ, οὔτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἄλλο τι, παρὰ τοῦτο, ἀλλ' ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν μένων ἔχει τὴν ἴσην δύναμιν.

23. Πρέπει ἀκόμη καὶ μίαν ἄλλην ἀλήθειαν νὰ ἔχετε προσηλωμένην εἰς τὴν διάνοιάν σας, ὅτι δηλαδὴ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ ἄλλα πρόσωπα ἀξίαν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς μαθητάς του ἔλεγε· «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. 28, 19).

24. Εἶδες ὁμολογίαν τελείαν; Εἶδες διδασκαλίαν ποὺ δὲν ἀφίνει καμμίαν ἀμφιβολίαν; Κανεὶς λοιπὸν ἂς μὴ σὲ ταράσσῃ τοῦ λοιποῦ εἰσάγων εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας δόγματα ἐπινοήσεις τῆς διανοίας του καὶ τὰ ὀρθὰ καὶ ὑγιᾶ δόγματα θολώνων, ἀλλὰ νὰ ἀποφεύγῃς τὰς συναναστροφὰς τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ὅπως τὰ δηλητηριώδη φάρμακα. Διότι οὗτοι εἶναι καταστρεπτικώτεροι ἀπὸ ἐκεῖνα, ἐπειδὴ ἡ βλάβη τῶν δηλητηρίων δὲν καταστρέφει, παρὰ τὸ σῶμα μόνον, ἐνῷ οὗτοι καταστρέφουν αὐτὴν τὴν ψυχήν, ματαιώνοντες τὴν σωτηρίαν της. Διὰ τοῦτο πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἀποφεύγετε τὰς τοιαύτας αὐτῶν ὁμιλίας, μέχρις ὅτου δυνηθῆτε, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἐξωπλισμένοι καλὰ μὲ τὰ πνευματικὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα εἶναι αἱ ἀπὸ τὴν θείαν Γραφὴν προερχόμεναι μαρτυρίαι, νὰ ἀναχαιτίζετε τὴν ἀναίσχυντον αὐτῶν γλῶσσαν.

25. Καὶ διὰ μὲν τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας τόσην ἀκριβῆ γνῶσιν θέλομεν νὰ ἔχετε καὶ σταθερῶς χαραγμένα εἰς τὴν διάνοιάν σας νὰ τὰ κατέχετε. Ἐπειδὴ ὅμως πρέπει, ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν τοιαύτην πίστιν, νὰ τὴν ἐκδηλώνουν καὶ νὰ λάμπουν διὰ τῶν ἔργων των, εἶναι ἀνάγκη καὶ περὶ τούτου νὰ

τῷ Πατρὶ καὶ ἀπαράλλακτον ἔχοντα τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητα, ὁμοούσιον καὶ ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει γνωριζόμενον». Καὶ κατωτέρω «τῇ μὲν οὐσίᾳ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος μία». Ἰδὲ καὶ Παν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1958, σελ. 249 κ. ἑ.

διδάξω τοὺς μέλλοντας νὰ ἀξιωθοῦν τῆς βασιλικῆς δωρεᾶς, διὰ νὰ μάθετε, ὅτι κανένα ἁμάρτημα δὲν εἶναι τόσον μέγα, ὥστε νὰ δύναται νὰ καταβάλῃ τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ Κυρίου μας. Εἴτε λοιπὸν ἕνας εἶναι πόρνος, εἴτε μοιχός, εἴτε θηλυπρεπής, εἴτε ἀρσενοκοίτης, εἴτε ἀσελγής, εἴτε ἅρπαξ, εἴτε πλεονέκτης, εἴτε μέθυσος, εἴτε εἰδωλολάτρης (Α' Κορ. 6, 9-10) τόσον μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῆς δωρεᾶς καὶ τοῦ Κυρίου του ἡ φιλανθρωπία, ὥστε ἐξαφανίζει ὅλα αὐτὰ καὶ λαμπρότερον καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας καθιστᾷ ἐκεῖνον ποὺ μόνον διάθεσιν ἀγαθὴν καὶ εὐγνώμονα ἐπέδειξε.

26. Ἔχοντες λοιπὸν ὑπ' ὄψιν, τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τὴν τόσον μεγάλην δωρεάν, τώρα τὸν ἑαυτόν σας προετοιμάσατε διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τῶν κακῶν πράξεων καὶ διὰ τῆς ἐπιτελέσεως τῶν καλῶν. Τοῦτο καὶ ὁ προφήτης συνιστᾷ λέγων· «Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθὸν» (Ψαλμ. 36, 17). Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς ἀπευθυνόμενος εἰς ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔλεγε· «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς· ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν» (Ματθ. 11, 28-29).

27. Εἴδατε ἀγαθότητος ἀφθονίαν; Εἴδατε προσκλήσεως γενναιοδωρίαν; «Δεῦτε, λέγει, πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι». Φιλάνθρωπος εἶναι ἡ πρόσκλησις, ἀπόρρητος ἡ ἀγαθότης. «Δεῦτε πρός με πάντες», ὄχι μόνον οἱ ἄρχοντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχόμενοι· ὄχι μόνον οἱ πλούσιοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πτωχοί· ὄχι μόνον οἱ ἐλεύθεροι ἀλλὰ καὶ οἱ δοῦλοι· ὄχι μόνον οἱ ἄνδρες ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες· ὄχι μόνον οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ οἱ γέροντες· ὄχι μόνον οἱ ὑγιεῖς εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνάπηροι καὶ ἀκρωτηριασμένα μέλη ἔχοντες, ὅλοι, λέγει, ἔλθετε. Τοιαῦτα εἶναι τὰ δῶρα τοῦ Κυρίου μας. Δὲν κάνει διάκρισιν μεταξὺ δούλου καὶ ἐλευθέρου, πλουσίου καὶ πτωχοῦ· ὅλαι αὐταὶ αἱ διακρίσεις ἔχουν καταργηθῆ. «Δεῦτε πρός με, λέγει, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι».

28. Βλέπε ποίους προσκαλεῖ. Ἐκείνους ποὺ κατεδαπανήθησαν μέσα εἰς τὰς παρανομίας, ἐκείνους ποὺ εἶναι φορτωμένοι μὲ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας, ποὺ δὲν δύνανται πλέον νὰ ἀνυψώσουν τὴν κεφαλήν, ποὺ εἶναι γεμᾶτοι ἀπὸ ἐντροπήν, ποὺ δὲν ἔχουν κανένα καύχημα. Καὶ διατί τοὺς προσκαλεῖ; Ὄχι διὰ νὰ τοὺς ζητήσῃ εὐθύνας καὶ κάμῃ δικαστήριον. Ἀλλὰ διατί; Διὰ νὰ τοὺς ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὸν κόπον, διὰ νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὸ βαρὺ φορτίον· διότι τί δύναταί ποτε νὰ γίνῃ βαρύτερον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν; Αὐτὴ καὶ μυριάκις ἂν εἴμεθα ἀναίσθητοι, καὶ ἂν θέλωμεν νὰ μὴ μᾶς γνωρίζῃ ὁ κό-

σμος, τὴν συνείδησιν διεγείρει ἐναντίον μας, τὸν δικαστὴν τὸν ἀδέκαστον, καὶ ἐκεῖνος διαρκῶς ἐξεγειρόμενος, διαρκῆ θλῖψιν μᾶς δημιουργεῖ, ὡς δήμιός τις καταξεσχίζων καὶ πνίγων ἡμᾶς νοερῶς, καὶ δεικνύων διὰ τούτου τῆς ἁμαρτίας τὸ μέγεθος. «Αὐτοὺς λοιπὸν ποὺ εἶναι ὑπ' αὐτῆς βεβαρυμένοι, λέγει, καὶ ἔχουν καμφθῆ ἀπὸ τὸ φορτίον της, τούτους θὰ ἀνακουφίσω, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων χαριζόμενος, μόνον ἔλθετε πρός με!». Ποῖος θὰ εἶναι τόσον ἀναίσθητος ὡς ὁ λίθος, ποῖος θὰ εἶναι τόσον ἄκαμπτος, ὥστε νὰ μὴ ὑπακούσῃ εἰς τὴν τόσον φιλάνθρωπον πρόσκλησιν;

29. Ἔπειτα, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον θὰ μᾶς ἀνακουφίσῃ, προσέθεσε· «Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς» (Ματθ. 11, 29). Ἔλθετε, λέγει, κάτω ἀπὸ τὸν ζυγόν μου. Ἀλλὰ μὴ δειλιάσετε ἀκούοντες τὴν λέξιν ζυγός· διότι δὲν τρίβει τὸν λαιμὸν ὁ ζυγὸς οὗτος, οὔτε ἀναγκάζει κάτω νὰ κύπτωμεν τὴν κεφαλήν, ἀλλὰ διδάσκει νὰ σκεπτώμεθα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν μᾶς παρέχει. «Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε»· μόνον ἔλθετε κάτω ἀπὸ τὸν ζυγόν μου καὶ θὰ μάθετε. Θὰ μάθετε, δηλαδὴ ἀνοίξατε τὰ αὐτιά σας, διὰ νὰ ἠμπορέσετε νὰ μάθετε ἀπὸ ἐμέ. Αὐτὸ ποὺ ζητῶ ἀπὸ σᾶς δὲν εἶναι καθόλου βαρύ. Σεῖς ποὺ εἶσθε δοῦλοι μου, μιμηθῆτε ἐμὲ τὸν Κύριόν σας· σεῖς ποὺ εἶσθε χῶμα καὶ στάκτη ἐμέ, ποὺ εἶμαι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ποιητὴς καὶ δημιουργὸς ἰδικός σας, λάβετε ὡς παράδειγμα. «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, λέγει, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ».

30. Εἶδες συγκατάβασιν δεσπότου; Εἶδες φιλανθρωπίαν ἀνέκφραστον; Δὲν σᾶς ἐζήτησα κάτι βαρὺ καὶ ἀνυπόφορον· δὲν εἶπα: Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι ἔργα ἀσυνήθη ἔκαμα, ὅτι νεκροὺς ἀνέστησα, ὅτι θαύματα ἐτέλεσα, τὰ ὁποῖα μόνον ὑπὸ τῆς δυνάμεως ἐκείνου ἦτο δυνατὸν νὰ γίνουν. Ἀλλὰ τί; «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν». Εἶδες πόσον εἶναι τοῦ ζυγοῦ τούτου τὸ κέρδος, πόση ἡ ὠφέλεια; Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ θὰ δεχθῇ νὰ εἶναι κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τοῦτον, καὶ θὰ μάθῃ παρὰ τοῦ Κυρίου πρᾶος νὰ εἶναι καὶ ταπεινὸς εἰς τὸ φρόνημα, θὰ εὕρῃ τελείαν ψυχικὴν ἀνάπαυσιν καὶ γαλήνην. Τοῦτο, πράγματι, εἶναι τὸ κυριώτερον μέσον διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν σωτηρίαν μας. Ἐκεῖνος ποὺ ἔχει τὴν ἀρετὴν ταύτην, θὰ δυνηθῇ, ἂν καὶ φέρῃ ἀνθρώπινον σῶμα, νὰ συναγωνίζεται τὰς ἀσωμάτους δυνάμεις καὶ νὰ μὴ ἔχῃ τίποτε τὸ κοινὸν μὲ τὰ πράγματα τοῦ παρόντος κόσμου.

31. Διότι ὁ μιμούμενος τοῦ Κυρίου τὴν πραότητα δὲν θὰ ὀργισθῇ, δὲν θὰ ἐξεγερθῇ κατὰ τοῦ πλησίον. Καὶ ἂν ἕνας κτυπήσῃ αὐτόν, θὰ εἴπῃ· «Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις» (Ἰω. 18, 23). Ἐὰν δαιμονισμένον αὐτὸν καλέσῃ κάποιος, ἀπαντᾷ: «Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω» (Ἰω. 8, 49) καὶ κανένα δυσάρεστον συμβὰν δὲν δύναται νὰ τὸν βλάψῃ. Ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος θὰ περιφρονήσῃ κάθε δόξαν τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ κανένα πρᾶγμα τοῦ παρόντος κόσμου δὲν θὰ τὸν προσελκύσῃ, διότι τοῦ λοιποῦ θὰ ἔχῃ ἄλλα μάτια. Ὁ ταπεινὸς εἰς τὸ φρόνημα οὐδέποτε θὰ φθονήσῃ τὸν πλησίον διὰ τὰ ἀγαθά του. Ὁ τοιοῦτος δὲν θὰ κλέψῃ, δὲν θὰ γίνῃ πλεονέκτης, ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐπιθυμήσῃ χρήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ποὺ ἔχει θὰ ἀπαρνηθῇ, διότι θὰ δεικνύῃ μεγάλην συμπάθειαν εἰς τοὺς συνανθρώπους του· δὲν θὰ διαρρήξῃ ξένον γάμον. Ἐκεῖνος ποὺ ἔθεσε τὸν ἑαυτόν του κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔμαθε νὰ εἶναι πρᾶος καὶ ταπεινὸς εἰς τὸ φρόνημα, ἐξάπαντος θὰ ἐπιδείξῃ κάθε ἀρετὴν καὶ θὰ βαδίσῃ εἰς τὰ ἴχνη τοῦ Κυρίου.

32. Ἂς θέσωμεν λοιπὸν τὸν ἑαυτόν μας κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τὸν ὠφέλιμον καὶ ἂς σηκώσωμεν τὸ φορτίον τὸ ἐλαφρόν, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν ἀνάπαυσιν. Ὁ κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν αὐτὸν ἐλθὼν ὀφείλει νὰ λησμονήσῃ ὅλας τὰς παλαιὰς αὐτοῦ συνηθείας καὶ πολλὴν προσοχὴν εἰς τὰ μάτια του νὰ ἔχῃ, διότι λέγει ἡ γραφή· «Ὁ γὰρ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5, 28). Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀσφαλίσωμεν τὰ ὀπτικὰ αἰσθητήρια, διὰ νὰ μὴ ἀναβῇ δι' αὐτῶν ὁ θάνατος. Ὄχι μόνον δὲ τὰ μάτια, ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶσσαν πρέπει πολὺ νὰ προσέχωμεν. Διότι λέγει ἡ Γραφή: «Πολλοὶ γὰρ ἔπεσον ἐν στόματι μαχαίρας καὶ οὐχ ὡς οἱ πεσόντες διὰ γλώσσης» (Σοφ. Σειρ. 28, 18). Πρέπει ἀκόμη καὶ τὰ ἄλλα πάθη, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ γεννηθοῦν μέσα μας, νὰ τὰ χαλιναγωγήσωμεν, τὴν διάνοιαν ἤρεμον νὰ ἔχωμεν, τὸν θυμὸν μακρὰν νὰ ἐκδιώξωμεν, καθὼς καὶ τὴν ὀργήν, τὴν ἔχθραν, τὴν βασκανίαν, τὰς ἀτόπους ἐπιθυμίας, κάθε ἀσέλγειαν, ὅλα γενικῶς τὰ ἔργα τῆς σαρκός, τὰ ὁποῖα, λέγει ἡ Γραφὴ εἶναι ἡ μοιχεία, ἡ πορνεία, ἡ ἀκαθαρσία, ἡ ἀσέλγεια, ἡ εἰδωλολατρεία, ἡ μαγεία, ἡ ἔχθρα, ἡ φιλονικία, οἱ φθόνοι, αἱ μέθαι, τὰ ἄσεμνα συμπόσια (Γαλ. 5, 19 - 20).

33. Ὅλα λοιπὸν ταῦτα πρέπει νὰ ξερριζωθοῦν καὶ νὰ προσπαθήσωμεν μὲ προθυμίαν νὰ ἀποκτήσωμεν τὸν καρπὸν τοῦ Πνεύματος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ χαρά, ἡ εἰρήνη, ἡ μακροθυμία, ἡ χρηστότης, ἡ ἀγαθωσύνη, ἡ πραότης, ἡ ἐγκράτεια (Γαλ. 5, 22). Ἐὰν καθαρίσωμεν καλῶς τὴν διάνοιάν μας διὰ τῆς μελῳδίας τῶν εὐσεβῶν διδαγμάτων, τῶν ἐκ τῆς Γραφῆς προερχομένων, θὰ δυνηθῶμεν ἀπὸ τώρα πλέον καταλ-

λήλως ψυχικῶς παρεσκευασμένοι, νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ δεχθῶμεν τὴν μεγάλην δωρεὰν καὶ νὰ διατηρήσωμεν τὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς δοθοῦν.

34. Διὰ τοῦτο τοῦ λοιποῦ δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς καλλωπισμοὺς καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, ἀλλ' ὅλη μας ἡ προθυμία νὰ στραφῇ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ψυχῆς, ὥστε ἡ ὡραιότης αὐτῆς νὰ γίνῃ λαμπροτέρα. Μακρὰν λοιπὸν τὰ μεταξωτὰ ἐνδύματα καὶ τὰ χρυσᾶ περιδέραια. Ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης γνωρίζων τὸ ἐπιδεικτικὸν πνεῦμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ μάλιστα τῶν γυναικῶν, καὶ τὸ ἄστατον τῆς θελήσεως, δὲν ἐδίστασε νὰ δώσῃ ἐντολὰς καὶ περὶ τῶν λεπτομερειῶν τούτων. Τί λέγω, ὅτι περὶ τούτων δὲν ἐδίστασε νὰ δώσῃ ἐντολάς; Περὶ κοσμημάτων ὁμιλῶν λέγει: «Μὴ ἐν πλέγμασιν ἢ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ» (Α΄ Τιμ. 2, 9). Διὰ τούτων λέγει σχεδὸν τὰ ἑξῆς: θέλεις, ὦ γυναῖκα, νὰ στολίζεσαι καὶ νὰ ἐπαινῆσαι ὑπὸ ἐκείνων ποὺ θὰ σὲ βλέπουν; Ἐγὼ ὄχι μόνον τοὺς ὁμοίους μὲ σὲ ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὸν Κύριον τῶν ὅλων θὰ προσκαλέσω νὰ σὲ ἐπαινέσῃ καὶ ἐγκωμιάσῃ.

35. Ἀφοῦ δὲ ἀπηγόρευσε τὸν στολισμὸν ἐκεῖνον, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ κοσμήματα, τὰ χρυσαφικά, τὰ μαργαριτάρια καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα ἂς ἴδωμεν μὲ ποῖον στολισμὸν περιβάλλει τὴν γυναῖκα. Ὁ στολισμὸς διὰ τῶν χρυσῶν κοσμημάτων καὶ ἐνδυμάτων προσφέρει ἐπ' ὀλίγον μόνον χρόνον εὐχαρίστησιν εἰς ἐκείνην ποὺ τὰ φορεῖ, διότι τὰ κοσμήματα ταῦτα φθείρονται μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου· ἀλλὰ τί λέγω φθείρονται; Πρὸ τῆς φθορᾶς, τὴν ὁποίαν ἐπιφέρει ἡ πάροδος τοῦ χρόνου, ταῦτα διεγείρουν τὰ μάτια τῶν φθονερῶν καὶ παρακινοῦν τοὺς κακοποιοὺς νὰ τὰ κλέψουν. Ὁ στολισμὸς ὅμως, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀπόστολος περιβάλλει τὴν γυναῖκα, εἶναι ἀναφαίρετος, ἀδαπάνητος, διαρκής, καὶ εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν παραμένει μὲ ἐκείνην ποὺ τὸν ἔχει, καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον τὴν συνοδεύει, καὶ πολλὴν παρρησίαν τῆς δίδει.

36. Ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀκούσωμεν αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ἀποστολικὰ λόγια. Τί λοιπὸν λέγει; «Ἀλλ' ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγαθῶν» (Α΄ Τιμ. 2, 10). Κάμε, λέγει, ἔργα ἄξια τῆς χριστιανικῆς σου ἰδιότητος· διὰ τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν στόλιζε τὸν ἑαυτόν σου. Νὰ ἀκολουθῇ ἡ ἐπιτέλεσις τῶν ἀγαθῶν ἔργων τὴν χριστιανικήν σου ὁμολογίαν καὶ νὰ εὑρίσκεσαι εἰς ἁρμονίαν πρὸς αὐτήν. Ὁμολογεῖς ὅτι σέβεσαι τὸν Θεόν, ἐργάζου τὰ εἰς ἐκεῖνον ἀρεστά, δηλαδὴ τὰ ἔργα τὰ ἀγαθά. Τί δὲ σημαίνει τὸ «δι' ἔργων ἀγαθῶν»; Τὸ σύνολον τῶν ἀρετῶν σημαίνει, τὴν περιφρόνησιν τῶν παρόντων ἀγαθῶν, τὴν ἐπιθυμίαν τῶν μελλόντων, τὴν περιφρόνησιν τῶν χρημάτων, τὴν γενναιοδωρίαν πρὸς τοὺς πτωχούς, τὴν ἐπιείκειαν, τὴν πραότητα, τὴν φιλοσοφικὴν διάθεσιν, τὴν ψυχικὴν εἰρήνην καὶ γαλήνην, τὸ νὰ μὴ θαμβώνεται ἀπὸ τὴν δόξαν τῆς παρούσης ζωῆς, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἄνω νὰ ἔχῃ ἐστραμμένα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τὰ ἐκεῖ διαρκῶς νὰ φροντίζῃ καὶ τὴν δόξαν τῶν ἐκεῖ νὰ ἐπιθυμῇ.

37. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπευθύνομαι τώρα εἰδικῶς πρὸς τὰς γυναῖκας, ἐπιθυμῶ καὶ ἄλλας τινὰς συμβουλὰς νὰ εἴπω εἰς αὐτάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ ἑξῆς: νὰ ἀπέχουν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιβλαβῆ συνήθειαν νὰ φτειασιδώνουν τὸ πρόσωπον, ὡς ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀτελῶς δημιουργημένον καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ προσβάλλουν τὸν δημιουργόν. Τί δηλαδὴ κάνεις, ὦ γυναῖκα; Μήπως νομίζεις ὅτι μὲ τὰ βαψίματα τοῦ προσώπου θὰ αὐξήσῃς τὴν φυσικὴν ὡραιότητα ἢ θὰ μεταβάλῃς τὴν φυσικὴν ἀσχημίαν; Οὔτε εἰς τὸ φυσικὸν κάλλος θὰ προσθέσῃς κάτι μὲ αὐτά, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ὡραιότητα θὰ καταστρέψῃς, διότι ἡ μικροπρέπεια αὕτη φανερώνει ἐσωτερικὴν μικροπρέπειαν καὶ κουφότητα. Ἐξ ἄλλου πολὺ πῦρ ἑτοιμάζεις διὰ τὸν ἑαυτόν σου διὰ τοῦ τρόπου τούτου, διότι τὰς ὄψεις τῶν νέων διεγείρεις, προσελκύεις τὰ ἀκόλαστα μάτια, τελείους μοιχοὺς δημιουργεῖς καὶ τὰ ὀλισθήματα ἐκείνων θὰ ξεσπάσουν εἰς τὸ κεφάλι σου.

38. Τὸ μὲν λοιπὸν πρέπον καὶ ἐπωφελὲς εἶναι τελείως ἀπ' αὐτὰ νὰ ἀπέχουν· ἐὰν ὅμως ἀρνοῦνται νὰ πράξουν τοῦτο, διότι ἔχουν αἰχμαλωτισθῆ ὑπὸ τῆς κακῆς ταύτης συνηθείας, τοὐλάχιστον, ὅταν ἔρχωνται εἰς τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς ἂς ἀπέχουν ἀπ' αὐτά. Διατί, δηλαδή, λέγε μου, ὅταν ἔρχεσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συγυρίζεσαι ἔτσι. Μήπως τὴν ὡραιότητα ταύτην ζητεῖ ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἔρχεσαι νὰ προσκυνήσῃς καὶ νὰ τοῦ ἐξομολογηθῇς τὰ ἁμαρτήματά σου; τὴν ἐσωτερικὴν ὡραιότητα ἐπιζητεῖ τὴν ἐκδηλουμένην μὲ τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, μὲ τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν σωφροσύνην, τὴν κατάνυξιν, τὴν πίστιν τὴν ἀκριβῆ καὶ τελείαν. Σὺ ὅμως ἀδιαφοροῦσα δι' αὐτά, εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἐκκλησίαν ἐπιχειρεῖς νὰ ρίψῃς πολλοὺς ἀπροσέκτους εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Πόσον μεγάλη τιμωρία σοῦ ἀξίζει διὰ τὴν πρᾶξίν σου ταύτην! Εἰς τὸν λιμένα ἦλθες καὶ μόνη σου ἐδημιούργησες ναυάγιον εἰς τὸν ἑαυτόν σου. Εἰς τὸν ἰατρὸν ἔρχεσαι διὰ νὰ σοῦ θεραπεύσῃ τὰς πληγὰς καὶ ἀπέρχεσαι ἀφοῦ ἡ ἰδία τὰς ἔκαμες νὰ εἶναι εἰς χειροτέραν κατάστασιν! Πῶς λοιπὸν θὰ εὕρῃς συγγνώμην; Ἐὰν προηγουμένως μερικαὶ ἦσαν τόσον ἀμελεῖς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διὰ τὴν σωτηρίαν των, τώρα τοὐλάχιστον ἂς θελήσουν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν

ταύτην, διότι ἐὰν κατὰ τὸν Ἀπόστολον ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις πολυτελῶν ἐνδυμάτων, πολὺ περισσότερον ἀπαγορεύονται τὰ φτειασίδια καὶ τὰ βαψίματα τοῦ προσώπου.

39. Μαζὶ δὲ μὲ τὰ ἀνωτέρω καὶ τὴν ἑξῆς παράκλησιν ὑποβάλλω καὶ εἰς ἄνδρας καὶ γυναῖκας: νὰ ἀποφεύγουν τελείως τὰς δεισιδαιμονίας καὶ τὰς εἰς αὐτὰς ἀναφερομένας παρατηρήσεις. Αὐτὰ εἶναι ἔργα τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ ἀνοησίαι ἐκείνων, ποὺ ἀκόμη παραμένουν εἰς τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρείας, τὸ νὰ ἐξετάζουν μετὰ προσοχῆς τὴν φωνὴν τοῦ κόρακος, τὸν κρότον τοῦ ποντικοῦ, τὸ τρίξιμον τοῦ δοκαριοῦ καὶ τὰς μὲν συναντήσεις τῶν αἰσχρῶν ἀνθρώπων μὲ εὐχαρίστησιν νὰ δέχωνται, τὰς δὲ τῶν εὐσεβῶν καὶ σεμνῶν ὡς αἰτίας ἀναριθμήτων κακῶν νὰ ἀποφεύγουν.[2] Βλέπε πόσαι εἶναι αἱ πανουργίαι τοῦ διαβόλου· ὄχι μόνον θέλει νὰ εἴμεθα ἐστερημένοι ἀρετῆς καὶ πρὸς τὴν κακίαν νὰ κλίνωμεν, ἀλλὰ καὶ μῖσος ἐπιζητεῖ νὰ μᾶς ἐμβάλῃ πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀκολουθοῦν αὐτήν. Καὶ πάλιν· ὄχι μόνον ἐπιθυμεῖ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἀκολουθῶμεν τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ σπεύδει νὰ μᾶς δημιουργήσῃ οἰκειότητα μὲ αὐτό, παρασκευάζων εὐχαρίστους συνθήκας κατὰ τὴν μετ᾽ αὐτοῦ συνάντησιν.

40. Ταῦτα μὴ τὰ θεωρήσετε μικρὰ καὶ ἄνευ σημασίας, διότι εἶναι ἱκανὰ νὰ καταποντίσουν ψυχὴν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν βυθὸν τῆς κακίας νὰ τὴν ὁδηγήσουν. Εἰς τοῦτο δηλαδὴ ἔγκειται τὸ κακόβουλον τέχνασμα τοῦ διαβόλου, εἰς τὸ νὰ μᾶς καταβάλλῃ καὶ διὰ μικρῶν μέσων. Ἀλλὰ σεῖς οἱ νέοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες (διότι εἰς αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τοῦ Χριστοῦ δὲν ὑπάρχουν διακρίσεις φύλου) ἀποβάλατε ἀπὸ τώρα κάθε τοιαύτην συνήθειαν, διότι μέλλετε τὸν βασιλέα τῶν ὅλων νὰ ὑποδεχθῆτε. Καθαρίσατε καλὰ τὴν διάνοιάν σας, ὥστε νὰ μὴ μείνῃ εἰς αὐτὴν κανένα ρυπαρὸν σημεῖον, τὸ ὁποῖον νὰ σᾶς ἐπισκοτίζῃ τὰ διανοήματα.

41. Ἐὰν κανεὶς ἔχῃ ἐχθρόν, νὰ συμφιλιωθῇ μετ᾽ αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀγαθά, ποὺ θὰ δεχθῇ παρὰ τοῦ Κυρίου, καίτοι εἶναι βυθισμένος εἰς τόσα ἁμαρτήματα καὶ ἂς συγχωρήσῃ τὰ πρὸς αὐτὸν πταίσματα τοῦ πλησίον, διότι λέγει ἡ Γραφή: «Κακίαν γὰρ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογιζέσθω» (Ζαχ. 8, 17). Καὶ ἂν ἔχῃ γραμμάτια ὀφειλετῶν του, τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ ἀποφέρουν πολλοὺς τόκους, νὰ τὰ σχίσῃ, διότι ἔχει γραφῇ· «Συγγραφὴν ἄδικον διάσπα» (Ἡσ. 58, 6). Καὶ γενικῶς ἕκαστος ἂς δείξῃ πρῶτον πρὸς τὸν

2. Σήμερον ἀποφεύγουν τὴν συνάντησιν κληρικῶν, θεωροῦντες αὐτὴν ὡς κακὸν οἰωνόν!!

πλησίον του τὴν συγγνώμην, ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπ᾽ αὐτόν, διὰ νὰ δεχθῇ κατόπιν ἀφθονωτέραν τὴν παρὰ Θεοῦ συγχώρησιν.

42. Πρὸ πάντων διατηρήσατε καθαρὰν τὴν γλῶσσαν σας ἀπὸ τοὺς ὅρκους. Μὲ τοῦτο δὲν ἐννοῶ τὰς ψευδορκίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅρκους, ποὺ γίνονται ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε καὶ προξενοῦν κακὸν εἰς αὐτούς, ποὺ τοὺς κάνουν. «Ἐρρέθη γάρ, λέγει, οὐκ ἐπιορκήσεις. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως» (Ματθ. 5, 33-34). Ἤκουσες ὅτι καθόλου δὲν πρέπει νὰ ὁρκίζεσαι· ἀπὸ τώρα λοιπὸν νὰ μὴ περιεργάζεσαι μετὰ σχολαστικότητος αὐτὰ ποὺ ὁ Κύριος ἐνομοθέτησεν, ἀλλὰ νὰ ὑπακούῃς εἰς τὸν διατάσσοντα καὶ δι᾽ ὅλων τῶν μέσων νὰ διατηρῇς καθαρὰν τὴν διάνοιάν σου.

43. Νὰ ἀπέχῃς τώρα πλέον ἀπὸ τὰς ἱπποδρομίας καὶ ἀπὸ τὰ θεάματα τῶν παρανόμων θεάτρων, διότι ταῦτα ὑποδαυλίζουν τὴν ἀσέλγειαν, καὶ ἀπὸ τὰς ἀγρίας τέρψεις τῶν θηριομαχιῶν. Ποία τέρψις ὑπάρχει, λέγε μου σὲ παρακαλῶ, νὰ βλέπῃς τὸν ὁμογενῆ σου καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν μὲ σὲ ἔχοντα, ὑπὸ τῶν ἀγρίων θηρίων νὰ κατασπαράσσεται; Καὶ δὲν φοβεῖσαι, οὔτε φρίττεις, μήπως κεραυνὸς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ξεσπάσῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς σου καὶ τὴν κατακαύσῃ; Διότι σὺ ἀκονίζεις, οὕτως εἰπεῖν, τὰ δόντια τοῦ θηρίου, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ, συμμετέχων διὰ τῆς φωνῆς σου καὶ σὺ κάνεις τὸν φόνον, ἂν ὄχι μὲ τὰ χέρια, ἀλλὰ μὲ τὴν γλῶσσαν.

44. Μή, σᾶς παρακαλῶ, τόσον πολὺ ἀδιαφορεῖτε διὰ τὸ ζήτημα τῆς σωτηρίας σας. Ἀναλογίσου τὴν ἀξίαν σου καὶ ἐντράπου. Ἐάν, ὅταν ἕνας ἔχῃ ἕνα ἀνθρώπινον ἀξίωμα, ὑπερηφανεύεται καὶ πολλάκις ἀποφεύγει νὰ κάμῃ κάτι, διὰ νὰ μὴ προσβάλῃ τὸ ἀξίωμά του, σὺ ποὺ μέλλεις τόσον μέγα ἀξίωμα νὰ ἀποκτήσῃς, δὲν πρέπει τώρα πλέον νὰ καταστήσῃς σεβαστὸν καὶ σοβαρὸν τὸν ἑαυτόν σου; Διότι τὸ ἀξίωμα ποὺ θὰ λάβῃς τόσον μέγα εἶναι, ὥστε καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν παραμένει μαζί σου πάντοτε καὶ μαζί σου πάλιν ἀποδημεῖ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν. Ποῖον λοιπὸν εἶναι αὐτὸ τὸ ἀξίωμα; Τοῦ λοιποῦ θὰ ὀνομάζεσαι, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, χριστιανὸς καὶ πιστός. Ἰδοὺ ὅτι δὲν θὰ ἔχῃς ἕνα ἀξίωμα ἀλλὰ δύο. Τὸν Χριστὸν μέλλεις μετ᾽ ὀλίγον νὰ ἐνδυθῇς καὶ πρέπει, κάθε τι ποὺ θὰ πράττῃς καὶ θὰ σκέπτεσαι, νὰ τὸ κάνῃς ἔχων ὑπ᾽ ὄψιν σου, ὅτι Ἐκεῖνος εἶναι παντοῦ μαζί σου.

45. Ἢ δὲν βλέπεις τοὺς πολιτικοὺς διοικητὰς ὅτι, ὅταν φοροῦν τὸ ἔνδυμα, ποὺ ἔχει ἐπάνω τὰς βασιλικὰς εἰκόνας, ἔχουν καὶ ὑψηλὰ φρονήματα καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβάνουν τὸ δικαίωμα νὰ ἀξιοῦν νὰ τοὺς ἀποδίδουν μεγαλυτέρας τιμὰς καὶ νὰ ἔχουν καὶ δορυφόρους; Ἐὰν λοιπὸν οὗτοι οἱ ἐπὶ ἐνδύματος ἔχοντες τὴν μορφὴν τοῦ βασιλέως, ἕνεκα αὐτῆς, θέλουν

νὰ εἶναι ἀξιοσέβαστοι, πολὺ περισσότερον σὺ ποὺ αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν μέλλεις νὰ ἐνδυθῇς; Διότι λέγει· «Ἐνοικήσω γὰρ ἐν ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατήσω καὶ ἔσομαι ὑμῶν Θεὸς» (Λευτ. 26, 12).

46. Ἀποφεύγετε λοιπὸν ὅλα αὐτὰ τὰ πονηρὰ δελεάσματα τοῦ διαβόλου καὶ ἀπὸ τὴν τακτικὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μετάβασιν τίποτε νὰ μὴ προτιμᾶτε. Μετὰ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὰς τροφὰς καὶ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, δείξατε καὶ μεγάλην προθυμίαν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς καὶ ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἡμέρας νὰ τὸν μοιράσωμεν εἴτε εἰς προσευχὰς καὶ ἐξομολογήσεις, εἴτε εἰς ἀνάγνωσιν ἱερὰν καὶ ψυχῆς κατάνυξιν, ὅλον δὲ τὸν ζῆλόν μας νὰ διαθέτωμεν εἰς πνευματικὰς συνομιλίας. Πολὺ πρέπει νὰ προσέξωμεν τὸ σημεῖον τοῦτο, διὰ νὰ μὴ πέσωμεν εἰς τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου. Ἐὰν διὰ ἀνωφελῆ καὶ περιττὸν λόγον θὰ λογοδοτήσωμεν (Ματθ. 12, 36), πολὺ περισσότερον δι' ἀκαίρους φλυαρίας καὶ κοσμικὰς συζητήσεις.

47. Ἂν λοιπὸν διὰ τὰ ἀνωτέρω φροντίσετε καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς σας δείξετε, σεῖς μὲν τοῦ Θεοῦ τὴν εὔνοιαν εἰς μεγάλον βαθμὸν θὰ ἐφελκύσετε καὶ μεγαλυτέραν παρρησίαν καὶ βεβαιότητα θὰ ἀπολαύσετε, ἡμεῖς δὲ μὲ πολλὴν προθυμίαν θὰ συνεχίσωμεν τὴν διδασκαλίαν, γνωρίζοντες, ὅτι εἰς εὐγνώμονα καὶ καλῶν διαθέσεων ἀκοήν, εἰς παχεῖαν καὶ εὔφορον γῆν ρίπτομεν τοὺς πνευματικοὺς τούτους σπόρους. Εἴθε δὲ καὶ σεῖς νὰ ἀξιωθῆτε ἀφθόνου παρὰ τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς καὶ ἡμεῖς νὰ τύχωμεν τοῦ ἐλέους αὐτοῦ, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, κράτος, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΝΑ ΒΑΠΤΙΣΘΩΣΙ ΚΑΙ ΣΑΦΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΙΚΩΣ ΚΑΙ ΤΥΠΙΚΩΣ ΕΙΣ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ

1. Ἂς εἴπωμεν λοιπὸν πάλιν ὀλίγας λέξεις εἰς ἐκείνους ποὺ ἐνεγράφησαν εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸ τάγμα, διὰ νὰ δείξωμεν εἰς αὐτοὺς καὶ τῶν ὅπλων, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ δεχθοῦν, τὴν δύναμιν καὶ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τὴν ἄφατον ἀγαθότητα, τὴν ὁποίαν εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἐπιδεικνύει, ὥστε μὲ μεγάλην πίστιν καὶ πλήρη βεβαιότητα νὰ προσέλθουν καὶ ἀφθονωτέραν νὰ ἀπολαύσουν τὴν θείαν μεγαλοδωρίαν. Σκέψου, σὲ παρακαλῶ ἀγαπητέ, ἀπ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπερβολήν. Πράγματι, ἐὰν εἰς αὐτοὺς ποὺ ἀκόμη δὲν ἐκοπίασαν, οὔτε ἐπέδειξαν κάτι τὸ ἀξιοσημείωτον, τοὺς ἀξιώνει τόσον μεγάλης δωρεᾶς καὶ τοὺς συγχωρεῖ ὅλα τοῦ παρελθόντος τὰ ἁμαρτήματα, ἐὰν μετὰ τὴν τόσην αὐτοῦ γενναιοδωρίαν, φανῆτε εὐγνώμονες, καὶ θελήσετε νὰ κάμετε ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ σᾶς, πόσης ἀμοιβῆς εἶναι ἑπόμενον νὰ ἀξιωθῆτε παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ;

2. Ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων οὐδέποτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδῃς τοιοῦτον πρᾶγμα, ἀλλὰ τοὐναντίον πολλοὶ πολλάκις μετὰ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κόπους καὶ τὰς ταλαιπωρίας ποὺ ὑφίστανται, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀμειφθοῦν, ἐπιστρέφουν εἰς τὸν οἶκόν των μὲ ἄδεια χέρια, ἢ διότι ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀνέμενον νὰ ἀμειφθοῦν ἀχάριστοι ἐγένοντο ἀπέναντι ἐκείνων, ποὺ ἐκοπίασαν, ἢ διότι πολλάκις ἀνηρπάγησαν ἐκ τοῦ μέσου τοῦ κόσμου τούτου γρήγορα καὶ ἔτσι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκπληρώσουν τὰς ὑποχρεώσεις των. Εἰς τὰς πρὸς τὸν ἰδικόν μας ὅμως Κύριον ὑπηρεσίας ὄχι μόνον τίποτε τοιοῦτον δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ ὑποπτεύσῃ τις, ἀλλὰ συμβαίνει καὶ τὸ ἑξῆς: πρὸ τοῦ ἀρχίσωμεν ἡμεῖς νὰ κοπιάζωμεν, καὶ νὰ κάμωμεν ὅ,τι δυνάμεθα, μᾶς προλαμβάνει καὶ τὴν γενναιοδωρίαν του μᾶς δεικνύει, ἵνα μὲ τὰς πολλάς του εὐεργεσίας μᾶς κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μας.

3. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἐφέρθη ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ διετέλεσεν εὐεργέτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Μόλις ἐδημιούργησε τὸν πρωτόπλαστον ἀμέσως εἰς τὸν παράδεισον τὸν ἐγκατέστησε καὶ τὸν ἐστερημένον ταλαιπωριῶν ἐκεῖνον βίον τοῦ ἐχάρισε, ἐπιτρέψας εἰς αὐτὸν νὰ ἀπολαμβάνῃ ὅλα τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ ἐκτὸς ἑνὸς μόνου δένδρου.

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς λόγῳ τῆς ἀκρατείας του, κατεπάτησε τὴν ἐντολήν, ποὺ τοῦ εἶχε δοθῆ καὶ περιεφρόνησε τὴν τόσην τιμήν.

4. Ἀλλὰ βλέπε καὶ ἐδῶ τὸ μέγεθος τῆς θείας φιλανθρωπίας. Ἐνῶ ἔπρεπε τὸν τόσον ἀγνώμονα φανέντα εἰς τὰς προηγουμένας εὐεργεσίας του, νὰ μὴ τὸν κρίνῃ πλέον ἄξιον συγγνώμης καὶ νὰ μὴ λάβῃ καθόλου πρόνοιαν περὶ αὐτοῦ, ὄχι μόνον τοῦτο δὲν ἔπραξεν, ἀλλ' ὡς ὁ πατέρας ἐκεῖνος ὁ φιλόστοργος, ποὺ ἔχει ἄτακτον υἱόν, ὑπὸ τῆς φυσικῆς φιλοστοργίας αὐτοῦ κινούμενος δὲν τιμωρεῖ αὐτὸν ἀναλόγως μὲ τὸ παράπτωμά του, οὔτε πάλιν τὸν ἀφίνει τελείως ἀτιμώρητον, ἀλλὰ τὸν τιμωρεῖ μετρίως, ἵνα μὴ ἐξοκείλῃ εἰς μεγαλύτερον παράπτωμα, τὸν ἴδιον τρόπον μετεχειρίσθη καὶ ὁ ἀγαθὸς Θεός. Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἔδειξεν μεγάλην παρακοήν, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν ἐστέρησεν τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης καταστάσεως, ἐκδιώξας αὐτὸν ἐκ τοῦ παραδείσου, ἀφ' ἑτέρου δέ, διὰ νὰ τοῦ ἐξαλείψῃ τοῦ λοιποῦ τὴν ὑπερηφάνειαν, ὥστε νὰ μὴ ἀποσκιρτήσῃ περισσότερον, τὸν κατεδίκασε νὰ ζῇ ἐργαζόμενος μὲ κόπους καὶ ταλαιπωρίας, λέγων τρόπον τινά, διὰ τούτου εἰς αὐτὸν τὰ ἑξῆς:

5. Ἡ μεγάλη ἄνεσις καὶ ἐξουσία, ποὺ εἶχες, σὲ ὡδήγησεν εἰς παρακοὴν καὶ σὲ ἔκαμε νὰ λησμονήσῃς τὰς ἐντολάς μου· τὸ νὰ μὴ ἔχῃς τί νὰ κάμῃς, σὲ ὡδήγησεν εἰς τὸ νὰ νομίσῃς τὸν ἑαυτόν σου ἀνώτερον ἀπὸ ὅ,τι εἶσαι, διότι «Πᾶσαν κακίαν ἐδίδαξεν ἀργία» (Σοφ. Σειρ. 30, 37), διὰ τοῦτο σὲ καταδικάζω νὰ ἐργάζεσαι μὲ κόπους καὶ ταλαιπωρίας ἵνα, ὅταν θὰ ἐργάζεσαι τὴν γῆν, ἔχῃς διαρκῆ ὑπόμνησιν τῆς παρακοῆς σου καὶ τῆς μηδαμινότητος τῆς φύσεώς σου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ μεγάλα ἐφαντάσθης διὰ τὸν ἑαυτόν σου καὶ δὲν ἠθέλησες νὰ μείνῃς εἰς τὰ ὅριά σου, διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν γῆν ἀπὸ τὴν ὁποίαν προῆλθες εἰς αὐτὴν πάλιν διατάσσω νὰ ἐπανέλθῃς· «Γῆ γὰρ εἶ, λέγει, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ». (Γεν. 3, 19).

6. Καὶ διὰ νὰ τοῦ ἐπιτείνῃ τὴν θλῖψιν καὶ νὰ τὸν κάνῃ νὰ αἰσθανθῇ ζωηρὰ τὸ σφάλμα του, δὲν τὸν ἔβαλε νὰ κατοικήσῃ μακρὰν τοῦ παραδείσου, ἀλλὰ πλησίον αὐτοῦ, ἀφοῦ τοῦ ἀπέκλεισε τὴν εἰς αὐτὸν εἴσοδον, ἵνα, βλέπων καθ' ἑκάστην ὥραν ποίων ἀγαθῶν ἀπὸ τὴν ἀπροσεξίαν του ἐστέρησε τὸν ἑαυτόν του, ἀπολαύῃ διαρκοῦς νουθεσίας καὶ μὲ ἀκρίβειαν εἰς τὸ μέλλον φυλάττῃ τὰς ἐντολάς, τὰς ὁποίας θὰ λαμβάνῃ. Διότι, ὅταν δὲν αἰσθανώμεθα τὰ ἀγαθά, ποὺ ἀπολαμβάνομεν καὶ δὲν τὰ ἐκτιμῶμεν, ὅπως πρέπει, ὅταν τὰ στερηθῶμεν, ἡ στέρησις συντελεῖ νὰ τὰ αἰσθανθῶμεν καὶ τὰ ἐκτιμήσωμεν περισσότερον καὶ μᾶς δημιουργεῖ μεγαλυτέραν θλῖψιν. Τοῦτο ἀκριβῶς καὶ εἰς τὸν πρωτόπλαστον τότε ἔγινε.

7. Ἀλλὰ διὰ ἐννοήσῃς καὶ τοῦ διαβόλου τὴν ἐπιβουλὴν καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν τὴν σοφίαν καὶ ἐφευρετικότητα, πρόσεξε νὰ ἴδῃς τί μὲν ὁ διάβολος ἐπεχείρησε νὰ κάμῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ἀπάτης αὐτοῦ καὶ ποίαν φιλανθρωπίαν ἔδειξεν εἰς αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ κηδεμὼν αὐτοῦ. Ὁ πονηρὸς δηλαδὴ δαίμων φθονήσας αὐτὸν διὰ τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ εὐτυχίαν καὶ διαμονὴν αὐτοῦ τοῦ ἐνέβαλε τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ μεγαλύτερα ἀγαθὰ καὶ τὸν ἔκαμε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὰ ποὺ εἶχεν εἰς τὰ χέρια του. Ἀφοῦ τὸν ἔκαμε νὰ φαντασθῇ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἴσος μὲ τὸν Θεόν, τὸν ἔφερεν εἰς τὴν διὰ θανάτου τιμωρίαν. Τοιαῦτα, πράγματι, εἶναι τὰ δελεάσματα αὐτοῦ· ὄχι μόνον μᾶς στερεῖ ἀπὸ τὰ ἀγαθά, ποὺ ἔχομεν εἰς τὰ χέρια μας, ἀλλὰ καὶ εἰς κρημνὸν μεγαλύτερον ἐπιχειρεῖ νὰ μᾶς ρίψῃ. Ὁ φιλάνθρωπος ὅμως Θεὸς δὲν ἔδειξεν ἀδιαφορίαν διὰ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καίτοι εὑρίσκετο εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ εἰς μὲν τὸν διάβολον, ὅτι αἱ ἐνέργειαί του ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνόητοι, εἰς δὲ τὸν ἄνθρωπον πόσον φροντίζει καὶ ἐνδιαφέρεται περὶ αὐτοῦ, διὰ τοῦ θανάτου τὴν ἀθανασίαν τοῦ ἐδώρησε. Ἰδοὺ δηλαδὴ τί ἔγινε: Ἐξέβαλεν ὁ διάβολος τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ παραδείσου, εἰσήγαγεν ὁ Κύριος τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν οὐρανόν. Τὸ κέρδος καὶ ἡ δωρεὰ εἶναι μεγαλυτέρα τῆς τιμωρίας.

8. Ἀλλά, διὰ νὰ ἐπανέλθω εἰς αὐτό, ποὺ ἔλεγον εἰς τὴν ἀρχήν, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁρμώμενος ἔκαμα αὐτὴν τὴν παρέκβασιν. ἐὰν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐφάνη ἀγνώμων εἰς τὰς τόσας εὐεργεσίας, τὸν ἠξίωσε πάλιν τόσης φιλανθρωπίας ἐὰν σεῖς οἱ τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται φανῆτε εὐγνώμονες πρὸς αὐτὸν διὰ τὰς παρεχομένας ἀνεκφράστους ταύτας δωρεὰς καὶ προσέξετε νὰ διαφυλάξετε τὰ ἐμπιστευόμενα εἰς ὑμᾶς, πόσα, λέγετέ μου, θὰ σᾶς χαρίσῃ ἡ γενναιοδωρία του, μετὰ τὴν διαφύλαξιν τούτων; Ὁ ἴδιος ἔχει εἴπῃ· «Τῷ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται» (Ματθ. 25, 29). Διότι ἐκεῖνος ποὺ θὰ φανῇ ἄξιος καὶ καλὸς διαχειριστὴς ἐκείνων ποὺ τοῦ ἐδόθησαν, εἶναι δίκαιον νὰ τοῦ δοθοῦν καὶ περισσότερα.

9. Ὅλοι λοιπὸν ὅσοι ἠξιώθητε νὰ ἐγγραφῆτε εἰς τὴν ἐπουράνιον ταύτην βίβλον, ἐφοδιασθῆτε μὲ πλοῦτον πίστεως καὶ σταθερότητα φρονήματος. Διότι διὰ τῆς πίστεως καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς εἶναι ἀνάγκη τὰ ἐδῶ τελούμενα νὰ βλέπωνται, ὥστε οἱ βλέποντες αὐτὰ νὰ μὴ προσέχουν μόνον εἰς ὅσα βλέπονται ἀλλ' ἀπ' αὐτὰ νὰ φθάνουν εἰς ὅσα δὲν βλέπονται. Τοιοῦτοι, πράγματι εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πίστεως. Καθὼς δηλαδὴ οἱ τοῦ σώματος ὀφθαλμοί, ἐκεῖνα μόνον δύνανται νὰ ἴδουν, τὰ ὁποῖα ὑποπίπτουν εἰς τὰς αἰσθήσεις, τοιουτοτρόπως

καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πίστεως, τίποτε ἀπὸ τὰ ὁρατὰ δὲν βλέπουν, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀόρατα, καὶ μάλιστα τὰ βλέπουν ὡς νὰ εἶναι ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μας. Διότι τοῦτο εἶναι πίστις τὸ νὰ προσέχωμεν εἰς τὰ ἀόρατα ὡς νὰ εἶναι ὁρατά. Διότι λέγει ἡ Γραφή· «Ἔστι γὰρ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων» (Ἑβρ. 11, 1).

10. Τί λοιπὸν σημαίνουν τὰ ἀνωτέρω καὶ διατί εἶπον νὰ μὴ προσέχωμεν εἰς τὰ ὁρατά, ἀλλὰ νὰ ἀποκτήσωμεν πνευματικοὺς ὀφθαλμούς; Εἶπον αὐτὰ ἵνα μὴ νομίσῃς, ὅταν ἴδῃς τὴν κολυμβήθραν τῶν ὑδάτων τοῦ βαπτίσματος καὶ τὸ χέρι τοῦ ἱερέως νὰ ἐφάπτεται τῆς κεφαλῆς σου, οὔτε ὅτι τὰ ὕδατα ἐκεῖνα εἶναι κοινὰ ὕδατα, οὔτε ὅτι μόνον τὸ χέρι τοῦ ἀρχιερέως τίθεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου. Διότι δὲν τελεῖ ἄνθρωπος τὰ ἐκεῖ τελούμενα, ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία καὶ τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων ἁγιάζει καὶ μαζὶ μὲ τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως ἐφάπτεται τῆς κεφαλῆς σου. Καλῶς λοιπὸν δὲν εἶπον, ὅτι τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως ἔχομεν ἀνάγκην προκειμένου περὶ ἐκείνων ποὺ δὲν βλέπονται, ὥστε νὰ μὴ ὑποθέσωμεν κανένα ὑλικὸν στοιχεῖον εἰς αὐτά;

11. Ἐνταφιασμὸς καὶ ἀνάστασις εἶναι τὸ βάπτισμα. «Συνθάπτεται γὰρ ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ ἀνίσταται ὁ νέος ὁ ἀνακαινούμενος κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος» (Κολ. 3, 10). Ἀπαδυόμεθα καὶ ἐνδυόμεθα. Ἀπαδυόμεθα μὲν τὸ παλαιὸν ἔνδυμα, τὸ λερωμένον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτιῶν μας, ἐνδυόμεθα ὅμως τὸ νέον καὶ ἀπὸ πᾶσαν κηλῖδα ἀπηλλαγμένον. Τί λέγω τὸ νέον; Αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν ἐνδυόμεθα. «Ὅσοι γὰρ λέγει, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε». (Γαλ. 3, 27).

12. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπλησίασεν ὁ καιρός, κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ δεχθῆτε τὰς τόσον μεγάλας δωρεάς, θὰ σᾶς διδάξωμεν, ὅσον βεβαίως εἶναι δυνατόν, περὶ τοῦ τυπικοῦ ἑνὸς ἑκάστου ἐκ τῶν τελουμένων, ἵνα τὰ μάθετε καὶ τελείως πληροφορημένοι περὶ αὐτῶν ἀπ' ἐδῶ νὰ ἀναχωρήσετε. Πρέπει λοιπὸν νὰ μάθετε διατὶ μετὰ τὴν καθημερινὴν διδασκαλίαν εἰς τὰς φωνὰς τῶν ἐξορκιστῶν σᾶς παραπέμπομεν. Τοῦτο δὲν γίνεται ἁπλῶς καὶ χωρὶς λόγον. Ἐπειδὴ θὰ δεχθῆτε ἐντός σας ὡς ἔνοικον τὸν ἐπουράνιον βασιλέα, μετὰ τὴν ἰδικήν μας νουθεσίαν, σᾶς παραλαμβάνουν οἱ εἰς τοῦτο τεταγμένοι καὶ σᾶς συγυρίζουν καὶ καλλωπίζουν, ὡς τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ὅπου ὁ βασιλεὺς θὰ παραμείνῃ. Διὰ τῶν λόγων ἐκείνων τῶν φοβερῶν (οἱ ἐξορκισταὶ) καθαρίζουν τὴν διάνοιάν σας, φυγαδεύοντες κάθε τέχνασμα τοῦ πονηροῦ καὶ σᾶς καθιστοῦν ἀξίους νὰ κατοικήσῃ ἐντός σας ὁ βασιλεύς. Διότι εἶναι ἀδύνατον

ὅσον ἄγριος καὶ σκληρὸς καὶ ἂν εἶναι ἕνας δαίμων, μετὰ τὰς φωνὰς ἐκείνας τὰς φοβεράς, καὶ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ κοινοῦ τῶν ὅλων δεσπότου, νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ μετὰ μεγάλης ταχύτητος ἀπ' αὐτῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ αὐτὰ τὰ τελούμενα πολλὴν εὐλάβειαν ἐναποθέτουν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς μεγάλην κατάνυξιν τὴν ὁδηγοῦν.

13. Τὸ δὲ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι, ὅτι κατὰ τοὺς ἐξορκισμοὺς κάθε διαφορὰ καὶ διάκρισις ἀξιωμάτων παραμερίζεται. Καὶ εἴτε ἕνας ἔτυχε νὰ ἔχῃ κοσμικὸν ἀξίωμα ἐπιφανές, εἴτε πλούτη ἄφθονα, εἴτε ὑπερηφανεύεται διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγήν του καὶ τὴν κοσμικήν του δόξαν, ἵσταται καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἰδίαν σειρὰν ποὺ εἶναι ὁ ζητιᾶνος καὶ ὁ κουρελιάρης καὶ δὲν δυσανασχετεῖ διὰ τοῦτο, διότι γνωρίζει ὅτι εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ κοσμικαὶ διακρίσεις, ἀλλὰ μόνον ἡ ἀγαθὴ τῆς ψυχῆς διάθεσις.[3]

14. Καὶ αἱ μὲν φωναὶ καὶ ἐπικλήσεις ἐκεῖναι αἱ φοβεραὶ καὶ θαυμασταὶ τόσον μεγάλων ὠφελειῶν πρόξενοι γίνονται. Ἡ δὲ ἐξωτερικὴ αὐτῶν ἐμφάνισις, ἡ γυμνότης τῶν ποδῶν καὶ ἡ ἔκτασις τῶν χειρῶν πρὸς τὸν οὐρανὸν κάτι ἄλλο μᾶς φανερώνουν. Καθὼς οἱ εὑρισκόμενοι εἰς αἰχμαλωσίαν σωματικὴν διὰ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν στάσεως φανερώνουν τὴν κατέχουσαν αὐτοὺς λύπην, διὰ τὴν συμφορὰν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται, τοιουτοτρόπως καὶ οὗτοι, αἰχμάλωτοι γενόμενοι τοῦ διαβόλου, ἐπειδὴ πρόκειται νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν τυραννίαν ἐκείνου καὶ νὰ ἔλθουν κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τὸν ὠφέλιμον, μὲ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν στάσιν ὑπενθυμίζουν εἰς τὸν ἑαυτόν τους τὴν προηγουμένην των δυσάρεστον κατάστασιν, διὰ νὰ μάθωσι καλὰ ἀπὸ ποίαν ἀπαλλάσσονται καὶ εἰς ποίαν προσέρχονται καὶ διὰ νὰ τοὺς γίνῃ ἡ ὑπόμνησις αὕτη ἀφορμὴ μεγαλυτέρας εὐχαριστίας καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεόν.

15. Θέλετε νὰ ἀπευθυνθῶμεν τώρα εἰς τοὺς ἀναδόχους σας,[4] διὰ νὰ μάθωσι καὶ ἐκεῖνοι ποίων ἀμοιβῶν ἀξιοῦνται, ἐὰν ἐπιδείξωσι πολλὴν διὰ σᾶς φροντίδα καὶ ἀντιθέτως ποία τιμωρία τοὺς ἀναμένει ἂν ἀμελήσωσι; Διὰ νὰ τὸ ἐννοή-

3. «Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἔστι δούλου καὶ ἐλευθέρου διάκρισις, οὐδὲ ξένου καὶ πολίτου, οὐδὲ γέροντος καὶ νέου, οὐδὲ σοφοῦ καὶ ἀσόφου, οὐδὲ γυναικὸς καὶ ἀνδρός, ἀλλὰ πᾶσα ἡλικία, καὶ πᾶσα ἀξία, καὶ ἑκατέρα ἡ φύσις ὁμοίως εἰς τὴν κολυμβήθραν ἐκείνην ἐμβαίνουσι τῶν ὑδάτων, κἂν βασιλεὺς ᾖ τις, κἂν πτωχός, τῶν αὐτῶν ἀπολαύουσι καθαρσίων» (εἰς τὸ «οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν...» (P.G. 51, 247).

4. Ἐπειδὴ εἰς τὰς μεγάλας ἰδίᾳ πόλεις δὲν ἦτο δυνατὸν οἱ ἱερεῖς νὰ γνωρίζωσι τὰς διαθέσεις τῶν προσερχομένων πρὸς τὸ βάπτισμα, προσήρχοντο αὐτοὶ πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν κατηχουμένων ὁμοῦ

σης, σκέψου, ἀγαπητέ, ἐκείνους ποὺ γίνονται ἐγγυηταὶ καὶ ἀνάδοχοι προσώπων δανειζομένων χρήματα, ὅτι περισσότερον ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνον καὶ δανειζόμενον ἐκεῖνοι ὑφίστανται τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸν φόβον. Ἂν δηλαδὴ ὁ δανεισθεὶς φανῇ συνεπής, κατέστησεν ἐλαφρὸν τὸ φορτίον, ποὺ ἀνέλαβεν ὁ ἐγγυητής, ἂν δὲ φανῇ ἀγνώμων καὶ ἀσυνεπής, τότε τοῦ παρεσκεύασε τελείαν καταστροφήν. Διὰ τοῦτο καὶ ἕνας σοφὸς δίδει τὴν ἑξῆς συμβουλήν· «Ἐὰν ἐγγυήσῃ ὡς ἀποτίσων φρόντιζε» (Σοφ. Σειρ. 8, 13). Ἐὰν λοιπὸν ὅσοι ἀναδέχονται ἄλλους διὰ χρήματα εἶναι πλήρως ὑπεύθυνοι δι' ὁλόκληρον τὸ ποσόν, πολὺ περισσότερον ἐκεῖνοι ποὺ ἀναδέχονται ἄλλους καὶ ἐγγυῶνται διὰ πνευματικὰ καὶ τὴν ἀρετήν, πολὺ ἐνδιαφέρον πρέπει νὰ ἐπιδεικνύουν δι' αὐτούς, προτρέποντες, συμβουλεύοντες, διορθώνοντες αὐτοὺς καὶ πατρικὴν ἀγάπην ἐπιδεικνύοντες.

16. Ἂς μὴ νομίζουν οὗτοι, ὅτι τὸ νὰ εἶναι ἀνάδοχοι εἶναι τυπικὸν καὶ τυχαῖον πρᾶγμα, ἀλλὰ ἂς μάθουν καλά, ὅτι καὶ αὐτοὶ γίνονται συμμέτοχοι τῆς πνευματικῆς ὠφελείας τῶν ἀναδεκτῶν, ἐὰν διὰ τῶν συμβουλῶν των τοὺς χειραγωγήσουν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, καὶ ὅτι ἂν πάλιν δείξουν ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν, θὰ ἐπιφέρουν εἰς τὸν ἑαυτόν των πολλὴν καταδίκην. Διὰ τοῦτο ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια καὶ πατέρας πνευματικοὺς νὰ ὀνομάζουν τούτους, διὰ νὰ μάθουν δι' αὐτῶν τῶν ἔργων πόσην ἐπιμέλειαν πρέπει νὰ ἐπιδεικνύουν διὰ νὰ μορφώσουν αὐτοὺς καλὰ πνευματικῶς. Διότι, ἐὰν ἐκείνους ποὺ δὲν ἔχουν καμμίαν ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ ἡμᾶς, πρέπει νὰ τοὺς ἐμβάλωμεν τὸν ὡραῖον τῆς ἀρετῆς ζῆλον, πολὺ περισσότερον ὀφείλομεν νὰ ἐπιτελέσωμεν τὸ καθῆκον τοῦτο ἔναντι ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἀναδεχόμεθα ὡς πνευματικὸν τέκνον. Διὰ τῶν λόγων τούτων ἐμάθατε καὶ οἱ ἀνάδοχοι ὅτι δὲν σᾶς ἀπειλεῖ μικρὸς κίνδυνος, ἐὰν δείξετε εἰς τὸ καθῆκον τοῦτο ἀμέλειαν.

17. Ἂς σᾶς ὁμιλήσωμεν τώρα καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ μυστηρίου (τοῦ βαπτίσματος) καὶ τῶν συνθηκῶν ποὺ θὰ γίνουν μεταξὺ ὑμῶν καὶ τοῦ Κυρίου. Καθὼς βεβαίως εἰς τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις, ἐὰν ἕνας θελήσῃ νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς κάποιον τὰ ὑπάρχοντά του, εἶναι ἀνάγκη ἔγγραφος συνθήκη νὰ γίνῃ μεταξὺ τοῦ ἐμπιστευομένου τὴν παρακαταθήκην καὶ τοῦ δεχομένου ταύτην, τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ τώρα ἐδῶ, ἐπειδὴ ὁ τῶν ὅλων Κύριος πρόκειται νὰ σᾶς ἐμπιστευθῇ ὄχι ἐπίγεια πράγματα, οὔτε φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα, ἀλλὰ πνευματικὰ καὶ ἐπουράνια. Διὰ τοῦτο καὶ πίστις καλεῖται, ἐπειδὴ τίποτε τὸ ὁρατὸν δὲν περιλαμβάνει, ἀλλ' ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα

μετ' εὐυπολήπτου Χριστιανοῦ, καλουμένου ἀναδόχου ὅστις παρίσταται καὶ κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ κατηχουμένου.

δὲν βλέπονται, παρὰ μόνον μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πνεύματος. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ συναφθῇ μεταξὺ τῶν δύο συνθήκη ὄχι εἰς τὸν χάρτην διὰ τῆς μελάνης, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ πνεύματος. Διότι οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους προφέρετε ἐδῶ κάτω, καταγράφονται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ αἱ ὑποσχέσεις, ποὺ διακηρύσσετε διὰ τῆς γλώσσης, ἀνεξάλειπτοι μένουν πλησίον τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

18. Πρόσεξε πάλιν ἐδῶ τῆς αἰχμαλωσίας τὰ διακριτικά. Διότι οἱ εἰσάγοντες ὑμᾶς ἱερεῖς δίδουν ἐντολὴν νὰ προσεύχεσθε, ἀφοῦ πρῶτον γονατίσετε καὶ τὰ χέρια εἰς τὸν οὐρανὸν ὑψώσετε καὶ διὰ τῆς τοιαύτης στάσεως ὑμῶν σᾶς ὑπενθυμίζουν ἀπὸ ποῖον ἀπελευθερώνεσθε καὶ εἰς ποῖον μέλλετε νὰ ὑποτάξετε τὸν ἑαυτόν σας. Ἔπειτα ἐρχόμενος ἔμπροσθεν ἑνὸς ἑκάστου ὁ ἱερεὺς ζητεῖ τὰς συνθήκας, δηλαδὴ τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ὁμολογίας καὶ σᾶς προπαρασκευάζει νὰ εἴπετε τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα καὶ γεμᾶτα φρίκην λόγια: «Ἀποτάσσομαί σοι σατανᾶ».

19. Μοῦ ἦλθε τώρα νὰ δακρύσω καὶ βαθειὰ νὰ ἀναστενάξω, διότι ἐνεθυμήθην τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ κατηξιώθην νὰ εἴπω τοὺς λόγους τούτους. Ἀναλογιζόμενος δὲ τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτημάτων, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον συνέλεξα καὶ βλέπων πόσην ἐντροπὴν ἐπεσώρευσα εἰς τὸν ἑαυτόν μου διὰ τῆς ἀμελείας, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τότε ἐπέδειξα, μοῦ συγχύζεται ἡ διάνοια καὶ ραγίζεται ἡ καρδιά. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς κάποιαν γενναιοδωρίαν καὶ ἐνδιαφέρον νὰ ἐπιδείξετε δι' ἐμέ, καὶ ὅταν θὰ ἐμφανισθῆτε ἐνώπιον τοῦ βασιλέως (διότι θὰ σᾶς δεχθῇ μετὰ πολλῆς στοργῆς, θὰ σᾶς ἐνδύσῃ τὴν βασιλικὴν ἐκείνην στολὴν καὶ θὰ σᾶς δώσῃ ὅσα καὶ ὁποῖα δῶρα θὰ θελήσετε, ἀρκεῖ μόνον αὐτὰ ποὺ θὰ τοῦ ζητήσωμεν νὰ εἶναι πνευματικὰ) νὰ τοῦ ζητήσετε καὶ δι' ἐμὲ μίαν χάριν· νὰ μὴ μοῦ ζητήσῃ εὐθύνας δι' ὅσα ἔπραξα, ἀλλὰ νὰ μὲ συγχωρήσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ μὲ ἀξιώσῃ τῆς στοργῆς καὶ ἀγάπης του. Ὅτι δὲ θὰ μοῦ κάμετε αὐτὴν τὴν χάριν, λόγῳ τῆς στοργῆς, ποὺ αἰσθάνεσθε πρὸς τοὺς διδασκάλους σας, δὲν ἀμφιβάλλω.

20. Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ λόγου. Τότε λοιπὸν ὁ ἱερεὺς σᾶς λέγει νὰ εἴπῃτε: «Ἀποτάσσομαί σοι σατανᾶ, καὶ τῇ πομπῇ σου καὶ τῇ λατρείᾳ σου καὶ τοῖς ἔργοις σου». Ὀλίγοι εἶναι οἱ λόγοι, ἀλλὰ μεγάλη αὐτῶν ἡ δύναμις. Διότι οἱ παριστάμενοι ἄγγελοι καὶ αἱ ἀόρατοι δυνάμεις ἀγαλλίασιν αἰσθανόμενοι διὰ τὴν ἐπιστροφήν σας, παραλαμβάνουν τοὺς λόγους τοῦ στόματός σας καὶ εἰς τὸν δεσπότην τῶν ὅλων τοὺς μεταφέρουν· ἐγγράφονται δὲ οὗτοι εἰς τὰ βιβλία τοῦ οὐρανοῦ.

21. Εἴδατε ποῖον εἶναι τὸ περιεχόμενον τῶν συνθηκῶν;

Μετὰ τὴν ἀποταγὴν καὶ ἀπάρνησιν τοῦ πονηροῦ καὶ ὅλων ἐκείνων διὰ τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρεται ὁ πονηρός, ὁ ἱερεὺς ἐκ νέου σᾶς παρασκευάζει νὰ εἴπῆτε: «Καὶ συντάσσομαί σοι Χριστέ». Εἶδες τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ τὴν ὑπερβολήν; Μόνον ποὺ εἶπες τὰ λόγια αὐτά, σοῦ ἐμπιστεύεται ἕνα τόσον μεγάλον θησαυρὸν δωρεῶν, λησμονῶν ὅλην τὴν προηγουμένην σου ἀγνωμοσύνην καὶ οὔτε κἂν σοῦ ὑπενθυμίζει τὰ παρελθόντα, ἀλλ' ἀρκεῖται εἰς τὰ σύντομα αὐτὰ λόγια.

22. Ἐν συνεχείᾳ μετὰ τὴν συνθήκην ταύτην καὶ τὴν ἀποταγὴν ἐκ τοῦ πονηροῦ καὶ τὴν σύνταξιν μὲ τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ ὡμολόγησες τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν λόγων τοῦ στόματός σου συνετάγης μὲ τὸν Χριστόν, ὡς στρατιώτην πλέον εἰσελθόντα εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πνευματικὸν σὲ ἀλείφει ἐπὶ τοῦ μετώπου διὰ τοῦ μύρου τοῦ πνευματικοῦ ἐπιθέτων τὴν σφραγῖδα καὶ λέγων· «Χρίεται ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

23. Ἐπειδὴ γνωρίζει, ὅτι τοῦ λοιποῦ ὁ ἐχθρὸς μαίνεται καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας καὶ περιέρχεται ὡς λέων ὠρυόμενος, διότι βλέπει ἐκείνους ποὺ πρότερον ἦσαν ὑπὸ τὴν τυραννίαν του διὰ μιᾶς νὰ τοῦ φεύγουν καὶ αὐτὸν μὲν νὰ ἀπαρνοῦνται, μὲ τὸν Χριστὸν δὲ νὰ συντάσσωνται, διὰ τοῦτο ὁ ἱερεὺς τοὺς χρίει ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τοὺς ἐπιθέτει τὴν σφραγῖδα (τοῦ σταυροῦ)[5] ἵνα ἀποστρέψῃ ἐκεῖνος ἀπ' αὐτῶν τὰς ὄψεις. Διότι δὲν τολμᾷ νὰ τοὺς ἀτενίσῃ κατὰ πρόσωπον, ἐπειδὴ τυφλώνεται ἀπὸ τὴν ἀστραπὴν ποὺ ἐκπηδᾷ ἐκ τοῦ χρίσματος καὶ τῆς σφραγῖδος ταύτης. Ἐπειδὴ τοῦ λοιποῦ μάχη καὶ ἀντίστασις ἐκ τοῦ πονηροῦ πρὸς αὐτοὺς γίνεται, διὰ τοῦτο ὡς ἀθλητὰς τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἀλοιφῆς εἰς τὸ πνευματικὸν στάδιον τοὺς εἰσάγει.

24. Κατόπιν, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νυκτός, ἀφοῦ τοῦ ἀφαιρέσῃ τελείως τὰ ἐνδύματα, ὡς ἐὰν εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν μέλλει νὰ εἰσαγάγῃ αὐτόν, δι' ἐκείνων ποὺ θὰ τελεσθοῦν, τὸν ἀλείφει μὲ τὸ ἔλαιον ἐκεῖνο τὸ πνευματικόν, ὥστε ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός του νὰ ἀσφαλισθοῦν καὶ ἀκατάβλητα νὰ γίνουν εἰς τὰ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ ῥιπτόμενα βέλη.

25. Μετὰ τὴν ἀλοιφὴν ταύτην εἰς τὰ ἱερὰ νάματα τὸν βυθίζει, θάπτων συγχρόνως τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ ἀνιστῶν τὸν νέον ποὺ ἀνακαινίζεται κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ δημιουργοῦ αὐτοῦ (Κολ. 3, 10). Τότε λοιπὸν διὰ τῶν λόγων τοῦ ἱερέως καὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐπέρχεται ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἄλλος ἀντ' ἄλλου ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ὕδατος, διότι ἀπέβαλε τὸν ῥύπον τῶν ἁμαρτημάτων, ἀ-

5. Ἤτοι τοὺς χρίει σταυροειδῶς. Πρόκειται περὶ τῆς χρίσεως δι' «ἐλαίου ἐφορκιστικοῦ» (ΙΘ' Κανὼν Ἱππολύτου) ὅπερ, κατὰ τὸν Κύριλλον τῶν Ἱεροσολύμων, (Κατηχ. Κ' § 3) ἦτο σύμβολον τῆς κοινωνίας μετὰ τῆς καλλιελαίου (τοῦ Χριστοῦ) καὶ τοῦ ἐγκεντρισμοῦ εἰς αὐτήν.

πεδύθη τὸ παλαιὸν τῆς ἁμαρτίας ἔνδυμα καὶ ἐνεδύθη τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα.

26. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς καὶ ἐκ τούτου, ὅτι μία εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς ἑξῆς γίνεται τὸ βάπτισμα. Ὅταν ὁ Ἱερεὺς ἐκφωνεῖ τό: «Βαπτίζεται ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» τρεῖς φορὰς βυθίζει τὴν κεφαλὴν τοῦ βαπτιζομένου ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ τὴν ἀνυψώνει καὶ διὰ τῆς μυστικῆς ταύτης τελετῆς παρασκευάζει τοῦτον νὰ δεχθῇ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διότι δὲν εἶναι μόνος ὁ ἱερεὺς ὁ ποῖος ἐφάπτεται τῆς κεφαλῆς τοῦ βαπτιζομένου ἀλλὰ καὶ ἡ δεξιὰ τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο δὲ φαίνεται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων τοῦ βαπτίζοντος, διότι δὲν λέγει: «ἐγὼ βαπτίζω τὸν δεῖνα»,[6] ἀλλὰ «βαπτίζεται ὁ δεῖνα» φανερώνων διὰ τούτου ὅτι αὐτὸς διάκονος μόνον γίνεται τῆς χάριτος καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ παρέχει, ἐπειδὴ εἰς τοῦτο παρὰ τοῦ Πνεύματος ἔχει ταχθῆ. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ ἐκτελεῖ ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ βάπτισμα εἶναι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἡ Τριὰς ἡ ἀδιαίρετος. Ἡ εἰς ταύτην λοιπὸν πίστις εἶναι ἐκείνη ποὺ χαρίζει τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἡ ὁμολογία αὐτῆς τὴν υἱοθεσίαν μᾶς δωρίζει.

27. Ὅσα δὲ κατόπιν γίνονται εἶναι ἱκανὰ νὰ μᾶς δώσουν νὰ ἐννοήσωμεν ἀπὸ ποίους ἠλευθερώθησαν καὶ ποῖα ἀγαθὰ ἔλαβον, ὅσοι ἠξιώθησαν τῆς μυστικῆς ταύτης τελετῆς. Ἀμέσως μόλις ἐξέλθουν ἀπὸ τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα νάματα, ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι ἐκεῖ τοὺς ἀγκαλιάζουν, τοὺς χαιρετοῦν, τοὺς καταφιλοῦν[7] συναγάλλονται καὶ συγχαίρουν, διότι οἱ ἄλλοτε δοῦλοι καὶ αἰχμάλωτοι μὲ μιᾶς ἐλεύθεροι καὶ τέκνα ἔγιναν καὶ εἰς τὴν τράπεζαν τὴν βασιλικὴν προσεκλήθησαν. Πράγματι, μετὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἄνοδον ἀμέσως εἰς τὴν τράπεζαν ὁδηγοῦνται τὴν φρικτὴν καὶ πλήρη ἀναριθμήτων ἀγαθῶν, μεταλαμβάνουν τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ δεσποτικοῦ καὶ κατοικία γίνονται τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐνδεδυμένοι δὲ αὐτὸν τοῦτον τὸν Χριστὸν καὶ ὡς τοιοῦτοι, παντοῦ ὅπου μεταβαίνουν, φαίνονται ὡς ἄγγελοι ἐπίγειοι καὶ ὡς ἀκτῖνες ὑπέρλαμπροι.

28. Ὅλα αὐτὰ οὐχὶ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐκ τῶν προτέρων τὰ κατέστησα γνωστὰ εἰς τὴν ἀγάπην σας. Ἔπραξα τοῦτο διὰ νὰ σᾶς δώσω τὴν εὐκαιρίαν πρὸ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ μυστηρίου (τοῦ βαπτίσματος) πολλὴν νὰ αἰσθανθῆτε ἀπὸ

6. Τὸν τύπον τοῦτον, ὅστις εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, μεταχειρίζεται ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία.

7. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀσπασμοῦ, ὃν οἱ νεοφώτιστοι, ἐξερχόμενοι τοῦ ἱεροῦ βαπτιστηρίου, ἀντήλλασσον μετὰ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ Χριστιανῶν «οἵτινες αὐτοὺς καταφιλοῦσι συναγαλλόμενοι μετ' εὐφροσύνης» (Κανὼν 141 Ἱππολύτου).

τώρα εὐχαρίστησιν, ἀναπτερούμενοι διὰ τῆς ἐλπίδος καὶ ἀντάξιον τῶν ὅσων θὰ γίνουν φρόνημα νὰ λάβητε· καὶ καθὼς προέτρεψεν ὁ μακάριος Παῦλος, τὰ ἄνω νὰ σκέπτεσθε (Κολ. 3, 2), καὶ νὰ μεταφέρετε τὰς σκέψεις σας ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν, ἀπὸ τὰ φαινόμενα εἰς ὅσα δὲν φαίνονται. Ταῦτα τὰ βλέπομεν καθαρώτερα διὰ τῶν πνευματικῶν ὀφθαλμῶν, παρὰ ἐκεῖνα ποὺ ὑποπίπτουν εἰς τὰς αἰσθήσεις μας.

29. Ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων εὑρίσκεσθε καὶ πρόκειται νὰ πλησιάσετε εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν θρόνον, ὅπου κάθεται ὁ βασιλεὺς ὁ διανέμων τὰς δωρεάς, ἐπιδείξατε μεγάλην διάκρισιν καὶ σύνεσιν, σχετικῶς μὲ ἐκεῖνα ποὺ θὰ ζητήσετε. Κανένα κοσμικὸν ἀγαθὸν κανένα ἀνθρώπινον μὴ ζητήσετε, ἀλλὰ τὰ αἰτήματά σας νὰ εἶναι ἀντάξια τοῦ παρέχοντος αὐτὰ βασιλέως. Ὅταν λοιπὸν εἰσέλθητε εἰς τὰ θεῖα ἐκεῖνα νάματα καὶ τὸ σύμβολον τῆς ἀναστάσεως διὰ τῆς ἀνόδου σας ἐξ αὐτῶν ἐπιδείξητε, ζητήσατε τὴν βοήθειάν του, ὥστε νὰ δυνηθῆτε νὰ διαφυλάξετε καλῶς τὰς δωρεάς του καὶ ἀκατάβλητοι γίνετε εἰς τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου. Περὶ τῆς εἰρήνης τῶν Ἐκκλησιῶν παρακαλέσατε. Περὶ τῶν εὑρισκομένων ἀκόμη εἰς τὴν πλάνην ἱκετεύσατε. Προσπέσατε ἐνώπιόν του, δεόμενοι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀξιωθῶμεν ἐπιεικείας τινός. Διότι ἐκεῖνος ποὺ σᾶς ἔδωκε τόσην παρρησίαν, καὶ εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν φίλων ἐνέγραψε, καὶ εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς υἱοθεσίας σᾶς ἀνύψωσε, τοὺς προηγουμένους αἰχμαλώτους καὶ δούλους καὶ τελείως περιφρονημένους, δὲν θὰ παραβλέψῃ τὰς παρακλήσεις σας, ἀλλ' ὅλα ὅσα ζητήσετε θὰ σᾶς τὰ δώσῃ λόγῳ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀγαθότητος.

30. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ἐπισύρετε καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν σας εἰς μεγάλον βαθμὸν τὴν εὔνοιάν του. Διότι, ὅταν σᾶς ἴδῃ τόσον πολὺ νὰ φροντίζετε διὰ τὰ μέλη σας καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων, θὰ σᾶς ἀξιώσῃ μεγαλυτέρας παρρησίας. Διότι τίποτε δὲν εὐφραίνει αὐτὸν τόσον πολύ, ὅσον τὸ νὰ εἴμεθα συμπαθεῖς εἰς τὰ μέλη μας καὶ πολλὴν ἀγάπην νὰ ἐπιδεικνύωμεν εἰς τοὺς ἀδελφούς μας καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλησίον πολὺ νὰ φροντίζωμεν.

31. Ταῦτα λοιπὸν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ἀγαπητοί, μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης πνευματικῆς πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῆς χάριτος ἑτοιμάσατε τὸν ἑαυτόν σας, ἵνα καὶ σεῖς πλουσίαν τὴν δωρεὰν (τοῦ βαπτίσματος) ἀπολαύσετε καὶ ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ ἀξίαν τῆς χάριτος διαγωγὴν ἐπιδεικνύοντες, τῶν αἰωνίων καὶ ἀνεκφράστων ἀγαθῶν ἀξιωθῶμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, κράτος, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΒΑΠΤΙΣΘΕΝΤΑΣ[8]

1. Εὐλογητὸς ὁ Θεός· ἰδοὺ καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἐμφανίζονται ἀστέρες, ποὺ εἶναι λαμπρότεροι τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ. Ἀστέρες ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανίζονται ἐξ αἰτίας ἐκείνου, ποὺ ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν οὐρανῶν. Δὲν εἶναι μόνον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν πλήρει ἡμέρᾳ· τοῦτο εἶναι δεύτερον θαῦμα. Οἱ ἀστέρες οὗτοι τῆς ἡμέρας εἶναι λαμπρότεροι τῶν ἀστέρων τῆς νυκτός, διότι ἐκεῖνοι οἱ ἀστέρες, ὅταν ἐμφανισθῇ ὁ ἥλιος ἐξαφανίζονται, ἐνῷ οὗτοι, ὅταν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἐμφανισθῇ περισσότερον λάμπουν. Εἶδες ποτὲ νὰ ὑπάρχουν ἀστέρες ἐν καιρῷ ἡμέρας ποὺ λάμπει ὁ ἥλιος;

2. Ἐκεῖνοι, ὅταν ἐμφανισθῇ ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου, θὰ ἐξαφανισθοῦν, οὗτοι δὲ ὅταν ἡ συντέλεια ἐπέλθῃ λαμπρότεροι θὰ γίνουν. Καὶ περὶ μὲν ἐκείνων λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι «τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦνται ὡς πίπτουσι φύλλα ἀπὸ ἀμπέλου» (Ματθ. 24, 29. Ἡσ. 34, 4)· περὶ δὲ τούτων, ὅτι «οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 13, 43).

3. Τί δὲ σημαίνει τό: «ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ ἀμπέλου οὕτως οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦνται»; Ὅπως ἡ ἄμπελος, καθ' ὃν χρόνον τρέφει τὰ σταφύλια, ἔχει ἀνάγκην καὶ τῆς προστασίας τῶν φύλλων, ὅταν δὲ ἀποβάλῃ τὸν καρπόν, ἀποβάλλει ἐπίσης καὶ τὴν κόμην της, δηλαδὴ τὰ φύλλα, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸν κόσμον ὁλόκληρον. Ἐφ' ὅσον οὗτος ἔχει ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὁ οὐρανὸς διατηρεῖ τὰ ἄστρα, ὅπως ἡ ἄμπελος τὰ φύλλα· ἀλλὰ εἰς τὸν μέλλοντα κόσμον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ὑπάρχῃ νύκτα, δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη καὶ ἀστέρων.

4. Ἀπὸ πῦρ ἀποτελεῖται τῶν ἄστρων ἐκείνων ἡ φύσις· ἀπὸ πῦρ ἀποτελεῖται καὶ τῶν ἄστρων τούτων ἡ οὐσία. Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν εἶναι πῦρ αἰσθητόν, ἐνῷ ἐδῶ πῦρ νοητόν. «Αὐτὸς

8. Ἡ παροῦσα καὶ αἱ μετ' αὐτὴν ὁμιλίαι ὑπάγονται εἰς τὰς καλουμένας «μυσταγωγικάς» καὶ εἶναι, ἰδίᾳ ἡ γ', ἐκ τῶν λίαν συγκινητικῶν ὁμιλιῶν τοῦ Χρυσοστόμου. Αὕτη ἐξεφωνήθη τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα, μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ βαπτίσματος τῶν Κατηχουμένων. Ἡ χαρὰ τοῦ Χρυσοστόμου διὰ τὴν εἴσοδον νέων μελῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀντικατοπτρίζεται εἰς αὐτὴν καὶ μεταδίδεται καὶ εἰς τὸν ἀναγιγνώσκοντα ταύτην.

ὑμᾶς βαπτίσει, φησίν, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ» (Ματθ. 3, 11). Θέλεις νὰ μάθης καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων καὶ τούτων τῶν ἀστέρων; Ἐκεῖνα τὰ ἄστρα ἔχουν τὰ ἑξῆς ὀνόματα: ὠρίων, ἀρκτοῦρος, ἕσπερος καὶ φωσφόρος· εἰς αὐτὰ ὅμως δὲν ὑπάρχουν ἄστρα τῆς νύκτας (Ἕσπερος) ἀλλὰ ὅλοι εἶναι ἄστρα τῆς ἡμέρας (φωσφόροι).

5. «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς» πάλιν ἂς εἴπωμεν «ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος» (Ψαλμ. 72, 18), ὁ ὁποῖος τὰ πάντα δημιουργεῖ καὶ μεταποιεῖ αὐτά. Αὐτοὶ ποὺ ἦσαν χθὲς αἰχμάλωτοι, τώρα εἶναι ἐλεύθεροι καὶ πολῖται τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ προηγουμένως εἰς τὴν ἐντροπὴν τῆς ἁμαρτίας εὑρισκόμενοι, τώρα εἶναι εἰς παρρησίαν καὶ δικαιοσύνην. Δὲν εἶναι ἐλεύθεροι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἅγιοι· δὲν εἶναι ἅγιοι μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκαιοι· δὲν εἶναι δίκαιοι μόνον, ἀλλὰ καὶ υἱοί· δὲν εἶναι υἱοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ κληρονόμοι· δὲν εἶναι κληρονόμοι μόνον ἀλλὰ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ· δὲν εἶναι ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ συγκληρονόμοι· δὲν εἶναι συγκληρονόμοι μόνον, ἀλλὰ καὶ μέλη αὐτοῦ· δὲν εἶναι μέλη μόνον, ἀλλὰ καὶ ναός· δὲν εἶναι ναὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄργανα τοῦ Πνεύματος.

6. «Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος». Εἶδες πόσαι εἶναι αἱ δωρεαὶ τοῦ βαπτίσματος; Ἐνῷ πολλοὶ νομίζουν ὅτι μοναδικὴ δωρεὰ τοῦ βαπτίσματος εἶναι ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἡμεῖς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν δέκα τιμητικὰς δωρεὰς αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο βαπτίζομεν καὶ τὰ παιδιὰ ἂν καὶ δὲν ἔχουν ἁμαρτίας, διὰ νὰ λάβουν τὸν ἁγιασμόν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν υἱοθεσίαν, τὴν κληρονομίαν, τὴν χάριν νὰ εἶναι ἀδελφοὶ καὶ μέλη τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ γίνουν κατοικία τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

7. Ἀλλ' ὦ ποθεινότατοι ἀδελφοί, ἐὰν βεβαίως μοῦ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ σᾶς ὀνομάσω ἀδελφούς, διότι εἰς τὴν αὐτὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν συμμετέσχον καὶ ἐγώ, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀμελείας, ποὺ ἔδειξα κατόπιν, ἀπέβαλον τὴν μὲ σᾶς συγγένειαν, τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν. Ἐπιτρέψατέ μου ὅμως νὰ σᾶς ὀνομάσω ἀδελφοὺς διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην, ποὺ αἰσθάνομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ δείξετε ἀπὸ τώρα τόσον ζῆλον καὶ προθυμίαν, ὅση εἶναι ἡ τιμή, τὴν ὁποίαν ἀπελαύσατε.

8. Ὁ μὲν πρὸ τοῦ βαπτίσματος χρόνος ἦτο παλαίστρα καὶ γυμναστήριον, καὶ ὡς ἐκ τούτου συνεχωροῦντο τὰ τότε παραπτώματα· ἀπὸ σήμερον ὅμως τὸ στάδιον τῶν ἀγώνων ἤνοιξεν, ὁ καιρὸς τοῦ ἀγῶνος ἦλθεν, ἐμπρὸς εἰς τοὺς θεατὰς εὑρίσκεσθε. Δὲν βλέπουν μόνον οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἀγῶνας σας, ἀλλὰ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος φωνάζει, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους· «Θέατρον ἐγεννήθημεν τῷ κόσμῳ, οὐκ ἀνθρώποις δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἀγγέλοις» (Α΄ Κορ. 4, 9). Ἄγγελοι λοιπὸν σᾶς παρατηροῦν, ὁ τῶν ἀγγέλων Κύριος συγκροτεῖ τὸν ἀγῶνα. Τοῦτο δὲ δὲν εἶναι τιμὴ μόνον σὲ σᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀσφάλεια. Πράγματι, ὅταν τοὺς ἀγῶνας κρίνῃ ἐκεῖνος, ποὺ ἐθυσίασε τὴν ζωήν του ὑπὲρ ἡμῶν, τὸ γεγονὸς τοῦτο πῶς δὲν εἶναι πρόξενον μεγάλης τιμῆς καὶ ἀσφαλείας εἰς ἡμᾶς;

9. Εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας ὁ διαιτητὴς εἰς τὸ μέσον τῶν ἀγωνιζομένων ἵσταται, χωρὶς νὰ διάκειται εὐνοϊκῶς οὔτε ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς οὔτε ὑπὲρ τοῦ ἄλλου καὶ ἀναμένει τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος, διὰ νὰ ἀποφανθῇ περὶ τοῦ νικητοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸ μέσον ἵσταται, διότι καὶ ὡς πρὸς τὴν θέλησιν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν εἶναι, ἤτοι οὐδέτερος. Εἰς τὸν ἀγῶνα ὅμως ἡμῶν ἐναντίον τοῦ διαβόλου δὲν ἵσταται εἰς τὸ μέσον καὶ οὐδέτερος ὁ Χριστός, ἀλλ' εἶναι ὁλόκληρος μὲ τὸ μέρος μας. Καὶ ὅτι ἔτσι εἶναι φαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς: Ἡμᾶς, ὅταν εἰσήλθομεν εἰς τὸν ἀγῶνα μᾶς ἤλειψεν ἐνῷ ἐκεῖνον τὸν ἔδεσε· ἡμᾶς μᾶς ἤλειψε μὲ ἔλαιον ἀγαλλιάσεως, ἐνῷ ἐκεῖνον τὸν ἔδεσε μὲ δεσμὰ ἄλυτα, διὰ νὰ τοῦ παρεμβάλῃ προσκόμματα εἰς τοὺς ἀγῶνας. Εἰς ἐμέ, ὅταν συμβῇ νὰ σκοντάψω εἰς τοὺς ἀγῶνας, μοῦ δίδει χεῖρα βοηθείας, καὶ ἂν πέσω, μὲ σηκώνει καὶ μοῦ δίδει τὴν δύναμιν τὸν διάβολον πάλιν νὰ τὸν πατῶ, διότι λέγει: «Πατεῖτε ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ» (Λουκ. 10, 19).

10. Ἐκεῖνον μετὰ τὴν νίκην του μὲ γέενναν τὸν ἠπείλησεν· ἐγώ, ἐὰν νικήσω, στεφανώνομαι· ἐκεῖνος, ἐὰν νικήσῃ, κολάζεται. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι τότε περισσότερον τιμωρεῖται, ὅταν νικήσῃ, ἂς σοῦ τὸ ἀποδείξω ἀπὸ τὰ γεγονότα. Ἐνίκησε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὸν κατέβαλε. Ποῖον ἦτο τὸ ἔπαθλον τῆς νίκης του; «Ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου» (Γεν. 3, 14). Ἐὰν δὲ τὸν ὁρατὸν ὄφιν τόσον πολὺ ἐτιμώρησε, πόσον θὰ τιμωρήσῃ τὸν νοητόν; Ἐὰν τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ καταδίκη τοῦ ὀργάνου, εἶναι πολὺ φανερὸν ὅτι πολὺ μεγαλυτέρα καταδίκη ἀναμένει τὸν τεχνίτην. Καθὼς ἕνας πατέρας φιλόστοργος, ὅταν συναντήσῃ αὐτόν, ποὺ ἐφόνευσε τὸν υἱόν του, δὲν τιμωρεῖ μόνον τὸν φονέα, ἀλλὰ καὶ τὸ μαχαῖρι αὐτοῦ διὰ τοῦ ὁποίου ἔκαμε τὸν φόνον κατακομματιάζει, τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ ὁ Χριστός· εὑρὼν τὸν διάβολον νὰ θανατώνῃ τὸν ἄνθρωπον, δὲν ἐτιμώρησε τοῦτον μόνον, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἔσπασε τελείως.

11. Μὲ θάρρος λοιπὸν ἂς ἀποδυθῶμεν εἰς τοὺς ἀγῶνας, διότι τὰ ὅπλα, διὰ τῶν ὁποίων μᾶς ὥπλισεν εἶναι λαμπρότερα ἀπὸ κάθε χρυσίον, ἰσχυρότερα ἀπὸ κάθε ἀδάμαντα, θερμότε-

ρα καὶ σφοδρότερα ἀπὸ κάθε φωτιά, ἐλαφρότερα ἀπὸ τὸν ἀέρα. Δὲν φέρει βάρος εἰς τὰ γόνατα ἡ φύσις τῶν ὅπλων τούτων, ἀλλὰ ἀναπτερώνει τὰ μέλη καὶ ὑψηλὰ τὰ ἀνυψώνει· καὶ ἂν εἰς τὸν οὐρανὸν θελήσῃς νὰ πετάξῃς μὲ αὐτὰ τὰ ὅπλα, τίποτε δὲν σὲ ἐμποδίζει. Διότι νέα εἶναι ἡ οὐσία τῶν ὅπλων τούτων, ἐπειδὴ νέον εἶναι καὶ τὸ εἶδος τῆς μάχης ταύτης. Ἐνῷ εἶμαι ἄνθρωπος, ὑποχρεοῦμαι νὰ ἀγωνίζωμαι ἐναντίον τῶν δαιμόνων· ἐνῷ φέρω σῶμα πρὸς ἀσωμάτους δυνάμεις παλαίω. Διὰ τοῦτο τὸν θώρακα μοῦ τὸν κατεσκεύασεν ὁ Θεὸς ὄχι ἀπὸ σίδηρον, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνην· διὰ τοῦτο τὴν περικεφαλαίαν δὲν μοῦ τὴν ἔκαμεν ἀπὸ χαλκόν, ἀλλὰ ἀπὸ πίστιν. Ἔχω καὶ μάχαιραν ἀκονισμένην, τὸν λόγον τοῦ πνεύματος. Ἐκεῖνος ρίπτει βέλη ἐναντίον μου, ἐγὼ ὅμως ἔχω μάχαιραν. Ἐκεῖνος εἶναι τοξότης, ἐγὼ εἶμαι ὁπλίτης. Μάθε καὶ ἀπὸ τούτου τὴν πονηρίαν του· ὁ τοξότης δὲν τολμᾷ πλησίον νὰ ἔλθῃ, ἀλλὰ ἀπὸ μακρὰν κτυπᾷ μὲ τὰ βέλη.

12. Ἀλλὰ τί; Ἆρά γε μόνον ὅπλα κατεσκεύασεν ὁ Θεός; Ὄχι, ἀλλὰ καὶ τράπεζαν ἡτοίμασεν, ἰσχυροτέραν ἀπὸ κάθε ὅπλον, διὰ νὰ μὴ κουράζεσαι εἰς τὸν πόλεμον, διὰ νὰ νικήσῃς τὸν πονηρὸν χορτασμένος καὶ ἐν τρυφῇ εὑρισκόμενος. Διότι καὶ μόνον νὰ σὲ ἴδῃ νὰ ἐπανέρχεσαι ἀπὸ τὰ δεσποτικὰ δεῖπνα, φεύγει γρηγορώτερα ἀπὸ τὸν ἄνεμον, ὅπως ἐκεῖνος πού βλέπει λέοντα πῦρ ἀπὸ τὸ στόμα του νὰ ἐκβάλλῃ. Καὶ ἂν δείξῃς εἰς αὐτὸν τὴν γλῶσσαν σου βαμμένην ἀπὸ τὸ τίμιον αἷμα, δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σταθῇ. Καὶ ἂν τοῦ δείξῃς τὸ στόμα σου κοκκινισμένον, ὡς εὐτελὲς θηρίον θὰ ὑποχωρήσῃ.

13. Θέλεις νὰ μάθῃς τὴν δύναμιν τοῦ αἵματος τούτου. Ἂς γυρίσωμεν ὀπίσω εἰς τὸν τύπον αὐτοῦ, εἰς τὰ παλαιὰ γεγονότα ποὺ ἔλαβον χώραν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τὴν δεκάτην πληγὴν ἔμελλε νὰ καταφέρῃ κατὰ τῶν Αἰγυπτίων. Ἤθελε τὰ πρωτότοκα αὐτῶν νὰ θανατώσῃ, ἐπειδὴ κατεῖχον τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ λαόν. Τί ἔπρεπε λοιπὸν νὰ γίνῃ, διὰ νὰ μὴ ἀναμειχθοῦν μὲ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἀφ᾽ οὗ εὑρίσκοντο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον; Μάθε τοῦ τύπου τὴν δύναμιν, διὰ νὰ κατανοήσῃς τὴν ἰσχὺν τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ὁ τύπος συμβολίζει. Πληγὴ θεόσταλτος ἔμελλε ἄνωθεν νὰ ἔλθῃ καὶ ὁ ἐξολοθρευτὴς ἄγγελος ἐπήρχετο κατὰ τῶν οἰκιῶν.

14. Τί κάνει λοιπὸν ὁ Μωϋσῆς; «Θύσατε, λέγει, ἀμνὸν ἄμωμον καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπιχρίσατε ταῖς θύραις» (Ἐξοδ. 12, 21-25). Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λέγεις; τὸ αἷμα ζώου, ποὺ δὲν ἔχει λογικόν, δύναται νὰ σώζῃ λογικοὺς ἀνθρώπους; Ναί, ἀπαντῶ, δὲν σώζει, διότι εἶναι αἷμα, ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶναι τύπος τοῦ αἵματος τοῦ δεσποτικοῦ. Ὅπως δηλαδὴ οἱ βασιλικοὶ ἀνδριάντες, ἂν καὶ εἶναι ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα ὄντα, τοὺς κατα-

φεύγοντας εἰς αὐτοὺς ἀνθρώπους, ποὺ φέρουν ψυχὴν καὶ αἰσθήσεις, δύνανται νὰ διασώζουν, ὄχι ἐπειδὴ εἶναι χαλκός, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ εἶναι εἰκὼν τοῦ βασιλέως, τοιουτοτρόπως καὶ τὸ αἷμα ἐκεῖνο, τὸ ἐστερημένον ψυχῆς καὶ αἰσθήσεως, τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ εἶχον ψυχὴν ἔσωσε, ὄχι ἐπειδὴ αἷμα ἦτο, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἦτο τύπος τοῦ αἵματος τούτου.

15. Τότε εἶδεν ὁ ἐξολοθρευτὴς ἄγγελος τὸ αἷμα, διὰ τοῦ ὁποίου εἶχον χρισθῇ αἱ θύραι καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Τώρα ἂν ἴδῃ ὁ διάβολος ὄχι πλέον μὲ αἷμα συμβολικὸν νὰ ἔχουν χρισθῇ θύραι, ἀλλὰ μὲ τὸ αἷμα τῆς ἀληθείας νὰ ἔχουν χρισθῇ τὰ χείλη τῶν πιστῶν, ποὺ εἶναι αἱ θύραι τοῦ ναοῦ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μετεβλήθη ὁ ἄνθρωπος, πολὺ περισσότερον δὲν θὰ ἐμποδισθῇ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ. Διότι, ἐὰν ὁ ἄγγελος ἐπειδὴ εἶδε τὸ σύμβολον ὑπεχώρησε, πολὺ περισσότερον ὁ διάβολος, ὅταν ἴδῃ τὴν ἀλήθειαν, θὰ τραπῇ εἰς φυγήν.

16. Θέλεις νὰ μάθῃς καὶ ἐξ ἄλλης ἀποδείξεως τοῦ αἵματος τούτου τὴν δύναμιν; Βλέπε ἀπὸ ποῦ ἤρχισε πρῶτον νὰ τρέχῃ καὶ ποία ὑπῆρξεν ἡ πηγὴ αὐτοῦ· ἀπὸ ἄνω ἤρχισεν, ἀπὸ τὸν σταυρόν, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς δεσποτικῆς. Διότι λέγει ἡ Γραφὴ ὅτι, ὅταν ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς καὶ εἰς τὸν σταυρὸν ἀκόμη ἦτο, προσελθὼν ὁ στρατιώτης ἐκέντησε τὴν πλευρὰν αὐτοῦ διὰ τῆς λόγχης καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα. Καὶ τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος σύμβολον ἦτο, τὸ δὲ αἷμα τῶν μυστηρίων. Διὰ τοῦτο δὲν εἶπεν ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ, ἀλλὰ πρῶτον ἐξῆλθεν τὸ ὕδωρ καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ αἷμα,[9] ἐπειδὴ πρῶτον ἔρχεται τὸ βάπτισμα καὶ κατόπιν τὰ ἄλλα μυστήρια. Ἐκέντησε λοιπὸν τὴν πλευρὰν ὁ στρατιώτης ἐκεῖνος, ἐτρύπησε τὸν τοῖχον τοῦ ἁγίου ναοῦ καὶ ἐγὼ τὸν θησαυρὸν εὗρον καὶ τὸν πλοῦτον ἔλαβον. Τὸ ἴδιον ἔγινε καὶ εἰς τὸν ἀμνόν· οἱ Ἰουδαῖοι ἔσφαζον τὸ πρόβατον καὶ ἐγὼ τὴν σωτηρίαν, ποὺ ἦτο ὁ καρπὸς τῆς θυσίας ταύτης τῆς συμβολικῆς, ἀπήλαυσα.

17. «Ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ὕδωρ καὶ αἷμα». Μὴ ἐπιπολαίως διεξέλθῃς, ἀγαπητέ, τὰς λέξεις ταύτας ἀπὸ ἀπόψεως μυστηριακῆς. Διότι ἔχω καὶ ἄλλην ἐξήγησιν μυστικὴν νὰ σοῦ εἴπω. Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι τοῦ βαπτίσματος σύμβολον εἶναι τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο καὶ τῶν μυστηρίων τὸ αἷμα. Ὥστε λοιπὸν καὶ ἐκ τῶν δύο τούτων ἔχει γεννηθῇ ἡ Ἐκκλησία «διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος ἁγί-

9. Τὸ κείμενον τῆς Γραφῆς λέγει «αἷμα καὶ ὕδωρ» (Ἰω. 19, 33-34). Ὁ Χρυσόστομος προτάσσει τὸ ὕδωρ ἐνταῦθα καὶ εἰς τὴν 85ην ὁμιλίαν αὐτοῦ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην (P.G. 59, 463), ἐνῷ εἰς τὴν ὁμιλίαν «Ποίας δεῖ ἄγεσθαι γυναῖκας» (P.G. 51, 229) προτάσσει τὸ αἷμα λέγων «καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ αἵματος καὶ ὕδατος ἡ Ἐκκλησία ἅπασα συνέστηκε».

ου» (Τίτ. 3, 5) διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν μυστηρίων. Τὰ σύμβολα τοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν μυστηρίων προῆλθαν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Χριστοῦ· ἄρα ἀπὸ τὴν πλευρὰν ἐδημιούργησεν ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπως ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Ἀδὰμ ἐδημιούργησε τὴν Εὕαν.

18. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μωϋσῆς περὶ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ὁμιλῶν λέγει· «ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου» (Γεν. 2, 23), τὸ ὁποῖον εἶναι ὑπαινιγμὸς τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου. Ὅπως δηλαδὴ τότε ὁ Θεὸς ἔλαβε μίαν πλευρὰν τοῦ Ἀδὰμ καὶ ἐξ αὐτῆς ἐδημιούργησε τὴν γυναῖκα, ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκε τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, ποὺ ἀπέρρευσεν ἐκ τῆς πλευρᾶς του καὶ ἐδημιούργησε τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅπως λοιπὸν τότε, ὅτε ὁ Ἀδὰμ εὑρίσκετο εἰς ἔκστασιν καὶ ἐκοιμᾶτο, ἔλαβε τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, ἔτσι καὶ τώρα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ ἔδωκε, καὶ πρῶτα τὸ ὕδωρ καὶ κατόπιν τὸ αἷμα. Ὅ,τι δὲ ἦτο εἰς τὸν Ἀδὰμ ἡ ἔκστασις, τοῦτο τώρα ἔγινεν ὁ θάνατος, διὰ νὰ μάθης ὅτι ὁ θάνατος τοῦ λοιποῦ θὰ γίνη ὕπνος.

19. Εἴδατε πῶς ὁ Χριστὸς ἡνώθη μετὰ τῆς νύμφης, ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία; Εἴδατε μὲ ποίαν τροφὴν τρέφει ὅλους ἡμᾶς; Ἐκ τῆς ἰδίας τροφῆς ἐκ τῆς ὁποίας ἐσχηματίσθημεν τρεφόμεθα. Ὅπως δηλαδὴ ἡ γυναῖκα τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ἐγέννησε, τὸ τρέφει μὲ τὸ αἷμα της καὶ τὸ γάλα της, ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς τρέφει συνεχῶς διὰ τοῦ αἵματός του ἐκείνους ποὺ ἐγέννησε.

20. Ἐπειδὴ λοιπὸν τόσον μεγάλην δωρεὰν ἀπηλαύσαμεν, ἂς ἐπιδείξωμεν μεγάλην προθυμίαν καὶ ἂς ἐνθυμηθῶμεν τὰς συνθήκας, ποὺ ἐκάμαμεν μετ' αὐτοῦ. Εἰς σᾶς ἀπευθύνομαι, ποὺ τώρα ἐμυήθητε εἰς τὰς θείας ἀληθείας, τὰ νέα μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ παλαιά, τὰ πρὸ πολλῶν ἐτῶν μυηθέντα. Οἱ λόγοι μου ἀναφέρονται εἰς ὅλους ἡμᾶς, ἐπειδὴ καὶ ὅλοι συνήψαμεν πρὸς αὐτὸν συνθήκας, τὰς ὁποίας δὲν ἐγράψαμεν διὰ μελάνης, ἀλλὰ διὰ τοῦ πνεύματος, ὄχι διὰ καλάμου ἀλλὰ διὰ τῆς γλώσσης. Διότι διὰ τούτου τοῦ καλάμου αἱ πρὸς τὸν Θεὸν συνθῆκαι γράφονται. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαυῒδ λέγει· «Ἡ γλῶσσα κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου» (Ψαλμ. 44, 2). Ὡμολογήσαμεν αὐτοῦ τὴν κυριαρχίαν, ἠρνήθημεν τὴν διαβολικὴν τυραννίαν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ὑπογραφήν μας, τὴν συνθήκην, τὸ ἔγγραφον τῆς συνθήκης.

21. Προσέξατε μήπως παραβῶμεν τὰς συνθήκας καὶ γίνωμεν πάλιν ὀφειλέται χρεωστικοῦ γραμματίου. Ὁ Χριστὸς ἦλθε μιὰ φορά, εὗρε προγονικόν μας χρέος, χρεωστικὸν γραμμάτιον, ποὺ εἶχεν ὑπογράψει ὁ Ἀδάμ. Οὗτος πρῶτος ἤρχισε τὸ χρέος καὶ ἡμεῖς τὸ ηὐξήσαμεν μὲ τὰς κατόπιν ἁμαρτίας μας. Κατάρα καὶ ἁμαρτία καὶ θάνατος καὶ καταδίκη ὑπὸ τοῦ νόμου ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ χρέους τούτου. Ὁ Χριστὸς ὅμως ὅλα αὐτὰ τὰ κατήργησε καὶ τὰ συνεχώρησε. Τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος μεγαλοφώνως διακηρύττει λέγων· «Τὸ χειρόγραφον τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν καὶ αὐτὸ ἦρεν ἀπὸ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτό, τῷ σταυρῷ» (Κολ. 2, 14). Δὲν εἶπεν ἐξαλείψας αὐτό, δὲν εἶπε χαράξας, ἀλλὰ καρφώσας αὐτὸ εἰς τὸν σταυρόν, διὰ νὰ μὴ μείνη οὔτε ἴχνος αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο δὲν τὸ ἐξήλειψεν, ἀλλὰ τὸ ἐξέσχισε, διότι τὰ καρφιὰ τοῦ σταυροῦ τὸ ἐξέσχισαν καὶ τὸ κατέστρεψαν τελείως, ὥστε τοῦ λοιποῦ νὰ εἶναι ἄχρηστον.

22. Καὶ τὴν τελείαν καταστροφὴν τοῦ χρέους δὲν τὴν ἔκαμε εἰς γωνίαν καὶ κρυφά, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τῆς οἰκουμένης καὶ ἐπὶ ὑψηλῆς ἐξέδρας. Νὰ βλέπουν ἄγγελοι, λέγει, νὰ βλέπουν ἀρχάγγελοι, νὰ βλέπουν αἱ ἄνω δυνάμεις καὶ οἱ πονηροὶ δαίμονες καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔκαμαν ὑπευθύνους διὰ τὰ χρέη καὶ πρόστιμα ἐπὶ τῶν δανειστῶν. Σχίζεται τὸ χρεωστικὸν γραμμάτιον διὰ νὰ μὴ μᾶς ἐνοχλοῦν καὶ ἐπιτίθενται τοῦ λοιποῦ.

23. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐσχίσθη τὸ παλαιὸν χρεωστικὸν γραμμάτιον, ἂς προσέξωμεν νὰ μὴ δημιουργήσωμεν ἄλλο χρέος, διότι δὲν ὑπάρχει δεύτερος σταυρός, οὔτε δευτέρα ἄφεσις διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας. Ἄφεσις δηλαδὴ ἁμαρτιῶν ὑπάρχει, ἀλλ' ὄχι ἄφεσις διὰ δευτέραν φορὰν διὰ τοῦ βαπτίσματος.[10] Ἂς μὴ μᾶς καταβάλη ἡ ἀμέλεια παρακαλῶ. Ἐξῆλθες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ὦ ἄνθρωπε, μὴ λοιπὸν πάλιν ζητῆς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰ κακὰ αὐτῆς. Μὴ ἐνθυμῆσαι τὴν λάσπην καὶ τὰς πλίνθους. Λάσπη καὶ πλίνθοι εἶναι τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ χρυσὸς προτοῦ γίνη χρυσὸς δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ χῶμα.

24. Εἶδον θαύματα οἱ Ἰουδαῖοι· καὶ σὺ τώρα μεγαλύτερα καὶ πολὺ λαμπρότερα θὰ ἴδης ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶδον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτε ἐξήρχοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Δὲν εἶδες τὸν Φαραὼ νὰ πνίγεται μὲ τὰ ὅπλα του, ἀλλὰ εἶδες τὸν διάβολον νὰ καταποντίζεται μὲ τὰ ὅπλα του. Ἐπέρασαν ἐκεῖνοι πέλαγος, ἐπέρασες ἐσὺ τὸν θάνατον. Ἀπηλλάγησαν ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, ἠλευθερώθης σὺ ἀπὸ τοὺς δαίμονας. Ἀπέβαλον δουλείαν βαρβαρικὴν οἱ Ἰουδαῖοι, σὺ ὅμως ἀπέβαλες τὴν χειροτέραν δουλείαν, τὴ δουλείαν τῆς ἁμαρτίας.

25. Θέλεις καὶ δι' ἄλλου τρόπου νὰ μάθης, ὅτι μεγαλυτέρων δωρεῶν ἠξιώθης σὺ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους; Οἱ Ἰουδαῖοι

10. Ἡ ἄφεσις τῶν μετὰ τὸ βάπτισμα ἁμαρτιῶν παρέχεται διὰ τῆς μετανοίας καὶ ὡς λέγει ἀλλαχοῦ «ἔστι μετάνοια, ἀλλὰ βάπτισμα οὐκ ἔστι δεύτερον» (P.G. 63, 80).

τότε δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἰδοῦν τὸ δοξασμένον πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως, ἂν καὶ ἦτο δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὅπως αὐτοὶ καὶ συγγενής των· σὺ ὅμως τὸ πρόσωπον εἶδες τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν δόξαν του. Καὶ φωνάζει ὁ Παῦλος· «Ἡμεῖς δὲ ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμεθα» (Β' Κορ. 3, 18). Εἶχον ἐκεῖνοι τὸν Χριστόν, ποὺ τοὺς ἠκολούθει ὄπισθεν τότε, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἡμᾶς σήμερον ἀκολουθεῖ. Διότι ἐκείνους τότε ἠκολούθει ὁ Κύριος πρὸς χάριν τοῦ Μωϋσέως, ἡμᾶς δὲ ἀκολουθεῖ ὄχι μόνον διὰ τὴν χάριν τοῦ Μωϋσέως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἰδικήν μας πρὸς αὐτὸν ὑπακοήν. Ἐκείνους μετὰ τὴν Αἴγυπτον τοὺς ἀνέμενε ἡ ἔρημος, σὲ ὅμως μετὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς κολυμβήθρας σὲ ἀναμένει ὁ οὐρανός. Εἶχον ἐκεῖνοι ἡγεμόνα καὶ στρατηγὸν ἄριστον τὸν Μωϋσέα, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ὡς ἄλλον Μωϋσέα, τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος προηγεῖται ἡμῶν καὶ εἶναι στρατηγός μας.

26. Ποῖον ἦτο τὸ διακριτικὸν γνώρισμα ἐκείνου τοῦ Μωϋσέως; «Ἦν γάρ, λέγει, Μωσῆς πραότερος ἁπάντων ἀνθρώπων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἀριθ. 12, 3). Τὸ ἴδιον ἂν εἴπῃ ἕνας καὶ διὰ τὸν ἰδικόν μας Μωϋσέα, δὲν θὰ πέσῃ ἔξω. Διότι μαζὶ μὲ αὐτὸν ἦτο τὸ πραότατον Πνεῦμα ὡς ὁμοούσιον καὶ συγγενές. Ὁ Μωϋσῆς τότε ἐσήκωσε τὰ χέρια εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔκαμε νὰ κατέβῃ ὁ ἄρτος τῶν ἀγγέλων, δηλαδὴ τὸ μάννα. Οὗτος ὁ Μωϋσῆς ἀνυψώνων τὰ χέρια εἰς τὸν οὐρανὸν φέρει τὴν αἰώνιον τροφήν. Ἐκεῖνος ἐκτύπησε τὴν πέτραν καὶ τὴν ἔκαμε νὰ ἐκβάλῃ ποταμοὺς ὑδάτων· οὗτος ἐγγίζει τὴν τράπεζαν, κτυπᾷ τὴν νοητὴν τράπεζαν καὶ τὴν κάνῃ νὰ γίνῃ πηγὴ πολλῶν πνευματικῶν δωρεῶν. Διὰ τοῦτο ὡς πηγὴ εἰς τὸ μέσον ἡ τράπεζα[11] εὑρίσκεται, διὰ νὰ περιβάλλουν ἀπὸ παντοῦ τὰ ποίμνια τὴν πηγὴν καὶ ἀπολαμβάνουν τῶν σωτηρίων ναμάτων αὐτῆς.

27. Ἀφοῦ λοιπὸν τοιαύτην πηγὴν ἐδῶ ἔχομεν, πηγὴν ζωῆς, ἡ δὲ τράπεζα ἀπὸ ἀναρίθμητα ἀγαθὰ εἶναι γεμάτη, καὶ ἀπὸ παντοῦ δῶρα πνευματικὰ ἀναβλύζει, ἂς προσέλθωμεν μετ' εἰλικρινοῦς καρδίας, μετὰ καθαρᾶς συνειδήσεως, ἵνα λάβωμεν χάριν καὶ ἔλεος καὶ βοήθειαν εἰς κατάλληλον περίστασιν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ, Κυρίου δὲ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ζωοποιὸν Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, τιμή, κράτος νῦν καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

11. Πρόκειται περὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης, τῆς εἰς τὸ μέσον τοῦ ἱεροῦ βήματος τὸ πάλαι εὑρισκομένης, ὡς μαρτυρεῖ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου (P.G. 20, 865).

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΒΑΠΤΙΣΘΕΝΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ· «ΕΙ ΤΙΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ, ΚΑΙΝΗ ΚΤΙΣΙΣ· ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΠΑΡΗΛΘΕΝ, ΙΔΟΥ ΓΕΓΟΝΕ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΚΑΙΝΑ» (Β' ΚΟΡ. 5, 17)

1. Φαιδροτέρα, ἀπὸ ὅτι ἦτο συνήθως, βλέπω νὰ εἶναι σήμερον ἡ συγκέντρωσίς μας καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ νὰ χαίρῃ ἐξ αἰτίας τῶν τέκνων της. Καθὼς δηλαδὴ ἡ φιλόστοργος μητέρα, βλέπουσα νὰ τὴν περιβάλλουν τὰ παιδιά της, εὐχαριστεῖται, σκιρτᾷ καὶ πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα ἀπὸ τὴν χαράν της, κατὰ τὸν ἴδιον ἀκριβῶς τρόπον καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτὴ μητέρα, παρατηροῦσα τὰ τέκνα της χαίρει καὶ ἀγάλλεται, διότι βλέπει τὸν ἑαυτόν της νὰ εἶναι ὡς εὔφορος πεδιάς, στολισμένη μὲ τὰ στάχυα αὐτὰ τὰ πνευματικά. Κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, ἀγαπητέ, νὰ ἴδῃς τῆς χάριτος τὴν ὑπερβολήν. Ἰδοὺ σὲ μίαν μόνον νύκτα πόσα τέκνα ἐγέννησε μὲ μιᾶς ἡ πνευματικὴ αὐτὴ μητέρα.[12] Καὶ μὴ ἀπορήσῃς διὰ τοῦτο· διότι τοιοῦτοι εἶναι οἱ πνευματικοὶ τοκετοί· δὲν ἀπαιτοῦν οὔτε χρόνους οὔτε περιόδους μηνῶν.

2. Ἐμπρὸς λοιπὸν ἂς χαρῶμεν καὶ ἡμεῖς μαζὶ μὲ αὐτὴν καὶ ἂς συμμετάσχωμεν εἰς τὴν εὐφροσύνην της. Διότι ἐὰν δι' ἕνα μόνον ἁμαρτωλὸν μετανοοῦντα χαρὰ γίνεται εἰς τὸν οὐρανὸν (Λουκ. 15, 7), πολὺ περισσότερον διὰ τόσον πλῆθος πρέπει νὰ σκιρτῶμεν ἀπὸ χαρὰν καὶ νὰ εὐφραινώμεθα καὶ νὰ δοξάζωμεν τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον αὐτοῦ ταύτην δωρεάν. Καὶ πράγματι, ὑπερβαίνει κάθε λόγον τὸ μέγεθος τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ. Ποῖος νοῦς, ποία διάνοια, ποία σκέψις, θὰ δυνηθῇ ποτε νὰ ἐννοήσῃ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀνεκφράστων δωρεῶν, τὰς ὁποίας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἔχει χαρίσει.

12. Τὴν νύκτα τοῦ Πάσχα καθ' ἣν ἐβαπτίσθησαν. Ὡς γνωστὸν πολλάκις, εἰς τὰς μεγάλας ἰδίᾳ πόλεις, τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ Ἀντιόχεια, οἱ βαπτιζόμενοι κατὰ τὸ Πάσχα ἀνήρχοντο εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας. Ἐκ τοῦ Παλλαδίου μανθάνομεν ὅτι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ Πάσχα τοῦ 404 βαπτισθέντες ἦσαν «ἀμφὶ τρισχιλίους» (P.G. 47, 34).

3. Αὐτοὶ ποὺ χθὲς καὶ προχθὲς δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας ἦσαν, καὶ χωρὶς καμμίαν παρρησίαν κάτω ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ διαβόλου εὑρίσκοντο καὶ ὡς αἰχμάλωτοι ἐφέροντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἰδοὺ σήμερον ἐγένοντο δεκτοὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ δὲ ἀπέβαλον τὰ φορτία τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἐφόρεσαν τὴν βασιλικὴν στολήν, ἁμιλλῶνται εἰς λαμπρότητα αὐτὸν τοῦτον τὸν οὐρανὸν καὶ λαμπρότερα ἀπὸ τοὺς ἀστέρας αὐτοῦ λάμποντες, μὲ τὸ φῶς αὐτῶν τὸ ἄφθονον περιλούουν τὸ πρόσωπον ἐκείνων ποὺ τοὺς βλέπουν. Ἐκεῖνοι οἱ ἀστέρες μόνον κατὰ τὴν νύκτα λάμπουν, κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν καθόλου δὲν φαίνονται. Οὗτοι ὅμως καὶ κατὰ τὴν νύκτα καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐξ ἴσου λάμπουν, διότι εἶναι ἀστέρες πνευματικοὶ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἁμιλλῶνται, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτὸ τὸ ξεπερνοῦν. Ἐὰν δὲ αὐτὴν τὴν εἰκόνα μετεχειρίσθη ὁ δεσπότης Χριστός, διὰ νὰ δείξῃ τὴν λαμπρότητα τῶν δικαίων εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ εἶπε· «Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος» (Ματθ. 13, 43) τοῦτο τὸ ἔπραξε ὄχι διότι τόσον μόνον θὰ λάμψουν, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὕρῃ ἄλλο αἰσθητὸν πρᾶγμα λαμπρότερον ἀπὸ τὸν ἥλιον. Διὰ τοῦτο μετεχειρίσθη τὴν εἰκόνα αὐτὴν διὰ νὰ δείξῃ τὴν κατάστασιν τῶν δικαίων.

4. Τούτους λοιπὸν καὶ ἡμεῖς σήμερον ἂς ἐναγκαλισθῶμεν, οἱ ὁποῖοι περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἀστέρας δύνανται νὰ λάμπουν καὶ συναγωνίζωνται εἰς τὴν λαμπρότητα τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Ἂς μὴ τοὺς περιβάλωμεν δὲ μόνον μὲ τὰ χέρια αὐτὰ τὰ σωματικά, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας ἂς ἐκδηλώσωμεν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην καὶ ἂς τοὺς παρακαλέσωμεν καὶ προτρέψωμεν, νὰ ἐννοήσουν καλὰ τὴν ὑπερβολικὴν τοῦ Κυρίου γενναιοδωρίαν καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐνδύματος, τὸ ὁποῖον ἠξιώθησαν νὰ ἐνδυθοῦν. Διότι λέγει ὁ Ἀπόστολος· «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε» (Γαλ. 3, 27). Εἰς τὸ μέλλον δὲ πᾶν ὅ,τι θὰ πράττουν καὶ ἐνεργοῦν, νὰ τὸ πράττουν ὡς ἐὰν τὸν Χριστόν, τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν καὶ δεσπότην τῆς ἡμετέρας φύσεως, εἶχον ἐντός των κάτοικον. Ὅταν δὲ λέγω τὸν Χριστόν, καὶ τὸν Πατέρα λέγω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Διότι ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἔδωσε αὐτὴν τὴν ὑπόσχεσιν· «Ἐάν τις ἀγαπᾷ με καὶ τὰς ἐντολάς μου τηρήσῃ, ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ᾽ αὐτῷ ποιήσομεν» (Ἰω. 14, 23).

5. Ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος τοῦ λοιποῦ ἐνῷ θὰ περιπατῇ ἐπὶ τῆς γῆς, θὰ φέρεται ὡς ἐὰν ζῇ εἰς τὸν οὐρανόν, τὰ ἄνω φρονῶν, τὰ ἄνω φανταζόμενος καὶ μὴ φοβούμενος τοῦ πονηροῦ δαίμονος τὰς ἐπιβουλάς. Διότι ὅταν ἴδῃ τὴν τοιαύτην μεταβολὴν ὁ διάβολος καὶ ὅτι ἐκεῖνοι, ποὺ προηγουμένως ὑπὸ

τὴν ἐξουσίαν του ἦσαν, εἰς τόσον ὕψος ἀνῆλθον καὶ τόσης ἀγάπης ἠξιώθησαν παρὰ τοῦ Κυρίου, κατεντροπιασμένος ἀπέρχεται χωρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ τοὺς ἀντικρύσῃ, διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὴν μεγάλην λάμψιν ποὺ ἐκπέμπουν. Ἔτσι τυφλωμένος ἀπὸ τὴν λάμψιν αὐτῶν στρέφει τὰ νῶτα καὶ φεύγει.

6. Ἀλλὰ σεῖς οἱ νέοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, οἱ εἰς τὴν οὐράνιον πολιτείαν πολιτογραφηθέντες, οἱ εἰς τὸ πνευματικὸν τοῦτο συμπόσιον προσκληθέντες καὶ τῆς τραπέζης τῆς βασιλικῆς μέλλοντες νὰ ἀπολαύσετε, ἐπιδείξατε προθυμίαν ἀνταξίαν τῶν μεγάλων δωρεῶν ποὺ ἐλάβατε, ἵνα καὶ μεγαλυτέραν τὴν θείαν χάριν ἐφελκύσητε εἰς ὑμᾶς. Φιλάνθρωπος εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν· διὰ τοῦτο, ὅταν ἴδῃ, ὅτι εἴμεθα εὐγνώμονες δι᾽ ὅσα μᾶς ἔδωσε καὶ ὅτι προσέχομεν πολὺ νὰ διαφυλάξωμεν τὰς δωρεάς του, ἄφθονον παρέχει τὴν χάριν του· καὶ ἂν ἡμεῖς τὸ μικρὸν αὐτό, ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, προσφέρωμεν, μὲ μεγάλας αὐτὸς δωρεὰς μᾶς τιμᾷ καὶ ἀνταμείβει.

7. Λάβετε ὡς παράδειγμα τὸν Παῦλον τὸν διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης. Οὗτος κατ᾽ ἀρχὰς κατεδίωκε τὴν Ἐκκλησίαν, τρέχων παντοῦ, σύρων ἄνδρας καὶ γυναῖκας, σύγχυσιν καὶ ταραχὴν παντοῦ δημιουργῶν καὶ μὲ μανίαν καὶ λύσσαν ἐπιτιθέμενος. Ὅταν ὅμως ἀπήλαυσε τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου καὶ ἐφωτίσθη μὲ τὸ νοητὸν φῶς καὶ ἀπέβαλε τὸ σκότος τῆς πλάνης καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὡδηγήθη καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐκαθαρίσθη ἀπ᾽ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα τοῦ παρελθόντος, ἀμέσως, χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἀναβολήν, ἐκεῖνος ποὺ προηγουμένως ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων τὰ πάντα ἔπραττε καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐλεηλάτει καὶ ἠρήμωνε, ἀμέσως σύγχυσιν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν Δαμασκὸν ἔφερε, κηρύσσων, ὅτι ὁ ἐσταυρωμένος εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

8. Εἶδες εὐγνωμοσύνην; Εἶδες ὅτι δι᾽ αὐτῶν τούτων τῶν πραγμάτων μᾶς ἔδειξεν ὅτι ὅσα προηγουμένως ἔπραττεν ὠφείλοντο εἰς ἄγνοιαν; Εἶδες ὅτι δι᾽ αὐτῆς τῆς πείρας τῶν πραγμάτων ἐδίδαξεν ὅλους ἡμᾶς ὅτι δικαίως ἠξιώθη τῆς ἄνωθεν φιλανθρωπίας καὶ πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας ἐχειραγωγήθη; Διότι ὁ ἀγαθὸς Θεός, ὅταν ἴδῃ μίαν ψυχὴν νὰ εἶναι μὲν εὐγνώμων, ἀλλ᾽ ἕνεκα ἀγνοίας νὰ πλανᾶται, δὲν τὴν παραβλέπει, οὔτε τὴν ἀφίνει ἐπὶ πολὺ χωρὶς τὴν πρόνοιάν του, ἀλλὰ πράττει πᾶν ὅτι ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ καὶ τίποτε δὲν παραλείπει ἐξ ἐκείνων ποὺ συμβάλλουν εἰς τὴν σωτηρίαν μας, ἀρκεῖ μόνον καὶ ἡμεῖς νὰ καταστήσωμεν τοὺς ἑαυτούς μας ἀξίους νὰ δεχθῶμεν μετὰ μεγάλης προθυμίας τὴν ἄνωθεν κατερχομένην χάριν, καθὼς καὶ ὁ μακάριος οὗτος.

9. Ὅλα ἐκεῖνα ποὺ προηγουμένως ἔπραξεν, ἦσαν ἀπο-

τέλεσμα ἀγνοίας, διότι ἐνόμιζεν ὅτι αἱ ἐπιθέσεις ποὺ ἔκανε μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ὑπὲρ τοῦ νόμου, διὰ τοῦτο καὶ ἐγίνετο εἰς πάντας αἴτιος θορύβου καὶ ταραχῆς. Ὅταν ὅμως ἔμαθε παρ' αὐτοῦ τούτου τοῦ νομοθέτου, ὅτι τὸν ἀντίθετον δρόμον βαδίζει καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται κατὰ κρημνῶν φέρεται, ἀμέσως χωρὶς δισταγμὸν καὶ ἀναβολήν, ἐπειδὴ ἐφωτίσθη ἀφθόνως ἀπὸ τὸ νοητὸν φῶς, ὅλην τὴν πλάνην ἀπέβαλε καὶ κῆρυξ τῆς ἀληθείας ἔγινε. Ἐκείνους δὲ πρώτους εἰς τὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας ἤθελε νὰ φέρῃ, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἀρχιερέως ἔφερε, καθὼς ὁ ἴδιος εἰς τὴν δημηγορίαν του πρὸς τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἔλεγε· «Ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον ὅτι ἐπιστολὰς δεξάμενος παρ' αὐτῶν εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ὥστε καὶ τοὺς ἐκεῖ ὄντας δεδεμένους ἀναγαγεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ» (Πράξ. 22, 5).

10. Εἶδες τὸν Παῦλον σὰν λέοντα μανιασμένον παντοῦ νὰ περιφέρεται; Βλέπε αὐτὸν πάλιν μὲ μιᾶς νὰ ἔχῃ γίνει ἥμερος σὰν πρόβατον καὶ αὐτὸς ποὺ προηγουμένως ἔδενε καὶ ἐφυλάκιζε καὶ τοὺς εἰς τὸν Χριστὸν πιστεύοντας κατεδίωκεν, ἔξαφνα χάριν τοῦ Χριστοῦ, νὰ καταβαίνῃ ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Δαμασκοῦ μέσα σὲ κοφίνι, διὰ νὰ διαφύγῃ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν Ἰουδαίων (Πράξ. 9, 25)· ἄλλοτε δὲ ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς Καισάρειαν νὰ στέλλεται καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Ταρσόν, διὰ νὰ μὴ κατασπαραχθῇ ὑπὸ τῆς μανίας τῶν Ἰουδαίων (Πράξ. 9, 30). Εἶδες, ἀγαπητέ, πόσον μετεβλήθη; Εἶδες πόσον μετεμορφώθη ψυχικῶς; Εἶδες ὅτι ἀφοῦ ἀπήλαυσε τῆς ἄνωθεν γενναιοδωρίας, προθύμως καὶ ἀφθόνως προσέφερεν ἐκεῖνο, ποὺ ἐξηρτᾶτο ἀπ' αὐτοῦ, δηλαδὴ τὸν ζῆλον, τὴν θερμότητα, τὴν πίστιν, τὴν ἀνδρείαν, τὴν ὑπομονήν, τὴν μεγαλοψυχίαν, τοῦ φρονήματος τὴν σταθερότητα. Διὰ τοῦτο καὶ ἠξιώθη μεγάλης βοηθείας ἄνωθεν, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ἔγραφε· «Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοὶ» (Α' Κορ. 15, 10).

11. Τὸ παράδειγμα τούτου, παρακαλῶ, μιμηθῆτε καὶ σεῖς οἱ ὁποῖοι ἠξιώθητε νὰ τεθῆτε κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν υἱοθεσίαν νὰ ἀπολαύσετε. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν μεγάλην ζέσιν καὶ πίστιν πρὸς τὸν Χριστὸν ἐπιδείξατε, ἵνα καὶ μεγάλην χάριν ἐπισύρετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας ἄνωθεν, καὶ τὸ δοθὲν εἰς ὑμᾶς ἔνδυμα λαμπρότερον καταστήσετε, καὶ ἄφθονον τὴν εὔνοιαν καὶ ἀγάπην τοῦ Κυρίου ἀπολαύσετε. Ἐὰν δὲ χωρὶς ἀκόμη νὰ κάμετε κανένα ἀγαθὸν ἔργον καὶ ἐνῷ ἐφέρατε ἐπάνω σας τόσα φορτία ἁμαρτημάτων, τόσων πολλῶν σᾶς ἠξίωσε δωρεῶν, λόγῳ τῆς φιλανθρωπίας του, διότι ὄχι μόνον σᾶς ἀπήλλαξεν ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ δικαιο-

σύνην σᾶς ἐχάρισεν, ἀλλὰ καὶ ἁγίους σᾶς ἀνέδειξε καὶ τὴν υἱοθεσίαν σᾶς ἔδωσε· ἐὰν λοιπὸν ἐκ τῶν προτέρων σᾶς ἐδώρησε τόσα ἀγαθά, ἐὰν σεῖς, κατόπιν τούτων, μετὰ προθυμίας προσφέρετε, ὅ,τι ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται καὶ μαζὶ μὲ τὴν διαφύλαξιν ἐκείνων ποὺ ἐλάβατε, ἐπιδείξετε καὶ καλὴν καὶ προσεκτικὴν διαγωγήν, πῶς δὲν θὰ σᾶς ἀξιώσῃ πάλιν μεγαλυτέρων δωρεῶν;

12. Ἠκούσατε σήμερον τὸν μακάριον Παῦλον τὸν παράνυμφον τῆς ἐκκλησίας νὰ γράφῃ καὶ νὰ λέγῃ· «Ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις» (Β' Κορ. 5, 17). Διὰ νὰ μὴ νομίσωμεν δὲ ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὴν αἰσθητὴν κτίσιν, ποὺ βλέπομεν, προσέθεσε καὶ τὰς λέξεις· «εἴ τις ἐν Χριστῷ», διδάσκων ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἐτοποθέτησε τὸν ἑαυτόν του εἰς τὴν παράταξιν τῶν πιστῶν τοῦ Χριστοῦ ἐμφανίζεται ὡς νέα κτίσις. Διότι, τί κερδίζεις, λέγε μου νὰ βλέπῃς ἕνα οὐρανὸν νέον καὶ κτίσιν νέαν, ἐνῷ μεγάλο κέρδος ἔχεις νὰ ἴδῃς ἕνα ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κακίαν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀπὸ τὴν πλάνην εἰς τὴν ἀλήθειαν. Τοῦτο νέαν κτίσιν καὶ ὁ μακάριος οὗτος Ἀπόστολος ὠνόμασε· δι' αὐτὸ καὶ ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ προσέθεσε: «Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά» (αὐτόθι). Διὰ τούτων λέγει σχεδὸν τὰ ἑξῆς· διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, ὡς παλαιὸν φόρεμα ἀπέβαλον τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τὸ νέον τοῦτο καὶ λαμπρὸν φόρεμα καὶ τὴν στολὴν τὴν βασιλικὴν ἐνεδύθησαν οἱ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ διὰ τοῦ φωτὸς τῆς δικαιοσύνης φωτισθέντες. Διὰ τοῦτο ἔλεγε· «Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά».

13. Πῶς δὲν εἶναι νέα καὶ παράδοξα ὅλα, ὅταν ὁ χθὲς καὶ προχθὲς μὲ τὴν καλοπέρασιν καὶ πολυφαγίαν ἀσχολούμενος αἴφνης ἐγκρατὴς καὶ λιτοδίαιτος γίνεται; Πῶς δὲν εἶναι νέα καὶ παράδοξα τὰ πάντα, ὅταν ὁ ἄλλοτε διεφθαρμένος καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς παρούσης ζωῆς καταδαπανώμενος, ἔξαφνα ἀνώτερος τῶν παθῶν γίνεται καὶ τόσον πολὺ ἀφοσιώνεται εἰς τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν ἁγνότητα, ὡς ἐὰν δὲν εἶχε καθόλου σῶμα;

14. Εἶδες πῶς πράγματι νέα κτίσις εἶναι αὐτὸ ποὺ συνέβη; Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δηλαδὴ εἰσελθοῦσα εἰς τὰς ψυχὰς τὰς μετέπλασε τὰς μετεμόρφωσε καὶ τὰς ἔκαμε ἄλλας ἀντ' ἄλλων, ὄχι διότι μετέβαλε τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ἀλλὰ διότι τὴν θέλησιν αὐτῶν ἤλλαξε· διὰ δὲ τοῦ φωτισμοῦ τῆς διανοίας συνετέλεσεν, ὥστε αὕτη νὰ μὴ σχηματίζῃ περὶ τῶν πραγμάτων ἀντίθετον γνώμην, ἀλλὰ καθαρίσασα τὰ μάτια αὐτῆς ἀπὸ τὶς τσίμπλες, τὰ κατέστησεν ἱκανὰ νὰ βλέπουν καλὰ καὶ τῆς κακίας τὴν ἀσχημίαν καὶ δυσμορφίαν, καὶ τῆς ἀρετῆς τὴν

πολλὴν ὡραιότητα καὶ φαιδρότητα.

15. Εἶδες πῶς καθ' ἑκάστην ἡμέραν νέαν κτίσιν δημιουργεῖ ὁ Κύριος; Ποῖος ἄλλος, λέγε μου, ἔπεισεν ἐκεῖνον ποὺ ὅλην τὴν ζωήν του πολλὰς φορὰς ἐπέρασεν εἰς τὰς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου καὶ λίθους καὶ ξύλα ἐπροσκύνει καὶ θεοὺς τὰ ἐνόμιζε, ἐξαφνα εἰς τόσον ὕψος ἀρετῆς νὰ ἀνέλθῃ, ὥστε ἐκεῖνα μὲν ὅλα τώρα νὰ τὰ περιφρονῇ καὶ περιγελᾷ καὶ τοὺς λίθους νὰ τοὺς βλέπῃ ὡς λίθους καὶ τὰ ξύλα ὡς ξύλα, τὸν δὲ τῶν ὅλων δημιουργὸν νὰ προσκυνῇ καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν νὰ προτιμᾷ καὶ θεωρῇ ἀνωτέραν ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου;

16. Εἶδες πῶς ἡ εἰς τὸν Χριστὸν πίστις καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐπάνοδος νέα κτίσις λέγεται; Ἂς ἀκούσωμεν λοιπόν, σᾶς παρακαλῶ, ὅλοι καὶ οἱ πρὸ πολλοῦ χρόνου μεμυημένοι καὶ μέλη τῆς Ἐκκλησίας γενόμενοι καὶ οἱ πρὸ ὀλίγου τὴν γενναιοδωρίαν ἀπολαύσαντες τοῦ Κυρίου, ἂς ἀκούσωμεν τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος μᾶς λέγει: «Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινὰ» (Β΄ Κορ. 5, 17)· καὶ λησμονοῦντες ὅλον τὸ παρελθόν μας, ἂς ἀλλάξωμεν συμπεριφοράν, ἀφοῦ ζῶμεν εἰς νέαν πολιτείαν· ὅλοι δὲ οἱ λόγοι μας καὶ αἱ πράξεις μας νὰ εἶναι ἀντάξιοι τοῦ ὑψηλοῦ ἀξιώματος ἐκείνου, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ ἐντός μας.

17. Διότι ἐὰν οἱ κοσμικὰ ἀξιώματα ἀναλαμβάνοντες, οἱ ὁποῖοι πολλάκις φέρουν ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος ποὺ φοροῦν ζωγραφισμένας τὰς βασιλικὰς εἰκόνας, καὶ ὡς ἐκ τούτου τυγχάνουν σεβασμοῦ παρὰ πάντων, οὐδέποτε ἤθελον ἀνεχθῆ νὰ κάμουν κάτι ἀνάξιον τοῦ ἐνδύματος, ποὺ φέρει τὰς βασιλικὰς εἰκόνας· ἀλλὰ καὶ ἂν αὐτοὶ ἤθελον ποτὲ ἐπιχειρήσει νὰ κάμουν τοιοῦτόν τι, ὑπάρχουν πολλοὶ ποὺ τοὺς ἐμποδίζουν· καὶ ἂν τινὲς θελήσουν νὰ τοὺς κακοποιήσουν, ἡ περιβολὴ τοῦ ἐνδύματος, λόγῳ τῶν εἰκόνων, τοὺς προφυλάσσει μὲ πολλὴν ἀσφάλειαν, ὥστε τίποτε τὸ ἀπρεπὲς νὰ μὴ πάθουν, πόσῳ μᾶλλον αὐτοὶ ποὺ ἔχουν ὄχι ἐπάνω εἰς τὸ φόρεμα ζωγραφισμένον τὸν Χριστόν, ἀλλὰ κάτοικον ἐντὸς τῆς ψυχῆς των καὶ τὸν τούτου Πατέρα καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἶναι ἑπόμενον ἀσφαλεῖς νὰ εἶναι καὶ πρέπει εἰς ὅλους νὰ δεικνύουν διὰ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς των καὶ τοῦ προσεκτικοῦ βίου των, ὅτι φέρουν τὴν βασιλικὴν εἰκόνα.

18. Καθὼς ἐκεῖνοι, ἐπειδὴ φέρουν ἔμπροσθεν τοῦ στήθους ἐπὶ τῶν φορεμάτων τὰς βασιλικὰς μορφάς, εἰς ὅλους εἶναι γνωστοί, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἅπαξ διὰ παντὸς τὸν Χριστὸν ἐνεδύθημεν καὶ εἰς τὴν ψυχήν μας νὰ κατοικήσῃ ἠξιώθημεν, ἐὰν θελήσωμεν, θὰ δυνηθῶμεν διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου μας, καὶ ἂν ἀκόμη σιωπῶμεν, νὰ δεικνύωμεν τὴν δύναμιν τοῦ κατοικοῦντος ἐντὸς ἡμῶν. Καὶ ὅπως τώρα ἡ περιβολή σας καὶ ἡ λαμπρότης τῶν ἐνδυμάτων σας[13] προσελκύουν ὅλων τὰ βλέμματα, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ πάντοτε ἐὰν θελήσετε, θὰ δυνηθῆτε, τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐνδύματος τοῦ βασιλικοῦ διατηροῦντες, περισσότερον ἀπὸ τώρα, διὰ τῆς θεαρέστου πολιτείας σας καὶ τῆς μεγάλης ἀκριβείας εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν καθηκόντων σας νὰ προσελκύσετε ὅλους αὐτοὺς ποὺ σᾶς βλέπουν εἰς τὸν ἴδιον ζῆλον καὶ εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

19. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε· «Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5, 16). Εἶδες ὅτι προτρέπει νὰ λάμπῃ τὸ φῶς ποὺ εἶναι ἐντός μας ὄχι διὰ τῶν φορεμάτων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων. Διότι, ἀφοῦ εἶπε· «Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν», προσέθεσεν· «ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν». Τοῦτο τὸ φῶς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ, δὲν σταματᾷ εἰς τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος, ἀλλὰ φωτίζει τὰς ψυχὰς καὶ τὴν διάνοιαν ἐκείνων ποὺ τὸ βλέπουν καὶ ἀφοῦ διασκορπίσῃ τὸ σκότος τῆς κακίας, προσελκύει ἐκείνους ποὺ συναντᾷ εἰς τὸ νὰ μιμηθοῦν τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ λάμψουν καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦ ἰδίου φωτός.

20. «Λαμψάτω, λέγει, τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων». Καὶ καλῶς εἶπεν «ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων». Τόσον μεγάλο πρέπει νὰ εἶναι, λέγει, τὸ φῶς σας, ὥστε ὄχι μόνον σᾶς νὰ φωτίζῃ εἰς μεγάλον βαθμόν, ἀλλὰ καὶ ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἔχουν ἀνάγκην αὐτοῦ, νὰ φέγγῃ. Καθὼς λοιπὸν τὸ αἰσθητὸν φῶς ἀπομακρύνει τὸ σκότος καὶ συντελεῖ, ὥστε οἱ βαδίζοντες εἰς τὸν δρόμον τὸν αἰσθητὸν νὰ βαδίζουν καλά, τοιουτοτρόπως καὶ τὸ νοητὸν φῶς, ποὺ προέρχεται ἐκ τῆς ἀρίστης διαγωγῆς, φωτίζει ἐκείνους ποὺ ἔχουν θολωμένα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σκότος τῆς πλάνης καὶ δὲν δύνανται νὰ ἴδουν καλὰ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, τοὺς καθαρίζει τὰ μάτια τῆς διανοίας, τοὺς ὁδηγεῖ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν καὶ τοὺς βοηθεῖ, ὥστε τοῦ λοιποῦ νὰ βαδίζουν εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς.

21. «Ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Ἡ ἀρετή σας, λέγει διὰ τούτων, καὶ ἡ μεγάλη προσοχὴ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν διαγωγήν σας, καὶ ἡ ἐπιτέλεσις καλῶν ἔργων, συντελοῦν, ὥστε ἐκεῖνοι ποὺ σᾶς βλέπουν, νὰ δοξάζουν τὸν κοινὸν ἡμῶν δεσπότην.

13. Ὑπονοεῖ τὰ λευκὰ ἐνδύματα, ἅτινα οἱ νεοφώτιστοι ἔφερον ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἀπὸ τῆς βαπτίσεως αὐτῶν, τὴν «ἐμφώτειον ἐσθῆτα» ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὰ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (Λόγ. 40, P.G. 36, 393).

Ἕκαστος λοιπὸν ἀπὸ σᾶς, παρακαλῶ, νὰ προσπαθῇ νὰ ζῇ μὲ τόσην χριστιανικὴν ἀκρίβειαν, ὥστε ὅλοι ὅσοι σᾶς προσέχουν νὰ εὐλογοῦν καὶ δοξάζουν τὸν Κύριον ἡμῶν.

22. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος οὗτος, ὁ μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὁ διδάσκαλος ἀρίστης διαγωγῆς, ὁ πανταχοῦ τρέχων καὶ τὰ πάντα ἐνεργῶν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἔγραφε· «Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά» (Β´ Κορ. 5, 17), δίδων διὰ τούτων τὴν ἑξῆς σχεδὸν προτροπήν: ἀπέβαλες τὸ παλαιὸν ἔνδυμα, ἔλαβες τὸ νέον, ποὺ εἶναι τόσον πολὺ λαμπρόν, ὥστε νὰ συναγωνίζεται εἰς τὴν λαμπρότητα καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας· πρόσεξε νὰ διατηρῇς πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν λαμπρότητα τὴν ὡραιότητα τοῦ ἐνδύματος. Διότι ἐν ὅσῳ βλέπει ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος δαίμων καὶ ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας μας νὰ ἀπαστράπτῃ τὸ ἔνδυμα ἡμῶν τοῦτο τὸ πνευματικόν· τόσον πολὺ φοβεῖται τὴν λαμπρότητά του. Διότι ἡ ἀστραπὴ ποὺ ἐκπηδᾷ ἀπὸ ἐκεῖ τοῦ τυφλώνει τὰ μάτια.

23. Διὰ τοῦτο, σᾶς παρακαλῶ, τώρα ποὺ εἶσθε εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πνευματικῆς σας ζωῆς, ἀμέσως, πολὺ ἀγωνισθῆτε. πολλὴν λαμπρότητα ἐπιδείξατε καὶ διὰ παντὸς τρόπου τὴν ὡραιότητα τοῦ ἐνδύματός σας τούτου λαμπροτέραν καὶ φαιδροτέραν καταστήσατε. Καὶ μήτε λόγος ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα, ἀλλὰ πρῶτον νὰ σκεπτώμεθα, ἐὰν ὁ λόγος ποὺ θέλομεν νὰ εἴπωμεν προσφέρῃ κάποιαν ὠφέλειαν καὶ ἐὰν δύναται νὰ συντελέσῃ κάπως εἰς οἰκοδομὴν ἐκείνων ποὺ θὰ τὸν ἀκούσουν καὶ τότε μετὰ πολλῆς προσοχῆς νὰ ὁμιλῶμεν, ὡς ἐὰν εὑρίσκετο ἐκεῖ κάποιος καὶ ἔγραφε τοὺς λόγους μας, ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψιν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου· «Λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως» (Ματθ. 12, 36).

24. Ἂς μὴ γίνεται λοιπὸν ἀπὸ ἡμᾶς συνομιλία κοσμικὴ καὶ ἀνωφελής, διότι εἰς πολιτείαν νέαν καὶ διαφορετικὴν τώρα πλέον ἀνήκομεν καὶ πρέπει τὰ ἔργα μας νὰ εἶναι σύμφωνα μὲ αὐτήν, διότι ἄλλως θὰ εἴμεθα ἀνάξιοι ταύτης. Δὲν παρατηρεῖτε τί συμβαίνει εἰς τὰ κοσμικὰ ἀξιώματα, πῶς ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιδιώκουν νὰ καταλάβουν θέσιν εἰς τὴν σύγκλητον ὑπὸ τῶν ἀνθρωπίνων νόμων ἐμποδίζονται νὰ κάμουν πράξεις τινάς, τὰς ὁποίας ἐλευθέρως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἐπιτρέπεται νὰ πράττουν; Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ σεῖς, οἱ τώρα μεμυημένοι καὶ οἱ πρὸ πολλοῦ χρόνου τῆς χάριτος ταύτης ἀξιωθέντες, εἶναι πρέπον, ἀφοῦ ἅπαξ εἰς τὴν σύγκλητον τὴν πνευματικὴν ἐνεγράφημεν, νὰ μὴ κάμνωμεν ὅ,τι κάνουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ προσοχὴν εἰς τὴν γλῶσσαν νὰ ἔχωμεν καὶ

καθαρότητα διανοίας νὰ δεικνύωμεν καὶ κάθε μέλος τοῦ σώματός μας νὰ τὸ συνηθίσωμεν νὰ μὴ ἐπιτελῇ κανένα ἔργον, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ φέρῃ εἰς τὴν ψυχὴν μεγάλην ὠφέλειαν.

25. Τί θέλω νὰ εἴπω μὲ τοῦτο; Τὴν γλῶσσαν μόνον εἰς ὕμνους καὶ δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνάγνωσιν τῶν θείων λόγων καὶ συζητήσεις πνευματικὰς νὰ χρησιμοποιῶμεν· «Εἴ τις γὰρ λόγος, λέγει, ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι· καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε» (Ἐφ. 4, 29—30). Εἴδατε ὅτι ὅταν δὲν κάνετε αὐτὰ ποὺ εἶπα, λυπεῖτε τὸ ἅγιον Πνεῦμα; Διὰ τοῦτο, σᾶς παρακαλῶ, νὰ προσέξωμεν νὰ μὴν κάμωμεν κανένα ἐξ ἐκείνων τῶν ἔργων, ποὺ λυποῦν τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἀλλ᾽ ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸν οἶκον μας, νὰ μὴ μεταβαίνωμεν εἰς ἐπιβλαβεῖς συγκεντρώσεις, οὔτε νὰ συχνάζωμεν εἰς συλλόγους ἀνθρώπων ἀνοήτων καὶ φλυάρων, ἀλλ᾽ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοὺς οἴκους τῆς προσευχῆς καὶ τοὺς συλλόγους, ὅπου γίνονται πνευματικαὶ διαλέξεις, τίποτε ἄλλο νὰ μὴ θεωρῶμεν προτιμότερον.

26. Πᾶσαν πρᾶξιν μας νὰ τὴν διακρίνῃ πολλὴ σοβαρότης καὶ εὐταξία, διότι λέγει ἡ Γραφή· «Στολισμὸς γὰρ ἀνδρὸς καὶ γέλως ὀδόντων καὶ βῆμα ποδὸς ἀναγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ» (Σοφ. Σειρ. 19, 27). Καὶ πολὺ ὀρθῶς, διότι τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς σαφῶς καὶ ἀκριβῶς φανερώνει ἡ ἐξωτερικὴ τοῦ ἀνθρώπου ὄψις, ἡ δὲ κίνησις τῶν μελῶν του εἶναι ἐκείνη ποὺ κυρίως δεικνύει τὴν ὡραιότητα τῆς ψυχῆς του. Ὅταν λοιπὸν βαδίζωμεν εἰς τὴν ἀγοράν, τὸ βάδισμά μας νὰ εἶναι τόσον ἥσυχον καὶ σοβαρόν, ὥστε νὰ προκαλῇ τὴν προσοχὴν ἐκείνων ποὺ μᾶς συναντοῦν. Καὶ μήτε οἱ ὀφθαλμοὶ νὰ βλέπουν ἄσκοπα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μήτε τὰ πόδια ἄτακτα νὰ βαδίζουν· ἡ δὲ γλῶσσα μὲ ἡσυχίαν καὶ γλυκύτητα νὰ προφέρῃ τοὺς λόγους καὶ γενικῶς ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ τοῦ ἀνθρώπου νὰ φανερώνουν τὴν ὡραιότητα τῆς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος καθημένης ψυχῆς. Τοῦ λοιποῦ ἡ διαγωγή μας πρέπει νὰ εἶναι νέα καὶ διαφορετική, ἐπειδὴ νέαι καὶ παράδοξοι εἶναι αἱ δωρεαὶ ποὺ ἐλάβομεν καὶ ἡ πνευματικὴ ζωή, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσήλθομεν, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος τὸ ἀποδεικνύει, λέγων· «Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις».

27. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι νέα καὶ παράδοξα εἶναι τὰ δῶρα ποὺ μᾶς ἐδόθησαν, σκέψου τὸ ἑξῆς: ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι προηγουμένως καὶ ἀπὸ αὐτὴν ταύτην τὴν λάσπην εἴμεθα εὐτελέστεροι καὶ εἰς τὴν γῆν τρόπον τινὰ ἐσυρόμεθα, ἀμέσως ἐγίναμεν λαμπρότεροι ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ ἀντηλλάξαμεν τὴν γῆν μὲ τὸν οὐρανόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅλα τὰ δῶρα ποὺ μᾶς ἐδόθησαν εἶναι πνευματικά. Καὶ τὸ ἔνδυμα ἡμῶν εἶναι πνευμα-

τικὸν καὶ ἡ τροφὴ πνευματικὴ καὶ τὸ ποτὸν πνευματικόν. Ἑπομένως τοῦ λοιποῦ καὶ ὅλα τὰ ἔργα μας καὶ ὅλαι αἱ πράξεις μας πρέπει νὰ εἶναι πνευματικαί. Διότι αἱ πνευματικαὶ πράξεις εἶναι καρπὸς τοῦ Πνεύματος, ὅπως καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος» (Γαλ 5, 22—23. Α´ Τιμ. 1, 9). Καλῶς δὲ ὡμίλησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διότι εἶναι ὑπεράνω τοῦ νόμου οἱ ἀκολουθοῦντες τὴν ἀρετὴν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑπόκεινται εἰς τὸν νόμον· «Δικαίῳ γάρ, λέγει, νόμος οὐ κεῖται» (Α´ Τιμ. 1, 9).

28. Ἀφοῦ δὲ ἀνέφερε ποῖος εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος προσέθεσεν ἐν συνεχείᾳ· «Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις» (Γαλ. 5, 24), δηλαδὴ τὴν κατέστησαν ἀνίκανον νὰ κάνῃ τὸ κακόν, τὴν παρέλυσαν κυριολεκτικῶς καὶ διὰ τῶν ἀγώνων αὐτῶν ἐναντίον της ἔγιναν ἀνώτεροι τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν. Τοῦτο ὑπονοοῦσε, ὅταν ἔλεγε «ἐσταύρωσαν». Καθὼς δηλαδὴ ἐκεῖνος ποὺ εἶναι καρφωμένος εἰς τὸν σταυρὸν καὶ μὲ τὰ καρφιὰ τρυπημένος, ἐπειδὴ βασανίζεται ἀπὸ τοὺς πόνους, οἱ ὁποῖοι τοῦ τρυποῦν ὅλο τὸ σῶμα, δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ ἐνοχληθῇ ὑπὸ σαρκικῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ τὰ πάθη ὅλα καὶ κάθε πονηρὰ ἐπιθυμία φεύγει, διότι ὁ πόνος δὲν παραχωρεῖ καμμίαν θέσιν εἰς τὰ πάθη ἐκεῖνα, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ ἀφιέρωσαν τὸν ἑαυτόν τους εἰς τὸν Χριστόν, τόσον πολὺ πρὸς αὐτὸν προσεκολλήθησαν καὶ τόσον περιεφρόνησαν τὰς σωματικὰς ἀνάγκας, ὡς νὰ ἐσταύρωσαν τὸν ἑαυτόν των μαζὶ μὲ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας.

29. Ἡμεῖς λοιπὸν οἱ ὁποῖοι ἐγίναμεν ἄνθρωποι τοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτὸν ἐνεδύθημεν καὶ ἀξιούμεθα νὰ τρώγωμεν τὴν τροφὴν αὐτοῦ τὴν πνευματικὴν καὶ νὰ πίνωμεν τὸ ποτὸν αὐτοῦ τὸ πνευματικόν, ἂς τακτοποιήσωμεν τὸν ἑαυτόν μας κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τίποτε τὸ κοινὸν νὰ μὴ ἔχωμεν πλέον πρὸς τὰ πράγματα τοῦ παρόντος κόσμου, διότι εἰς ἄλλην πολιτείαν ἐπολιτογραφήθημεν, εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Διὰ τοῦτο, σᾶς παρακαλῶ, ἀντάξια πρὸς τὴν πολιτείαν ἐκείνην νὰ εἶναι τὰ ἔργα μας, ἵνα διὰ τῆς ἀρετῆς, τὴν ὁποίαν θὰ ἀσκῶμεν καὶ διὰ τῆς δοξολογίας πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ καλοῦμεν τοὺς ἄλλους διὰ τοῦ παραδείγματός μας, ἐπισύρωμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας εἰς μεγάλον βαθμὸν τὴν εὔνοιαν καὶ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Διότι, ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν δοξάζεται ἐξ αἰτίας μας, ἀφθόνως καὶ αὐτὸς θὰ ἐκχύνῃ εἰς ἡμᾶς τὰς δωρεάς του, ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην μας, καὶ ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι δὲν καταθέτει τὰς εὐεργε-

σίας του εἰς ἀχαρίστους καὶ ἀγνώμονας ἀνθρώπους.

30. Γνωρίζω ὅτι εἶπα πολλά. Σᾶς ζητῶ συγγνώμην διὰ τοῦτο. Ἡ μεγάλη ἀγάπη ποὺ αἰσθάνομαι πρὸς σᾶς, μὲ ἔκαμε νὰ ἐπεκταθῶ τόσον εἰς τὴν ὁμιλίαν ταύτην. Βλέπων δηλαδὴ τὸν πλοῦτον σας τὸν πνευματικὸν καὶ γνωρίζων τοῦ πονηροῦ δαίμονος τὴν μοχθηρίαν καὶ ὅτι τώρα κυρίως πρέπει νὰ λάβετε πολλὰ μέτρα ἀσφαλείας καὶ περιφρουρήσεως τοῦ πνευματικοῦ σας πλούτου, σᾶς ἔκαμα τὴν μακρὰν ταύτην παραίνεσιν, ὥστε καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ εἶσθε νηφάλιοι, ἐγρήγοροι καὶ διαρκῆ ἐπαγρύπνησιν νὰ ἐπιδεικνύετε πρὸς διαφύλαξιν τοῦ πνευματικοῦ σας τούτου θησαυροῦ, διὰ νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ καμμίαν πορτοῦλαν ὁ ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας μας καὶ εἰσέλθῃ καὶ μᾶς ἀφαιρέσῃ τὸν θησαυρὸν τοῦτον.

31. Τὰς συνθήκας λοιπόν, τὰς ὁποίας ἐκάματε μὲ τὸν Κύριον καὶ ἐγράψατε ὄχι μὲ μελάνην, οὔτε ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ὁμολογίας, φυλάξατε μὲ σταθερότητα ἀκλόνητον. Προσπαθήσατε νὰ παραμείνετε καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς σας εἰς τὴν αὐτὴν λαμπρότητα, ποὺ εἶσθε τώρα. Εἶναι δὲ δυνατόν, ἐὰν θέλωμεν, συνεχῶς νὰ προσφέρωμεν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἐκεῖνο ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μας, ὄχι μόνον νὰ διατηρήσωμεν τὴν λαμπρότητα, ποὺ ἔχομεν τώρα, ἀλλὰ καὶ λαμπροτέραν νὰ κάμωμεν τὴν ἐνδυμασίαν ταύτην τὴν πνευματικήν, διότι καὶ ὁ Παῦλος μετὰ τὴν χάριν τοῦ βαπτίσματος, ὅσον παρήρχετο ὁ χρόνος, τόσον λαμπρότερος καὶ φαιδρότερος ἐγένετο διὰ τῆς χάριτος, ἡ ὁποία ἀνθηρὰ ἦτο εἰς αὐτόν.

32. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν ἂς προσέχωμεν πολὺ κάθε ἡμέραν μήπως κηλῖδα ἢ ζαρωματιὰν δεχθῇ τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔνδυμά μας· ἂς προφυλασσώμεθα πολὺ ἀπὸ τὰ θεωρούμενα μικρὰ ἁμαρτήματα, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποφύγωμεν καὶ τὰ μεγάλα. Διότι, ἐὰν ἀρχίσωμεν νὰ μὴ δίδωμεν σημασίαν εἰς μερικὰ καὶ νὰ τὰ θεωρῶμεν ὡς ἀσήμαντα, σιγὰ-σιγὰ θὰ προχωρήσωμεν καὶ εἰς τὰ μεγάλα πταίσματα. Διὰ τοῦτο, σᾶς παρακαλῶ, τὰς ὑποχρεώσεις, ποὺ ἀνελάβατε διὰ τῶν συνθηκῶν, πάντοτε νὰ ἐνθυμῆσθε καὶ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ἀπηρνήθητε δηλαδὴ τὰς διαβολικὰς πομπὰς καὶ ἐπιδείξεις καὶ ὅλα τὰ ἄλλα τεχνάσματα τοῦ πονηροῦ, νὰ ἀποφεύγετε διαρκῶς ὡς πολυσωματικὴν ἀσθένειαν. Τηρήσατε μὲ μεγάλην ἀκρίβειαν τὰς συνθήκας σας πρὸς τὸν Χριστόν, διὰ νὰ λαμβάνετε πάντοτε μέρος, χαρούμενα, εἰς τὸν πνευματικὸν τοῦτον δεῖπνον καὶ διὰ τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἐκ τῆς τροφῆς ταύτης θὰ λαμβάνετε, νὰ γίνεσθε ἀκατάβλητοι εἰς τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου.

33. Διὰ τῆς ἀρίστης δὲ διαγωγῆς, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιδεί-

ξετε, τόσον πολὺ θὰ προσελκύσετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὥστε καὶ σεῖς μὲν ἀκατανίκητοι νὰ εἶσθε καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ νὰ σκιρτᾷ καὶ χαίρῃ διὰ τὴν ἰδικήν σας προκοπήν, καὶ ὁ Κύριος ὅλων μας νὰ δοξάζεται καὶ ὅλοι μας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν νὰ ἀξιωθῶμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, κράτος, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΤΗΣ ΤΡΥΦΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ, ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΒΑΠΤΙΣΘΕΝΤΑΣ

1. Ἂν καὶ ἡ νηστεία παρῆλθεν, ἀγαπητοί, ἀλλὰ ὅμως ἡ εὐλάβεια πρέπει νὰ παραμείνῃ. Ἂν καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς μᾶς ἐγκατέλειψε, δὲν πρέπει ὅμως νὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ καὶ ἡ ἀνάμνησις αὐτῆς. Ἀλλ' ἂς μὴ δυσαρεστηθῇ κανείς, παρακαλῶ, διὰ τὴν προτροπήν μου ταύτην, διότι δὲν λέγω αὐτὰ διὰ νὰ σᾶς ἀναγκάσω νὰ ὑποβληθῆτε εἰς νέαν νηστείαν καὶ νὰ σᾶς στενοχωρήσω, ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς φέρω εἰς ἄνεσιν καὶ εὐχάριστον κατάστασιν καὶ νὰ ἐπιδείξετε τώρα, ποὺ δὲν εἶναι καιρὸς νηστείας, μὲ μεγάλην ἀκρίβειαν τὴν ἀληθῆ νηστείαν. Διότι εἶναι δυνατὸν ἕνας νὰ νηστεύῃ, ἔστω καὶ ἂν δὲν νηστεύῃ. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν τοῦτο; Ἰδοὺ πῶς· ὅταν τρώγωμεν μὲν φαγητά, ποὺ δὲν εἶναι νηστήσιμα, ἀλλὰ ἀποφεύγωμεν τὰ ἁμαρτήματα. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ὠφέλιμος νηστεία καὶ δι' αὐτὴν καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὰ φαγητὰ γίνεται, διὰ νὰ τρέχωμεν εὐκολώτερα πρὸς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Ἂν λοιπὸν θέλωμεν καὶ τὴν ἁρμόζουσαν πρὸς τὸ σῶμα φροντίδα νὰ δεικνύωμεν καὶ τὴν ψυχὴν καθαρὰν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα νὰ διατηρῶμεν, ἔτσι πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν, πειθόμενοι εἰς αὐτὰ ποὺ λέγομεν τώρα.

2. Καὶ ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς νηστείας μᾶς εἶναι εὐκολώτερος ἀπὸ τὸν ἄλλον· διότι τὴν ἄλλην νηστείαν, δηλαδὴ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὰ φαγητά, ἤκουσα πολλοὺς νὰ λέγουν, ὅτι πολὺ δυσκολεύονται νὰ τὴν τηρήσουν, προβάλλοντες σωματικὴν ἀδυναμίαν καὶ πολλὰ ἄλλα, καὶ λέγοντες ὅτι ἡ ἀποχὴ ἐκ τοῦ λουτροῦ καὶ τὸ νὰ πίνουν μόνον νερό, θὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ ἀσθενήσουν. Δι' αὐτὴν ὅμως τὴν νηστείαν, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλῶ, τίποτε ἀπ' αὐτὰ ἢ παρόμοια δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ, διότι εἶναι δυνατὸν καὶ ὅλων αὐτῶν νὰ ἀπολαμβάνῃ καὶ τὰς καταλλήλους περιποιήσεις εἰς τὸ σῶμα νὰ προσφέρῃ καὶ τὴν ἁρμόζουσαν εἰς τὴν ψυχὴν φροντίδα νὰ δει-

κνύη. Τώρα ἀπὸ κανένα ἐξ αὐτῶν δὲν σοῦ συνιστῶ νὰ ἀπέχης. Μόνον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν νὰ ἀπέχης καὶ τὴν ἀποχὴν ἐξ αὐτῆς διαρκῶς νὰ διατηρῆς καὶ τότε θὰ δυνηθῆς καθ᾽ ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς σου τὴν ἀληθῆ νηστείαν νὰ ἐπιτελῆς. Ἐκεῖνα, ποὺ ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, δὲν ἀπαγορεύεται νὰ τὰ ἀπολαύση κανεὶς μὲ μέτρον, τῆς ἁμαρτίας ὅμως ἡ ἀπόλαυσις τελείως ἀπαγορεύεται· αὐτὴ δὲ δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλο τι, παρὰ ἀπὸ τὸν τρυφηλὸν βίον, ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν μεγάλην ἀνοησίαν. Διὰ τοῦτο, σᾶς παρακαλῶ, ταῦτα ἀκριβῶς γνωρίζοντες, ἂς μὴ μεταχειριζώμεθα ἄστοχα ἐπιχειρήματα πρὸς δικαιολογίαν τῆς ἁμαρτίας μας.

3. Ἐκεῖνο ποὺ πολλάκις εἶπον, θὰ ἐπαναλάβω καὶ πάλιν· ὅπως τὸ νὰ τρώγη ἕνας, ὅταν πεινᾷ καὶ μὲ μέτρον, συντελεῖ εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν καλὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς, ἔτσι ἀντιθέτως καὶ ἡ ἔλλειψις μέτρου καὶ ἀπὸ σωματικῆς καὶ ἀπὸ ψυχικῆς ἀπόψεως βλάπτει τὸν ἄνθρωπον. Διότι αἱ καταχρήσεις εἰς τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ποτὰ παραλύουν τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος καὶ καταστρέφουν τῆς ψυχῆς τὴν ὑγείαν. Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὰς ὑπερβολὰς καὶ ἂς μὴ ἀμελῶμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας· ἀλλ᾽ ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψιν ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ρίζα ὅλων τῶν κακῶν, ἂς τὴν ξεριζώσωμεν τελείως. Διότι πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποίαν προέρχονται ὅλα τὰ εἴδη τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ τρυφὴ καὶ ἡ μέθη. Καὶ ὅ,τι εἶναι ἡ εὔφλεκτος ὕλη εἰς τὴν φωτιάν, τὸ ἴδιον εἶναι καὶ ἡ τρυφὴ καὶ ἡ μέθη διὰ νὰ ὀλισθήση ἕνας εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ὅπως ἐκεῖ ἡ ἀφθονία εὐφλέκτου ὕλης περισσότερον ἀνάπτει τὴν φωτιὰν καὶ σηκώνει τὴν φλόγα πολὺ ὑψηλά, ἔτσι καὶ ἐδῶ, τὸ νὰ εἶναι κανεὶς ἔκδοτος εἰς τὴν τρυφὴν καὶ τὴν μέθην, συντελεῖ εἰς τὸ νὰ μεγαλώνη καὶ ἡ φλόγα τῶν ἁμαρτημάτων.

4. Καὶ γνωρίζω μὲν ὅτι, ἐπειδὴ εἴσθε συνετοὶ δὲν θὰ ἀνεχθῆτε, κατόπιν τῆς προτροπῆς ἡμῶν ταύτης, νὰ περάσετε τὰ ἀναγκαῖα ὅρια. Ἐγὼ ὅμως τώρα μὲ αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν σᾶς προτρέπω ὄχι μόνον τὴν μέθην αὐτὴν τὴν συνήθη νὰ ἀποφεύγετε, ἀλλὰ καὶ ἐκείνην ποὺ γίνεται χωρὶς οἶνον, διότι αὐτὴ εἶναι περισσότερον καταστρεπτικὴ ἀπὸ ἐκείνην. Καὶ ἂς μὴ σᾶς φανῇ παράξενον αὐτὸ ποὺ λέγω, διότι εἶναι δυνατὸν νὰ μεθᾷ ἕνας χωρὶς νὰ πίνη οἶνον. Καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι δυνατὸν ἄκουσε τοὺς λόγους τοῦ προφήτου· «Οὐαὶ οἱ μεθύοντες οὐκ ἀπὸ οἴνου» (Ἡσ. 29, 9). Τί εἴδους λοιπὸν εἶναι αὐτὴ ἡ μέθη, ποὺ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν οἶνον; Πολλῶν καὶ διαφόρων εἰδῶν εἶναι. Διότι καὶ ἡ ὀργὴ δημιουργεῖ μέθην καὶ ἡ κενοδοξία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια, καὶ κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ ὀλέθρια πάθη, ποὺ γεννῶνται μέσα εἰς τὴν ψυχήν μας, δημιουργεῖ ἓν εἶδος μέθης καὶ κορεσμοῦ καὶ μᾶς σκοτίζει τὸ λογικόν. Διότι μέθη δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μετατόπισις τῶν φρενῶν ἀπὸ τῆς φυσικῆς των θέσεως, παραστράτημα τοῦ λογικοῦ καὶ ἀπώλεια τῆς συνέσεως.

5. Κατὰ τί λοιπὸν ὑστεροῦν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ μεθοῦν μὲ οἶνον οἱ ὀργιζόμενοι καὶ μεθύοντες μὲ τὸν θυμόν; Οὗτοι τόσον παρεκτρέπονται, ὥστε καταφέρονται κατὰ πάντων μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, χωρὶς οὔτε εἰς τὰ λόγια των νὰ προσέχουν, οὔτε εἰς τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων. Καθὼς δὲ οἱ τρελλοὶ καὶ παράφρονες, ἐνῷ ρίπτονται εἰς τὸν κρημνόν, δὲν τὸ αἰσθάνονται, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ὠργισμένους καὶ ὑπὸ τοῦ θυμοῦ πολιορκουμένους. Διὰ τοῦτο καὶ κάποιος σοφὸς θέλων νὰ παραστήση τὴν καταστροφήν, τὴν ὁποίαν ἡ τοιαύτη μέθη φέρει, λέγει· «Ἡ γὰρ ροπὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτῶσις αὐτῷ» (Σοφ. Σειρ. 1, 21). Εἶδες πῶς μὲ ὀλίγας λέξεις μᾶς ἔδωκε νὰ ἐννοήσωμεν τὸ μέγεθος τοῦ καταστρεπτικοῦ τούτου πάθους;

6. Καὶ ἡ κενοδοξία πάλιν καὶ ἡ παραφορὰ εἶναι ἄλλου εἴδους μέθη, ἢ μᾶλλον χειροτέρα ἀπὸ τὴν μέθην. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν παθῶν τούτων, χάνει, οὕτως εἰπεῖν, τὸν ρυθμιστὴν τῶν αἰσθήσεων καὶ δὲν εἶναι εἰς κατωτέραν μοῖραν ἀπὸ τοὺς παράφρονας. Ἐνῷ κάθε ἡμέραν ἀπὸ τὰ πάθη αὐτὰ καταξεσχίζεται, δὲν τὸ αἰσθάνεται, ἕως ὅτου εἰς τὸν βυθὸν τῆς κακίας καταποντισθῇ καὶ μὲ ἀθεράπευτα κακὰ περιβάλη τὸν ἑαυτόν του. Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν παρακαλῶ, καὶ τὴν μέθην, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν οἶνον, καὶ τὸν σκοτισμὸν τοῦ λογικοῦ μας, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ ἄτοπα πάθη καὶ ἂς ἔχωμεν ὑπ᾽ ὄψιν τοὺς λόγους τοῦ κοινοῦ τῆς οἰκουμένης διδασκάλου· «Μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία» (Ἐφ. 5, 18).

7. Εἶδες πῶς διὰ τῶν λόγων τούτων μᾶς ἔδειξε καθαρά, ὅτι εἶναι δυνατὸν καὶ κατ᾽ ἄλλον τρόπον ἕνας νὰ μεθᾷ; Διότι, ἐὰν δὲν ἦτο ἄλλου εἴδους μέθη, διὰ ποῖον λόγον, ἀφοῦ εἶπε «μὴ μεθύσκεσθε», προσέθεσε· «οἴνῳ»; Πρόσεξε εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς σοφίας αὐτοῦ τὴν ὑπερβολὴν καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ τὴν ἀκρίβειαν, μὲ ὅσα ἀκόμη προσέθεσε. Διότι ἀφοῦ εἶπε· «Μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ», συνέχισε «ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία», λέγων, τρόπον τινά, διὰ τούτου εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡ ἄνευ μέτρου οἰνοποσία γίνεται αἰτία ὅλων τῶν κακῶν. «Διότι ὑπάρχει ἀσωτία» λέγει, δηλαδή, διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὸν πλοῦτον τῆς ἀρετῆς χάνομεν.

8. Καὶ διὰ νὰ μάθης ὅτι αὐτὸ ὑπονοεῖ, θὰ σοῦ τὸ ἀποδείξω ἀπὸ τὴν σημασίαν ποὺ ἔχει ἡ λέξις ἀσωτία, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιεῖ. Ἀσώτους συνήθως καλοῦμεν τοὺς νέους ἐκεί-

νους, οἱ ὁποῖοι τὴν πατρικὴν περιουσίαν ἀπερισκέπτως καὶ ὅπου δὲν πρέπει σπαταλοῦν καὶ δὲν γνωρίζουν οὔτε πότε εἶναι καιρὸς νὰ ἐξοδεύουν, οὔτε μέτρον ἔχουν εἰς τὰ ἔξοδά των, ἀλλὰ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὅλον τὸν πατρικὸν πλοῦτον σκορπίζουν καὶ εἰς ἐσχάτην πτωχείαν καταπίπτουν. Τοιοῦτοι εἶναι καὶ ὅσοι ὑπὸ τῆς μέθης τοῦ οἴνου κυριεύονται. Δὲν γνωρίζουν πλέον νὰ χρησιμοποιοῦν ὅπως πρέπει τὸν διανοητικόν των πλοῦτον, ἀλλὰ καθὼς οἱ ἄσωτοι νέοι, ἔτσι καὶ οὗτοι εἰς τὴν μέθην βυθισμένοι, εἴτε πρόκειται νὰ τοὺς ξεφύγη κάποιος λόγος ἀπὸ τὸ στόμα, εἴτε πρόκειται νὰ εἴπουν κάτι ποὺ εἶναι ἄτοπον καὶ πάρα πολὺ ἐπιζήμιον, δὲν προσέχουν, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀπρεπῶς καὶ ἀπερισκέπτως λέγουν καὶ πράττουν. Εἶναι πιὸ ἀπερίσκεπτοι ἀπὸ τοὺς ἀσώτους νέους, ποὺ σπαταλοῦν τὴν ὑλικήν των περιουσίαν καὶ δι' αὐτὸ εἰς τὴν ἐσχάτην πτωχείαν ἀπὸ ἀπόψεως ἀρετῆς ρίπτουν τὸν ἑαυτόν τους. Πολλάκις δὲ ἐνῷ φανερώνουν τὰ μυστικὰ τῆς διανοίας των, δὲν τὸ αἰσθάνονται, ὅλας δὲ τὰς διανοητικάς των δυνάμεις ἀφοῦ ἐξοδεύσουν, μὲ μιᾶς ἔρημοι καὶ γυμνοὶ ἀρετῆς καὶ συνέσεως γίνονται.

9. Ὁ μεθυσμένος δηλαδή, δὲν γνωρίζει νὰ μεταχειρίζεται τοὺς λόγους αὐτοῦ μετὰ συνέσεως, ἀλλ' ὅπως ἡ οἰκία ἐκείνη, ποὺ εἶναι ἀπὸ παντοῦ ἀνοικτή, παρέχει διὰ τοῦτο τὴν εὐκολίαν εἰς τοὺς κακοποιοὺς νὰ εἰσέλθουν καὶ νὰ τὴν λεηλατήσουν, ἔτσι καὶ εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ μεθύσου, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ ἀπὸ παντοῦ, εἰσέρχονται τὰ ὀλέθρια πάθη καὶ τὴν κατασπαράσσουν. Ἡ μέθη, πράγματι, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ προδοσία τῶν σκέψεων τοῦ μεθύσου, συμφορὰ ποὺ ἐμπαίζεται καὶ νόσημα ποὺ χλευάζεται. Ἡ μέθη εἶναι δαίμων, τὸν ὁποῖον δέχεται ἕνας μὲ τὴν θέλησίν του· ἡ μέθη εἶναι σκοτισμὸς τοῦ νοῦ· ἡ μέθη εἶναι ἔλλειψις συνέσεως· ἡ μέθη εἶναι προσάναμμα τῶν παθῶν. Ἐκεῖνον ποὺ βασανίζεται ὑπὸ τοῦ δαίμονος πολλὰς φορὰς τὸν λυπούμεθα, ἐνῷ ἐναντίον ἐκείνου ποὺ βασανίζεται ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς μέθης ἀγανακτοῦμεν καὶ ὀργιζόμεθα. Διατί τοῦτο; Διότι ἐκεῖνο μὲν εἶναι ἀποτέλεσμα δαιμονικῆς ἐνεργείας, ἐνῷ τοῦτο εἶναι δεῖγμα ἀμελείας καὶ μεγάλης ἀκολασίας. Ἐκεῖ ὁ δημιουργὸς τοῦ κακοῦ εἶναι ὁ δαίμων, ἐνῷ ἐδῶ ὁ δημιουργὸς τῆς δυσαρέστου αὐτῆς καταστάσεως εἶναι ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου.

10. Καὶ διὰ νὰ μάθης ὅτι ἔτσι ἔχει τὸ πρᾶγμα, κύτταξε σὲ παρακαλῶ νὰ ἴδης ὅτι ὁ μεθυσμένος τὰ ἴδια καὶ χειρότερα ἀπὸ τὸν δαιμονισμένον πράττει. Ὅπως δηλαδὴ ὁ δαιμονισμένος βγάζει ἀφροὺς ἀπὸ τὸ στόμα, πίπτει κάτω καὶ ἀκίνητος πολλὰς φορὰς μένει εἰς τὸ ἔδαφος, χωρὶς νὰ ἀναγνωρίζη ὅσους εἶναι πλησίον του, διότι ἔχουν θολώσει τὰ μάτια του, ἔτσι ἀ-

κριβῶς φέρεται καὶ ὁ μέθυσος. Ὅταν ἡ ἀσωτία τοῦ οἴνου εἰσέλθη ἐντός του καὶ τοῦ ἀφαιρέση τὴν διαυγῆ σκέψιν, ὅπως ἐκεῖνος ὄχι μόνον ἀφρὸν ἀπὸ τὸ στόμα βγάζει, οὔτε χειρότερα ἀπὸ τὸν νεκρὸν εἶναι ἐξηπλωμένος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ καὶ χυμοὺς σάπιους πολλάκις ἀπὸ τὸ στόμα μὲ τοὺς ἐμετοὺς ἐκβάλλει. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου προξενεῖ τὴν ἀηδίαν εἰς τοὺς φίλους του, γίνεται βαρετὸς εἰς τὴν γυναῖκά του, καταγέλαστος εἰς τὰ παιδιά του, περιφρονεῖται ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας του καὶ γενικῶς εἰς ὅλους ὅσους τὸν βλέπουν προξενεῖ δυσάρεστον ἐντύπωσιν καὶ γέλια.

11. Εἶδες ὅτι καὶ ἀπὸ τοὺς δαιμονισμένους πιὸ ἀξιολύπητοι εἶναι οἱ τοιοῦτοι; Θέλεις τώρα, μαζὶ μὲ ὅλα αὐτά, νὰ μάθης καὶ τὸ χειρότερον κακὸν τῆς μέθης; Διότι ἂν καὶ ἀνέφερα τόσα, δὲν εἶπα τὸν κολοφῶνα τῶν κακῶν. Ὁ μέθυσος ἀποκλείεται καὶ ἀπὸ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἄκουσε τὸν μακάριον Παῦλον ποὺ λέγει· «Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε μέθυσοι, βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν» (Α' Κορ. 6, 9-10). Ἀλλ' ἴσως θὰ ἠδύνατο κάποιος νὰ εἴπη· Τί λοιπόν; Καὶ ὁ εἰδωλολάτρης καὶ ὁ μοιχὸς καὶ ὁ μέθυσος κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀποκλείονται ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; Μὴ ζητῆς νὰ μάθης τοῦτο ἀπὸ ἐμέ, ἀγαπητέ. Ἐγὼ ἀνέγνωσα θεῖον νόμον, ὁ ὁποῖος λέγει αὐτό. Μὴ λοιπὸν πολυεξετάζης, ἐὰν τιμωρῆται ἐξ ἴσου μὲ ἐκείνους ὁ μέθυσος, ἀλλὰ τοῦτο λάβε σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, ὅτι θὰ στερηθῆ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐκεῖνος. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ θὰ μείνη ἔξω τῆς βασιλείας, ποίαν παρηγορίαν θὰ εὕρη;

12. Λέγω αὐτὰ τώρα ὄχι διὰ νὰ ἐπικρίνω σᾶς, μὴ γένοιτο, διότι ἔχω πεισθῆ ὅτι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ εἶσθε καθαροὶ ἀπὸ τὸ πάθος τοῦτο καὶ μεγίστη ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ προθυμία ποὺ ἔχετε νὰ ἔρχεσθε εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην καὶ ὁ ζῆλος νὰ ἀκούετε πνευματικὴν διδασκαλίαν· δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν ἐκεῖνος ποὺ δὲν εἶναι ἐγκρατὴς καὶ νηφάλιος νὰ ἐπιθυμῆ νὰ ἀκούη θείους λόγους. Λέγω ὅμως αὐτά, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ διὰ μέσου ὑμῶν καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι νὰ διδάσκωνται καὶ σᾶς ἀσφαλεστέρους νὰ καταστήσω, ὥστε ποτὲ πλέον νὰ μὴ σᾶς κυριεύση τὸ πάθος τοῦτο.

13. Διότι οἱ κυριευόμενοι ὑπ' αὐτοῦ γίνονται πιὸ ἀνόητοι ἀπὸ τὰ ζῶα. Καὶ πῶς φαίνεται τοῦτο; Θὰ σᾶς τὸ εἴπω ἐγὼ τώρα. Τὰ ζῶα πίνουν μόνον ὅταν διψοῦν καὶ οὐδέποτε ἀνέχονται νὰ πίουν περισσότερον ἀπ' ὅσον ἡ ἀνάγκη τῆς δίψης ἐπιβάλλει. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως, ποὺ ἔχουν λογικόν, δὲν κυττάζουν πῶς νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν δίψαν των, ἀλλὰ πῶς νὰ χωθοῦν ὁλόκληροι μέσα εἰς τὸν οἶνον καὶ διὰ τοῦ τρόπου

τούτου νὰ κάμουν καταστρεπτικώτερον τὸ ναυάγιόν τους. Καὶ ὅπως τὸ πλοῖον, ποὺ ἐπλημμύρισεν ἀπὸ νερά, γρήγορα καταβυθίζεται, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ θὰ ὑπερβῇ τὰ μέτρα τῆς ἀνάγκης καὶ μὲ μεγαλύτερον φορτίον ἀπὸ τὸ κανονικὸν θὰ ἐπιβαρύνῃ τὸν στόμαχον, κατεπόντισε τὴν διάνοιάν του καὶ ἔχασε τῆς ψυχῆς του τὴν εὐγένειαν.

14. Διὰ τοῦτο πολλὴν φροντίδα πρέπει, ἀγαπητοί, νὰ καταβάλλετε, ὥστε τὸν πλησίον σας νὰ διορθώνετε καὶ διασώζετε ἀπὸ τὴν θαλασσοταραχὴν ταύτην, ἵνα πολὺν μισθὸν λάβετε ὄχι μόνον διὰ τὰ εἰς τὸν ἑαυτόν σας ἀφορῶντα καλὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων. Αὐτὴν τὴν σύστασιν καὶ ὁ Παῦλος ἔδιδε λέγων· «Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω ἀλλὰ τὸ τοῦ πλησίον συμφέρον» (Α΄ Κορ. 10, 24). Καὶ πάλιν· «Οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα» (Α΄ Θεσ. 5, 11). Μὴ βλέπῃς λοιπὸν μόνον ὅτι σὺ ὑγιαίνεις καὶ ἔχεις ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν νόσον, ἀλλὰ πολὺ νὰ φροντίζῃς καὶ νὰ ἐνδιαφέρεσαι, ὥστε καὶ ἐκεῖνος ποὺ εἶναι μέλος σου, νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπ' αὐτὴν τὴν βλάβην καὶ νὰ διαφύγῃ τὴν νόσον. «Μέλη γὰρ ἐσμὲν ἀλλήλων καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος συμπάσχειν χρὴ πάντα τὰ μέλη καὶ εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος συγχαίρειν δεῖ πάντα τὰ μέλη» (Α΄ Κορ. 12, 25 - 26).

15. Δὲν εἴχατε τόσην ἀνάγκην παραινέσεων καὶ συμβουλῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, ὅσην ἔχετε τώρα. Τότε δηλαδὴ ἡ ἄσκησις τῆς νηστείας καὶ χωρὶς νὰ θέλετε σᾶς ἐσωφρόνιζεν, ἐνῷ τώρα φοβοῦμαι τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἐκ ταύτης προερχομένην ἀμέλειαν. Διότι πρὸ οὐδενὸς πράγματος ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν εἶναι τόσον ἀνίσχυρος, ὅσον εἶναι πρὸ τῆς ἀνέσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ φιλάνθρωπος δεσπότης ἄνωθεν καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἔθεσεν ὡς χαλινὸν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὸν πόνον καὶ τὴν ταλαιπωρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν κατεδίκασε τὸν ἄνθρωπον, δεικνύων διὰ τούτου μεγάλην πρόνοιαν περὶ τῆς σωτηρίας μας.

16. Διότι διαρκῶς ἔχομεν ἀνάγκην χαλινοῦ, διὰ νὰ βαδίζωμεν φρόνιμα, ἀφοῦ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ αἰτίας αὐτῆς συνετέλεσαν νὰ ἐκσπάσῃ ἄνωθεν κατ' αὐτῶν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. Ὅταν δηλαδή, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπηλλάγησαν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ σκληρᾶς δουλείας, ἀπήλαυσαν πολλῆς ἀνέσεως, ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας, ἐνῷ ἔπρεπε πολὺ νὰ εὐχαριστοῦν τὸν Κύριον καὶ μὲ θέρμην νὰ τὸν δοξολογοῦν καὶ εὐγνώμονες νὰ φανοῦν πρὸς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τόσας εὐεργεσίας τοὺς προσέφερεν, αὐτοὶ ἔκαμαν τὸ ἀντίθετον, διότι ἀπὸ τὴν πολλὴν ἄνεσιν ἐξώκειλαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ θεία Γραφὴ τοὺς ἐπικρίνει διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων· «Ἔφαγεν Ἰακώβ, ἐνεπλήσθη, ἐλιπάνθη καὶ ἐπαχύνθη καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος» (Δευτ. 32, 15).

17. Μετὰ ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα θαύματα καὶ τὰ σημεῖα τὰ παράδοξα καὶ τῆς θαλάσσης τὴν διάβασιν καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τὴν νέαν καὶ παράδοξον ἐκείνην τοῦ μάννα τροφήν, ἐνῷ ἀκόμη ἀντηχοῦσεν εἰς τὰ ὦτά των ἡ ἀνάμνησις τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ εὑρέθησαν εἰς ἄνεσιν, ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐλησμόνησαν καὶ μοσχάρι κατασκευάσαντες τὸ ἐπροσκυνοῦσαν λέγοντες· «Οὗτοι οἱ θεοί σου, Ἰσραήλ, οἱ ἐξαγάγοντές σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου» (Ἐξόδ. 32, 4). Τί ἀγνωμοσύνη, τί ἀναισθησία! Τοιαύτη ὑπῆρξε πάντοτε ἡ συμπεριφορά των. Καὶ ὅταν μὲν εὑρίσκοντο ἐν ἀνέσει, κατὰ κρημνῶν ἐφέροντο καὶ ἐλησμονοῦσαν τὸν εὐεργέτην, ὅταν δὲ εὑρίσκοντο εἰς στενόχωρον κατάστασιν, τότε περιεμαζεύοντο καὶ ἐταπεινώνοντο. Τοῦτο ἐφανέρωνε καὶ ὁ Δαυῒδ ὅταν ἔλεγε· «Ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτούς, τότε ἐξεζήτουν αὐτόν» (Ψαλμ. 77, 34).

18. Τοιαύτη εἶναι ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἀγνωμόνων ὑπηρετῶν καὶ τῶν ἀναισθήτων Ἰουδαίων. Ἡμεῖς δέ, σᾶς παρακαλῶ, διαρκῶς τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν νοῦν μας νὰ περιστρέφωμεν καὶ ἐνθυμούμενοι τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος, εὐγνώμονες νὰ γινώμεθα. Συνεχῶς δὲ τὸν αἴτιον τῶν πρὸς ἡμᾶς ἀγαθῶν νὰ ἀναγνωρίζωμεν, ἀντάξιαν πρὸς τὰς εὐεργεσίας διαγωγὴν νὰ ἐπιδεικνύωμεν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ ἐργαζώμεθα διὰ τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς μας. Τοῦτο πρέπει κυρίως σεῖς νὰ κάμετε, οἱ ὁποῖοι προσφάτως κατηξιώθητε τῆς θείας μυσταγωγίας, οἱ ὁποῖοι ἀπεθέσατε τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν σας καὶ ἐφορέσατε λαμπρὰν στολήν. Καὶ τί λέγω λαμπρὰν στολήν; Τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν ἐνεδύθητε καὶ τὸν Κύριον τῶν ὅλων μέσα σας ἐθέσατε νὰ κατοικήσῃ! Ἀντάξιαν ἐκείνου, ποὺ ἐντός σας κατοικεῖ, διαγωγὴν ἐπιδείξατε, ἵνα ἀφθονωτέραν τὴν χάριν αὐτοῦ δεχθῆτε καὶ φροντίσατε νὰ μιμηθῆτε τὸ παράδειγμα ἐκείνου, ποὺ πρῶτα ἦτο διώκτης καὶ κατόπιν ἔγινεν ἀπόστολος.

19. Οὗτος μόλις ἐβαπτίσθη καὶ μὲ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἐφωτίσθη, ἀμέσως μέγας ὑπῆρξεν, ἀλλὰ ἀπέβη πιὸ μεγάλος ἀκόμη, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Ἐπειδὴ προσέφερε πᾶν ὅ,τι ἐξ αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο, ἤτοι τὸν ζῆλον, τὴν προθυμίαν, τὰς τολμηρὰς ἀποφάσεις, τὸν θερμὸν πόθον, τὴν περιφρόνησιν τῶν πραγμάτων τοῦ παρόντος κόσμου, πλουσίως ἀπέλαβε καὶ ὅ,τι ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος προηγουμένως ἐδείκνυε ἀκάθεκτον μανίαν, τρέχων παντοῦ καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων πολεμῶν ἐναντίον τῆς αἰτίας τῆς εὐσεβείας, ἀφ' ὅτου ἐγνώρισε τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας, ἀμέσως σύγχυσιν ἔφερεν εἰς τοὺς ἀγνώμονας Ἰουδαίους καὶ κατήρχετο διά τινος παραθύρου τοῦ τείχους μέσα σὲ κοφίνι, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ διαφύγῃ τὴν θηριωδίαν τῶν μαινομένων Ἰου-

δαίμων. Βλέπετε απότομον μεταβολήν! Βλέπετε πώς ή χάρις τού Πνεύματος τήν ψυχήν του μετεποίησε, πώς τάς διαθέσεις αυτού μετέβαλε! Όπως ή φωτιά πού πίπτει είς τάς ακάνθας τάς εξαφανίζει, έτσι καί ή χάρις τού Πνεύματος, εισελθούσα εντός του, τάς ακάνθας τών αμαρτημάτων εξηφάνισε καί εκείνον περισσότερον άκαμπτον από τόν αδάμαντα τόν κατέστησε.

20. Τούτον καί σείς μιμηθήτε, σάς παρακαλώ, καί τότε θά είναι δυνατόν όχι επί δύο, τρείς, δέκα καί είκοσι μόνον ημέρας νά ονομάζεσθε νεοφώτιστοι, αλλά καί επί δέκα καί είκοσι καί τριάντα χρόνια καί γενικώς καθ' όλην τήν ζωήν σας θά είσθε άξιοι αυτής τής ονομασίας. Εάν δηλαδή θά προθυμοποιηθώμεν διά τής εκτελέσεως καλών έργων νά καταστήσωμεν πιό φωτεινόν καί άσβεστον τό εντός ημών φώς, εννοώ τήν χάριν τού Πνεύματος, τότε καθ' όλην τήν ζωήν μας θά απολαύωμεν αυτού τού ονόματος. Όπως είναι δυνατόν ό νηφάλιος καί προσεκτικός καί αντάξιαν διαγωγήν επιδεικνύων, διαρκώς νά είναι νεοφώτιστος, έτσι αντιθέτως είναι δυνατόν καί μίαν ημέραν μετά τό βάπτισμα, όταν φανή αμελής, νά γίνη ανάξιος τού ονόματος τού νεοφωτίστου.

21. Τοιουτοτρόπως καί ό μακάριος Παύλος, προσελκύσας διά τής κατόπιν αρετής του πλουσίαν τήν άνωθεν βοήθειαν, διαρκώς είς τήν λαμπρότητα ταύτην διέμενε, διότι συνεχώς λαμπρότερον καθίστα τό εντός αυτού φώς τής αρετής. Τό αντίθετον όμως συνέβη μέ τόν Σίμωνα εκείνον τόν μάγον. Ούτος είς τήν αρχήν μετενόησε, έτρεξε νά λάβη τήν υπό τού βαπτίσματος παρεχομένην δωρεάν καί διά τού βαπτίσματος ηξιώθη νά λάβη τήν χάριν καί τόν πλούτον τών δεσποτικών δωρεών. Επειδή όμως μετά τό βάπτισμα δέν έδειξε διαθέσεις ανταξίας τής χάριτος, αλλά μεγάλην ραθυμίαν, αμέσως εστερήθη τής τόσον μεγάλης δωρεάς, είς τοιούτον μάλιστα βαθμόν, ώστε ό πρώτος τών Αποστόλων τόν συνεβούλευσε διά τής μετανοίας νά θεραπεύση τό μέγεθος τού αμαρτήματός του ειπών· «Μετανόησον γάρ, λέγει, από τής κακίας σου ταύτης, εί άρα αφεθήσεταί σοι ή επίνοια τής καρδίας σου» (Πράξ. 8, 22).

22. Άλλ' εύχομαι ποτέ νά μή συμβή τοιούτον πράγμα είς κανένα εξ εκείνων πού εδώ έχουν συναθροισθή, αλλ' όπως ό μακάριος Παύλος όλοι είς τοσαύτην επίδοσιν αρετής νά φθάσετε, ώστε πλουσιωτέρων δωρεών παρά τού Κυρίου νά αξιωθήτε. Διότι μή νομίσης, αγαπητέ μου, ότι τυχαίων δωρεών ηξιώθημεν. Τό μέγεθος τών δωρεών, πού μάς ηξίωσεν ό Θεός, υπερβαίνει κάθε ανθρωπίνην διάνοιαν καί καταβάλλει τάς σκέψεις μας. Σκέψου, σέ παρακαλώ, ποίαν αρχήν σού

ενεπιστεύθη καί ποίον αξίωμα έλαβες παρά τού βασιλέως τών όλων. Σύ πού προηγουμένως ήσο δούλος, αιχμάλωτος, δυσάρεστος είς τόν Θεόν, αίφνης ανυψώθης είς τό αξίωμα τής υιοθεσίας. Μή λοιπόν δείξης αμέλειαν, μηδέ ανεχθής νά σού αφαιρεθή τό υψηλόν τούτο αξίωμα καί νά στερηθής τού πλούτου τούτου τού πνευματικού. Λέγω τούτο, διότι χωρίς τήν συγκατάθεσίν σου, κανείς ποτέ δέν θά ημπορέση νά σού αφαιρέση τά δώρα, πού σού έδωκεν ό Θεός.

23. Βεβαίως είς τά ανθρώπινα πράγματα τούτο δέν είναι δυνατόν. Όταν ένας λάβη κάποιο αξίωμα παρά τού επιγείου βασιλέως, δέν εξαρτάται από τήν θέλησίν του ή αφαίρεσις αυτού. Εκείνος πού τού έδωσε τήν αξίαν είναι καί κύριος τής στερήσεως αυτής καί όταν θέλη, απογυμνώνει αυτόν απ' αυτής, ιδιώτην αμέσως τόν κάνει καί τόν στερεί τού αξιώματος. Είς τόν βασιλέα όμως τόν ιδικόν μας συμβαίνει εντελώς τό αντίθετον. Τό αξίωμα, τό οποίον ή φιλανθρωπία αυτού άπαξ μάς εδώρησε, εννοώ τήν υιοθεσίαν, τόν αγιασμόν, τήν χάριν τού Πνεύματος, εάν ημείς δέν θά δείξωμεν αμέλειαν, κανείς ποτέ δέν θά δυνηθή νά μάς τά αφαιρέση. Καί τί λέγω νά μάς τά αφαιρέση; Εάν φανώμεν ευγνώμονες πρός τόν βασιλέα μας διά τάς παρασχεθείσας ήδη ευεργεσίας, καί νέας προσθέτει καί μέ πολλήν γενναιοδωρίαν πάλιν αυξάνει τάς δωρεάς του πρός ημάς.

24. Γνωρίζοντες λοιπόν ότι, μετά τήν χάριν τού Θεού, τό πάν εξαρτάται από ημάς καί τήν ιδικήν μας προθυμίαν, άς φανώμεν ευγνώμονες πρός Αυτόν διά τάς δωρεάς, πού ήδη ελάβομεν, διά νά καταστήσωμεν τούς εαυτούς μας αξίους νά δεχθώσι καί μεγαλυτέρας απ' αυτάς. Διά τούτο σάς παρακαλώ σείς οί οποίοι προσφάτως εδέχθητε τήν θείαν δωρεάν, διαφυλάξατε αυτήν μέ μεγάλην προσοχήν καί τό δοθέν είς υμάς πνευματικόν ένδυμα καθαρόν καί ακηλίδωτον διατηρήσατε. Σείς δέ οί οποίοι πρό πολλού χρόνου ελάβατε ταύτην τήν δωρεάν, επιδείξατε μεγάλην είς τόν βίον σας μεταβολήν. Υπάρχει πράγματι, υπάρχει επιστροφή καί μεταβολή, άν θελήσωμεν, καί είναι δυνατόν είς τήν ωραιότητα καί λαμπρότητα, πού είχομεν άλλοτε, νά επανέλθωμεν, εάν μόνον προσφέρωμεν, ό,τι από ημάς εξαρτάται.

25. Καί προκειμένου μέν περί τής σωματικής ωραιότητος, είναι αδύνατον ή όψις εκείνη, πού άπαξ έγινε άσχημος, καί υπό γήρατος ή ασθενείας ή υπό άλλης τινός σωματικής περιστάσεως έχασε τήν ωραιότητα, πού προηγουμένως είχε, νά επανέλθη πάλιν είς τήν πρώτην αυτής ακμήν καί λαμπρότητα. Τό συμβάν εδώ είναι έργον τής φύσεως καί διά τού-

το είναι αδύνατον πρὸς τὴν λαμπρότητα τῆς προηγουμένης αὐτῆς ὡραιότητος νὰ ἐπανέλθῃ. Προκειμένου περὶ τῆς ψυχῆς, τοῦτο εἶναι δυνατόν, ἐὰν ἡμεῖς τὸ θελήσωμεν, χάρις εἰς τὴν ἄφατον τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. Ἡ ψυχή, ποὺ ἅπαξ ἔγινε ρυπαρὰ καὶ λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτημάτων της, δύσμορφος καὶ ἄσχημος, εἶναι δυνατὸν γρήγορα εἰς τὴν προηγουμένην αὐτῆς ὡραιότητα νὰ ἐπανέλθῃ, ἐὰν θὰ ἐπιδείξῃ μεγάλην καὶ εἰλικρινῆ μετάνοιαν.

26. Ταῦτα τὰ λέγω διὰ τὸν ἑαυτόν μου καὶ ἐκείνους, ποὺ παλαιὰ ἐβαπτίσθησαν. Σεῖς ὅμως οἱ νέοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, ἀκούσατέ με, καὶ μὲ πάντα τρόπον προσπαθήσατε καθαρὸν νὰ διατηρήσετε τὸ ἔνδυμά σας. Διότι εἶναι πολὺ καλύτερον τώρα νὰ φροντίζετε καὶ μεριμνᾶτε διὰ τὴν πνευματικήν σας λαμπρότητα, ὥστε διαρκῶς νὰ διαμένετε καθαροὶ καὶ καμμίαν νὰ μὴ δεχθῆτε κηλῖδα, παρὰ νὰ ἀδιαφορήσετε τώρα καὶ κατόπιν νὰ κλαίετε καὶ κόπτεσθε, διὰ νὰ ἀποπλύνετε τὸν ρύπον, ποὺ ἐδέχθητε. Σᾶς παρακαλῶ φροντίσατε νὰ μὴ πάθετε τὰ ἴδια μὲ ἡμᾶς, ἀλλ' ἡ ἀμέλεια τῶν προηγουμένων σας, νὰ σᾶς γίνῃ μάθημα, ὅτι πρέπει νὰ περιφρουρήσετε τὸν ἑαυτόν σας.

27. Καὶ ὡς στρατιῶται πνευματικοί, γενναῖοι καὶ ἄξυπνοι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ καθαρίζετε τόσον καλὰ τὰ ὅπλα σας τὰ πνευματικά, ὥστε βλέπων ὁ ἐχθρὸς (διάβολος) τὴν μεγάλην τῶν ὅπλων λάμψιν, νὰ ἀπομακρύνεται καὶ οὔτε κἂν νὰ σκέπτεται νὰ σᾶς πλησιάσῃ. Διότι, ὅταν ἴδῃ ὄχι μόνον νὰ ἀστράπτουν τὰ ὅπλα σας ἀλλὰ καὶ σεῖς νὰ ἦσθε ἀπ' ὅλα τὰ μέρη καλῶς ὠχυρωμένοι καὶ τὸν θησαυρὸν τῆς διανοίας σας καλὰ ἠσφαλισμένον, ὅπως ἀσφαλίζεται ὁ οἶκος, θὰ καλύψῃ τὸ πρόσωπον καὶ θὰ ἀναχωρήσῃ, διότι γνωρίζει, ὅτι τίποτε δὲν θὰ κατορθώσῃ, ἔστω καὶ ἂν ἀναριθμήτους ἐπιθέσεις ἐπιχειρήσῃ. Διότι, ἂν καὶ εἶναι ἀδιάντροπος καὶ ἰταμὸς καὶ ἀπὸ κάθε θηρίον θηριωδέστερος, ὅταν βλέπῃ τὸν ἄρτιον πνευματικὸν ἐξοπλισμόν σας καὶ τὴν δύναμιν, ποὺ σᾶς ἔδωσε τὸ ἅγιον Πνεῦμα, λαμβάνει πλήρη γνῶσιν τῆς ἀδυναμίας του καὶ μὲ πολλὴν ἐντροπὴν ἀπομακρύνεται, κατακρίνων τὸν ἑαυτόν του, διότι γνωρίζει καλῶς, ὅτι ἀκατόρθωτα ἔργα ἐπιχειρῇ νὰ κάμῃ.

28. Ἂς εἴμεθα λοιπόν, σᾶς παρακαλῶ, προσεκτικοὶ καὶ ἄγρυπνοι ὅλοι. Ἂς προσέχωμεν ὅσοι πρὸ ἐτῶν ἠξιώθημεν νὰ λάβωμεν τὴν δωρεὰν ταύτην, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ψυχικὴν ὡραιότητα, ποὺ εἴχομεν εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν ρύπον ποὺ ἐν τῷ μεταξὺ ἐλάβομεν νὰ καθαρίσωμεν. Μεγάλην προσοχὴν καὶ πολλὰ μέτρα ἀσφαλείας λάβετε, ὅσοι προσφάτως τὴν βασιλικὴν γενναιοδωρίαν ἀπηλαύσατε, ὥστε σὲ διαρκῆ καθαρότητα νὰ διαμένετε καὶ καμμίαν ρυτίδα ἢ κηλῖδα νὰ μὴ λάβετε ἐκ τῶν τεχνασμάτων τοῦ διαβόλου. Ὡς δὲ νὰ εἶναι οὗτος παρὼν καὶ πλησίον ἡμῶν καὶ νὰ ἐξακοντίζῃ ἐναντίον μας τὰ βέλη τῆς πονηρίας του, ἀπὸ παντοῦ τὸν ἑαυτόν μας νὰ περιφρουρῶμεν καὶ μὲ πολλὴν δύναμιν νὰ ἀνθιστάμεθα εἰς αὐτὸν καὶ μεγάλην πρόνοιαν νὰ λαμβάνωμεν περὶ τῆς σωτηρίας μας, ἵνα καὶ τὰς παγίδας ἐκείνου δυνηθῶμεν νὰ διαφύγωμεν καὶ ἄτρωτοι διαμένοντες, τὴν ἄνωθεν βοήθειαν ἐφελκύσωμεν εἰς ἡμᾶς, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΚΤΗ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. ΕΠΙΠΛΗΞΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΑΝΤΑΣ ΤΗΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ ΑΠΕΛΘΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΦΡΟΝΤΙΖΩΜΕΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΜΕΛΟΥΝΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ· ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΝΕΟΒΑΠΤΙΣΘΕΝΤΑΣ.

1. Πάλιν ἱπποδρομίαι καὶ θέατρα σατανικὰ καὶ ἡ συγκέντρωσίς μας μικροτέρα γίνεται. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ φοβούμενος τὴν ἐκ τῆς ἀνέσεως καὶ ἡσυχίας προερχομένην ραθυμίαν καὶ ἀμέλειαν, ἐπρόλαβα καὶ συνεβούλευσα καὶ παρεκάλεσα τὴν ἀγάπην σας οὔτε τὸν ἐκ τῆς νηστείας συγκεντρωθέντα πλοῦτον νὰ σπαταλᾶτε, οὔτε νὰ θελήσετε νὰ μολυνθῆτε μὲ τὴν ἐκ τῶν σατανικῶν θεάτρων προερχομένην ψυχικὴν ἀσθένειαν· ἀλλὰ καθὼς βλέπω αἱ συστάσεις μου ἐκεῖναι δὲν ἔφερον κανένα ἀποτέλεσμα. Διότι ἰδοὺ μερικοὶ ἐκ τῶν ἀκροατῶν μου παρεσύρθησαν σήμερον, καὶ τὴν πνευματικὴν ταύτην ἀκρόασιν ἐγκαταλείψαντες, ἔτρεξαν ἐκεῖ, χωρὶς νὰ λάβουν καθόλου ὑπ' ὄψιν, τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς τὴν ἀνάμνησιν, τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας τὴν σωτήριον ἑορτήν,[14] τῶν θείων μυστηρίων τὴν φρικτὴν καὶ ἀπόρρητον κοινωνίαν, τῆς ἰδικῆς μας διδασκαλίας τὴν συνέχειαν.

2. Μὲ τί ὄρεξιν λοιπόν, λέγε μου, νὰ συνεχίσω τοῦ λοιποῦ τὴν συνήθη διδασκαλίαν, ὅταν βλέπω, ὅτι τίποτε πλέον δὲν ὠφελεῖσθε ἐκ τῶν λόγων μας, ἀλλὰ ὅσον ἡ διδασκαλία μας προχωρεῖ, τόσον καὶ ἡ ἀμέλεια, οὕτως εἰπεῖν, μεγαλώνει, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ εἰς ἡμᾶς πολὺ μεγάλην θλῖψιν δημιουργεῖ καὶ εἰς ἐκείνους μεγαλυτέραν καταδίκην προξενεῖ; Μᾶλλον δὲ ὄχι μόνον θλῖψιν μᾶς δημιουργεῖ, ἀλλὰ καὶ ὑπερβολικὴν στενοχωρίαν. Ὁ γεωργός, ὅταν ἴδῃ, ὅτι μετὰ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κόπους καὶ μόχθους αὐτοῦ, ὁ ἀγρός του δὲν

14. Δηλαδὴ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα, καθ' ἥν, ὡς φαίνεται ἐκ τούτου, ἐξεφωνήθη ἡ παροῦσα ὁμιλία.

τοῦ παράγῃ τίποτε ἄξιον τῶν κόπων του, ἀλλὰ εἶναι ὡς ἡ ἄγονος πέτρα δὲν ἔχει πλέον ὄρεξιν νὰ ἐργασθῇ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦτον, διότι βλέπει ὅτι ἄδικα κοπιάζει. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν διδάσκοντα. Ὅταν ἴδῃ, μετὰ ἀπὸ τόσην φροντίδα καὶ συνεχῆ διδασκαλίαν, τοὺς ἀκροατάς του νὰ παραμένουν εἰς τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν καὶ ἀμέλειαν, δὲν θὰ δυνηθῇ ποτὲ νὰ συνεχίσῃ τὴν διδασκαλίαν του μετὰ τῆς ἰδίας προθυμίας, καίτοι ἐδῶ ἡ ἀμοιβὴ διὰ τοὺς κόπους του δὲν ἐλαττοῦται, λόγῳ τῆς ἀμελείας τῶν ἀκροατῶν.

3. Διότι δὲν συμβαίνει εἰς τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν, ὅ,τι καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Ὁ γεωργός, ὅταν ὁ ἀγρὸς διαψεύσῃ τὰς ἐλπίδας του, μὲ ἄδεια χέρια ἐπιστρέφει εἰς τὸν οἶκον του, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ καμμίαν παρηγορίαν διὰ τοὺς κόπους, ποὺ κατέβαλεν. Ἐδῶ ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον· ἀλλὰ καὶ ἂν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἀμελείας μένουν οἱ ἀκροαταί· καὶ ἂν κανεὶς δὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τὰ κηρύγματά του, ὅταν ὁ κῆρυξ τοῦ θείου λόγου δὲν ἐπιτελῇ ἀμελῶς τὸ καθῆκόν του, θὰ ἀμειφθῇ πλουσιοπαρόχως, διότι ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς δὲν τοῦ ἐλαττώνει τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων του, λόγῳ τῆς ἀμελείας ἐκείνων· εἴτε ἀκούσουν, εἴτε δὲν ἀκούσουν καθόλου, παρέχει πλουσίαν ἀμοιβὴν εἰς τὸν κηρύσσοντα.

4. Ἐπειδὴ ὅμως ἡμεῖς δὲν παρατηροῦμεν τοῦτο μόνον, ἂν θὰ λάβωμεν ἀκεραίαν τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων μας, ἀλλὰ καὶ τὸ ἰδικόν σας συμφέρον· καὶ ἐπειδὴ πολὺ ἐνδιαφερόμεθα καὶ διὰ τὸ ἰδικόν σας κέρδος καὶ τὴν ἰδικήν σας ὠφέλειαν, θεωροῦμεν προσωπικήν μας ζημίαν τὴν ἰδικήν σας ἀμέλειαν. Διὰ τοῦτο θεωροῦμεν, ὅτι ἐλαττώνεται ἡ ἰδική μας χαρὰ ἐκ τῆς ἀμοιβῆς καὶ μάλιστα ὅταν σκεφθῶμεν, ὅτι ἡ διδασκαλία μας θὰ ἀποβῇ αἰτία μεγαλυτέρας καταδίκης εἰς αὐτοὺς πού, μετὰ ἀπὸ τόσας παραινέσεις, ἐξακολουθοῦν νὰ δεικνύουν τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν καὶ νωθρότητα καὶ δὲν θέλουν νὰ ὠφεληθοῦν ἐκ τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας.

5. Ἐκεῖνο ποὺ ὁ Χριστὸς ἔλεγε περὶ τῶν Ἰουδαίων· «Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν» (Ἰω. 15, 22), τοῦτο ἁρμόζει καὶ ἡμεῖς νὰ εἴπωμεν τώρα περὶ ἐκείνων, ποὺ ἐπροτίμησαν ἀπὸ τὴν συγκέντρωσιν ταύτην τὰς ἐφαμάρτους διασκεδάσεις, τὰς ἐπιζημίους συγκεντρώσεις, τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰ θεάματα τοῦ διαβόλου. Ἐὰν δὲν εἴχομεν προλάβει νὰ τοὺς συμβουλεύσωμεν τόσον πολύ, ἐπὶ τόσον χρόνον νὰ τοὺς φωνάζωμεν καὶ νὰ τοὺς παρακαλῶμεν, ὡς νὰ ἦσαν μικρὰ παιδιά, καὶ κάθε ἡμέραν νὰ τοὺς προτρέπωμεν διὰ τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας νὰ ἀκολουθήσουν τὴν ὁδὸν τῆς

ἀρετῆς, νὰ τοὺς δεικνύωμεν τὴν ζημίαν, ποὺ φέρει ἡ κακία, νὰ τοὺς παρακινῶμεν νὰ διορθώσουν διὰ τῆς μετανοίας τὰ προηγούμενα ἁμαρτήματα, ἐὰν λέγω, δὲν εἴχομεν προλάβει νὰ κάμωμεν ὅλα ταῦτα, ἴσως θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ τοὺς συγχωρήσῃ.

6. Τώρα ὅμως ποίαν δικαιολογίαν θὰ εὕρουν; Ποῖος θὰ ἀξιώσῃ αὐτοὺς συγγνώμης, ὅταν οὗτοι διὰ τῆς τοιαύτης ἀμελείας των ὄχι μόνον τὸν ἑαυτόν τους πολὺ βλάπτουν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους γίνονται αἰτία σκανδάλου, καὶ ὅταν ὁ γέρων δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν οὔτε τὴν ἡλικίαν του, οὔτε τὸ ὅτι εὑρίσκεται πλησίον εἰς τὸν θάνατον, οὔτε τὸ βάρος τοῦ φορτίου τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐξάνει τὰ ἁμαρτήματά του καὶ εἰς τοὺς νέους γίνεται διδάσκαλος τῆς ἀμελείας; Πότε λοιπόν, λέγε μου, ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος θὰ δυνηθῇ νὰ διορθώσῃ τοῦ παιδιοῦ του τὴν ἀμέλειαν καὶ νὰ σωφρονίσῃ τὸν ἄτακτον νέον, αὐτὸς ὁ ὁποῖος δὲν ἐσωφρονίσθη οὔτε ὑπὸ τῆς μεγάλης του ἡλικίας καὶ ὁ ὁποῖος, ἐνῷ μέλλει νὰ δώσῃ λόγον ὄχι μόνον διὰ τὰ ἰδικά του ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ μαθήματα τῆς ἀμελείας, ποὺ δίδει διὰ τοῦ παραδείγματός του εἰς τοὺς ἄλλους, ἐν τούτοις δὲν κόβει τὴν πονηρὰν ταύτην συνήθειαν;

7. Καθὼς ἐκεῖνος, ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, δὲν ἀμείβεται μόνον διὰ τοὺς κόπους τοὺς ἰδικούς του, εἰς τοὺς ὁποίους ὑποβάλλεται, ἀκολουθῶν τὴν ἀρετήν, ἀλλὰ καὶ διότι ὠφελεῖ τοὺς ἄλλους, ἐπειδὴ πολλοὺς διὰ τοῦ παραδείγματός του παρασύρει νὰ μιμηθοῦν τὸν ζῆλον του καὶ τὴν ἀρετήν του, κατὰ τὸν ἴδιον πάλιν τρόπον καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες τὴν ὁδὸν τῆς ἁμαρτίας, θὰ ὑποστοῦν μεγάλην τιμωρίαν, διότι γίνονται κακὸν παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους καὶ ἐν προκειμένῳ διδάσκουν τὴν ἀμέλειαν. Πῶς λοιπὸν θὰ ἐπιπλήξωμεν τοῦ λοιποῦ τοὺς νέους, ἀφοῦ οἱ γέροντες ἔφθασαν εἰς τοιαύτην ἀμέλειαν, ὥστε νὰ μὴ ἀκούουν τὴν ἀποστολικὴν προτροπήν, ἡ ὁποία λέγει· «Ἀπρόσκοπτοι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Κορ. 10, 32).

8. Εἶδες συμβουλὴν προερχομένην ἐκ τῆς ἀγάπης τῆς ἀποστολικῆς; Τὴν ἀπηύθυνεν, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο καὶ ἔτρεμε δι' ἐκείνους ποὺ βλάπτονται ἐκ τῆς ἰδικῆς μας ἀμελείας καὶ διότι ἐγνώριζεν, ὅτι δὲν ἐκτίθενται εἰς μικρὸν κίνδυνον ἐκεῖνοι, ποὺ ἐπιτείνουν τὴν ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν τῶν ἄλλων. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς ἄλλην ἐπιστολὴν αὐτοῦ συνιστᾷ τὴν ἀρετὴν παντοῦ νὰ ἐπιδιώκωμεν, λέγων· «εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α΄ Κορ. 10, 31). Βλέπε, σὲ παρακαλῶ, εἰς τοῦτο ἀκριβεστάτην παραί-

νεσιν. Πᾶν ὅ,τι θὰ ἐπιχειρήσῃς ἢ θὰ πράξῃς νὰ ἔχῃ πάντοτε ὡς ρίζαν καὶ βάσιν τοῦτο· τὸ νὰ συντελῇ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τίποτε νὰ μὴ κάνῃς, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει αὐτὴν τὴν βάσιν. «Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ἕτερον ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε».

9. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, λέγει, νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ κανεὶς εἰς δόξαν Θεοῦ; Ὅταν, καθήμενος εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ φαγητοῦ, εὐχαριστῇς ἐκεῖνον, ποὺ ἔδωκε τὰ φαγητά, ὅταν ἀναγνωρίζῃς τὸν χορηγὸν αὐτῶν, ὅταν δὲν ἔχῃς συζητήσεις κοσμικάς, ὅταν, ἀφοῦ μὲ πολλὴν ἐγκράτειαν ἱκανοποιήσῃς τὴν εἰς τροφὴν ἀνάγκην τοῦ σώματος, ἀποφεύγων τὴν ἔλλειψιν μέτρου καὶ τὴν πολυφαγίαν, σηκωθῇς καὶ εὐχαριστήσῃς ἐκεῖνον ποὺ ἔδωκε τὴν τροφὴν πρὸς συντήρησίν μας, τότε ὅλα εἰς δόξαν Θεοῦ τὰ ἔκαμες. Διότι· «Εἴτε γὰρ ἐσθίετε, λέγει, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε».

10. Κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, πῶς διὰ τῆς συντόμου ταύτης φράσεως ὁ Ἀπόστολος περιέλαβεν ὁλόκληρον τὸν βίον μας· μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δηλαδή· «εἴτε τι ποιεῖτε» ὅλην τὴν ζωήν μας εἰς μίαν μόνον λέξιν περιέκλεισε, θέλων νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἐπιτελῶμεν τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς ἀποβλέποντες πρὸς τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «εἴτε τι ποιεῖτε πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» καὶ κάτι ἄλλο ὑπονοεῖ δι' ἡμᾶς: τὸ νὰ ἀπέχωμεν τελείως ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς κακίας καὶ τίποτε νὰ μὴ πράττωμεν, τὸ ὁποῖον δὲν φέρει δόξαν εἰς τὸν κοινὸν ὅλων Κύριον. Ἐὰν λοιπὸν τὴν ἀρετὴν ἀσκῶμεν, εἰς τοῦτο κυρίως νὰ ἀποβλέπωμεν, εἰς τὸ νὰ μᾶς ἐπαινέσῃ μόνον ὁ Θεὸς καὶ καθόλου νὰ μὴ φροντίζωμεν διὰ τοὺς ἐπαίνους τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν ἀντιθέτως κατεχώμεθα ὑπὸ ἀμελείας καὶ ἀδιαφορίας, ἐκεῖνο νὰ μᾶς φοβίζῃ καὶ ταπεινώνῃ τὸ ὑψηλόν μας φρόνημα, ἐννοῶ τὸ κριτήριον ἐκεῖνο τὸ ἀδέκαστον, ἡ ἄφιξις τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἡμέρας καὶ ἡ σκέψις ὅτι διὰ τῶν ἐφαμάρτων ἔργων μας συντελοῦμεν εἰς τὸ νὰ βλασφημῆται ὁ Θεός. Καθὼς λοιπὸν λέγει, προκειμένου περὶ ἐκείνων ποὺ ἀσκοῦν τὴν ἀρετήν, «Τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω» (Α΄ Βασ. 2, 30) ἔτσι διὰ τοῦ προφήτου λέγει καὶ περὶ ἐκείνων ποὺ ἐφάμαρτον βίον ἔχουν· «Οὐαὶ ὑμῖν ὅτι δι' ὑμᾶς τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν» (Ἡσ. 52, 5. Ἰεζ. 36, 20).

11. Βλέπεις πόσην ἀγανάκτησιν ἐκφράζουν οἱ λόγοι οὗτοι; Ἀλλὰ διὰ ποίου τρόπου εἶναι δυνατὸν νὰ δοξασθῇ ὁ Θεός; Μὲ τὸ νὰ ζῶμεν εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ λάμπωμεν διὰ τῆς ζωῆς μας, ὅπως εἶπεν ἀλλαχοῦ· «Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ

ἔργα ὑμῶν καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5, 16). Τίποτε, πράγματι, δὲν συντελεῖ τόσον εἰς τὸ νὰ δοξάζεται ὁ Κύριός μας, ὅσον ἡ ἀρίστη διαγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως δηλαδὴ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μὲ τὰς ἀκτῖνας του φωτίζει τὰ πρόσωπα ἐκείνων ποὺ τὸν βλέπουν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ἀρετὴ διὰ τῆς λάμψεώς της φωτίζουσα καὶ προσελκύουσα ὅλους ἐκείνους, ποὺ τὴν βλέπουν, συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δοξολογοῦν τὸν Κύριον, ὅσοι ἔχουν ἀγαθὴν διάθεσιν. Πᾶν λοιπὸν ὅ,τι θὰ πράττωμεν, νὰ τὸ πράττωμεν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε καθένας, ποὺ θὰ μᾶς βλέπῃ, νὰ κινῆται πρὸς δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ, διότι ἔχει λεχθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου· «εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α΄ Κορ. 10, 31).

12. Παραδείγματος χάριν· ἐὰν θελήσῃς νὰ συναναστραφῇς καὶ συνάψῃς σχέσεις μὲ κάποιον, μὴ ἐπιδιώκῃς νὰ προσφέρῃς ἐκδουλεύσεις εἰς ἐκείνους ποὺ εὐημεροῦν καὶ εἶναι ἐπιφανεῖς κατὰ κόσμον, ἀλλὰ εἰς ἐκείνους ποὺ εὑρίσκονται εἰς θλίψεις, εἰς δυσκόλους περιστάσεις, εἰς φυλακάς, εἰς ἐκείνους ποὺ εἶναι τελείως ἔρημοι καὶ δὲν ἀπολαμβάνουν καμμίαν παρηγορίαν. Τὴν μετ᾽ αὐτῶν συναναστροφὴν νὰ θεωρῇς ἀνωτέραν ἀπὸ κάθε ἄλλην, διότι ἀπ᾽ αὐτοὺς θὰ ὠφεληθῇς θὰ μάθῃς φιλοσοφικώτερα νὰ σκέπτεσαι καὶ τὸ πᾶν εἰς δόξαν Θεοῦ θὰ πράττῃς. Καὶ ἂν εἶναι ἀνάγκη νὰ κάνῃς ἐπισκέψεις, προτίμησε νὰ ἐπισκεφθῇς τὰ ὀρφανά, τὰς χήρας καὶ τοὺς εἰς πολλὴν πτωχείαν εὑρισκομένους, παρὰ ἐκείνους ποὺ εἶναι σὲ δόξαν καὶ λαμπρότητα. Διότι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς εἶπεν· «Ἐγώ εἰμι πατὴρ ὀρφανῶν καὶ κριτὴς χηρῶν» (Ψαλμ. 67, 6). Καὶ πάλιν· «Κρίνατε ὀρφανῷ καὶ δικαιώσατε χήραν καὶ δεῦτε καὶ διαλεχθῶμεν, λέγει Κύριος» (Ἠσ. 1, 17).

13. Καὶ ἂν ἁπλῶς εἰς τὴν ἀγορὰν θέλῃς νὰ μεταβῇς, ἐνθυμήσου τὴν ἀποστολικὴν παραίνεσιν, ἡ ὁποία λέγει· «Εἴτε τι ποιεῖτε πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε». Μὴ χάνῃς τὸν καιρόν σου εἰς ἀσκόπους καὶ ἐπιβλαβεῖς συναναστροφάς, ἀλλὰ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ νὰ κατευθύνεσαι, ἵνα συγχρόνως τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ μεγίστην ὠφέλειαν εὕρουν ἐκεῖ. Ὅταν τέλος ὁμιλῶμεν πρὸς ἄλλους, μὲ ἐπιείκειαν καὶ πολλὴν πραότητα νὰ πράττωμεν τοῦτο καὶ νὰ μὴ τοὺς ὁμιλῶμεν διὰ ζητήματα βιωτικὰ καὶ ἀνωφελῆ, ἀλλὰ δι᾽ ἐκεῖνα, ποὺ καὶ ἐκείνους θὰ ὠφελήσουν, καὶ ἡμᾶς θὰ ἀπαλλάξουν ἀπὸ μομφήν.

14. Δὲν ἀνεκίνησα τώρα τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς τὴν ἀγάπην σας ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθετε πόσην προσοχὴν πρέπει νὰ ἔχωμεν, ἐὰν θέλωμεν νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μας καὶ πόσον ἀξιοκατάκριτοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ προτιμοῦν ἀπὸ τὴν ἐδῶ συνάθροισιν καὶ τὴν

πνευματικὴν ταύτην διδασκαλίαν, τὰς ἐφαμάρτους διασκεδάσεις, τὰς ἀσκόπους καὶ ἐπιβλαβεῖς συναναστροφάς, τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰ σατανικὰ καὶ καταστρεπτικὰ θεάματα καὶ δὲν ἀκούουν οὔτε τὸν μακάριον Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει· «Ἀπρόσκοπτοι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Κορ. 10, 32).

15. Πῶς λοιπὸν νὰ συγχωρήσῃ κανεὶς τοὺς τοιούτους καὶ πῶς νὰ τοὺς δικαιολογήσῃ, ἀφοῦ, ἐνῷ εἶναι χριστιανοὶ καὶ μετέχουν τῆς ἐδῶ διδασκαλίας καὶ ἀπολαύουν τῶν φρικτῶν καὶ ἀπορρήτων μυστηρίων, ἐν τούτοις μετὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἐθνικῶν συναναστρέφονται καὶ εὑρίσκουν εὐχαρίστησιν εἰς τὰ ἴδια μὲ ἐκείνους μέσα ἡδονῆς; Θὰ ἠμπορέσωμεν λοιπὸν ποτέ, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, λέγε μου, τὸν πλανώμενον νὰ ὁδηγήσωμεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς τὴν εὐσέβειαν νὰ προσελκύσωμεν πάλιν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται εἰς μεγάλην ἀδιαφορίαν καὶ ἀμέλειαν; Δὲν εἶναι κατάλληλος ἡ περίστασις νὰ εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τοὺς τοιούτους ἐκεῖνο ποὺ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἔλεγεν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν Κόρινθον εἰσήρχοντο εἰς τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων, ἀφοῦ ἐδέχθησαν τὸν λόγον τῆς εὐσεβείας; «Ἐάν τις ἴδῃ σέ, λέγει, τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλίῳ κατακείμενον» (Α΄ Κορ. 8, 10).

16. Ἡμεῖς δέ, μεταβάλλοντες ὀλίγον τὸ κείμενον, θὰ εἴπωμεν· «Ἐὰν κάποιος ἴδῃ σέ, ὁ ὁποῖος ἔχεις τὴν ἀληθῆ γνῶσιν τῆς εὐσεβείας, νὰ διέρχεσαι ὅλην τὴ ἡμέραν σου εἰς τὰς ἀσκόπους καὶ ἐπιβλαβεῖς ἐκείνας συναναστροφάς, δὲν θὰ ἐνισχυθῇ ἡ συνείδησίς του, ἀφοῦ εἶναι ἀσθενής, εἰς τὸ νὰ ἐπιδίδεται εἰς τὰς τοιαύτας ἀσχολίας μὲ περισσοτέραν προθυμίαν;» Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ὁποῖον ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἔλεγε, διὰ νὰ ἀποτρέψῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι χωρὶς προφύλαξιν, μετὰ τὴν γνῶσιν τῆς εὐσεβείας, ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς εἰδωλολατρικὰς τραπέζας καὶ ἐγίνοντο αἴτιοι σκανδάλου εἰς τοὺς ἄλλους, τοῦτο καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην θὰ εἴπωμεν τώρα πρὸς ἐκείνους, ποὺ τρέχουν εἰς τὰς παρανόμους ἠθικῶς ταύτας συγκεντρώσεις, καὶ τὰς ἐφαμάρτους διασκεδάσεις προτιμοῦν ἀπὸ τὴν ἐδῶ συνάθροισιν.

17. Ἀλλὰ εἰς τί χρησιμεύουν αἱ αὐστηραὶ αὗται ἐπιπλήξεις, ὅταν οἱ ὑπεύθυνοι δὲν εἶναι παρόντες, διὰ νὰ ἀκούσουν αὐτὰ ποὺ λέγομεν; Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν θὰ εἶναι ἄνευ ὠφελείας ἡ παραίνεσις αὕτη. Διότι εἶναι δυνατόν, χάρις εἰς τὴν ἰδικήν σας συνετὴν ἐπέμβασιν, ὅλα ὅσα ἐλέχθησαν, λεπτομερῶς νὰ τὰ μάθουν καὶ νὰ ἀποφύγουν τοῦ διαβόλου τὸ δέλεαρ καὶ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν πνευματικὴν τροφήν. Αὐτὸ κάνουν καὶ οἱ ἰατροί. Ὅταν ἐπι-

σκέπτωνται τοὺς ἀρρώστους, δὲν συνομιλοῦν μόνον μὲ αὐτοὺς περὶ τοῦ πῶς θὰ γίνουν καλά, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς ὑγιεῖς ποὺ εἶναι μαζὶ μὲ τοὺς ἀρρώστους καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν δίδουν ὅλας τὰς ἰατρικάς των ἐντολὰς καὶ ἀφοῦ ἀναθέσουν εἰς αὐτοὺς νὰ φροντίσουν περὶ τούτων, ἀναχωροῦν μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἔκαμαν ὅ,τι ἔπρεπε. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν τὸ ἴδιον πράττομεν. Ἂν καὶ δὲν εἶναι παρόντες οἱ ψυχικῶς ἀσθενεῖς, εἰς σᾶς τοὺς ὑγιεῖς ἀναθέτομεν τὴν φροντίδα τῆς θεραπείας αὐτῶν καὶ σᾶς ἀποκαλύπτομεν τὴν λύπην τῆς ψυχῆς μας, ἵνα σεῖς τοῦ λοιποῦ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν μελῶν σας καὶ ἐφαρμόσετε διὰ τῶν ἔργων τὴν ἀποστολικὴν ταύτην προτροπήν· «Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε».

18. Ὅταν δηλαδή, ἐξερχόμενος ἀπ' ἐδῶ, ἐμπράκτως ἐνδιαφερθῇς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ δὲν ἀρκεσθῇς μόνον εἰς ἐπικρίσεις καὶ ἐπιπλήξεις, ἀλλὰ καὶ τὸν συμβουλεύσῃς καὶ τὸν παρακαλέσῃς καὶ τοῦ δείξῃς τὴν βλάβην, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰς ἐφαμάρτους διασκεδάσεις, καὶ τὴν ὠφέλειαν, ποὺ προξενεῖ ἡ ἐδῶ διδασκαλία, εἰς δόξαν Θεοῦ τὸ πᾶν ἔκαμες καὶ διπλοῦν μισθὸν διὰ τὸν ἑαυτόν σου ἡτοίμασες· πρῶτον δι' ὅσα διὰ τὴν ἰδικήν σου σωτηρίαν ἔκαμες καὶ δεύτερον διὰ τὰς προσπαθείας, ποὺ κατέβαλες, διὰ νὰ θεραπεύσῃς τὸν ἀδελφόν, ποὺ εἶναι μέλος ἰδικόν σου. Τοῦτο εἶναι τὸ καύχημα τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο εἶναι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἡ ἐντολή, τὸ νὰ μὴ ἐπιδιώκωμεν μόνον τὴν ὠφέλειαν τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἀλλὰ καὶ τοῦ πλησίον (Φιλιπ. 2, 4).

19. Σκέψου πόσον ἐξυψώνει τὸν ἑαυτόν του ἐκεῖνος, ποὺ δεικνύει μεγάλο ἐνδιαφέρον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ. Ὁ τοιοῦτος μιμεῖται, ὅσον εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν, τὸν ἴδιον τὸν Θεόν. Ἄκουσε τί περὶ τούτου λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου αὐτοῦ· «Ὁ ἐξάγων ἄξιον ἐξ ἀναξίου ὡς στόμα μου ἔσται» (Ἱερ. 15, 19). Ἐκεῖνος, λέγει, ποὺ πολὺ προσπαθεῖ νὰ διασώσῃ τὸν εἰς ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν εὑρισκόμενον ἀδελφόν του καὶ ζητεῖ νὰ τὸν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν φάρυγγα τοῦ διαβόλου, κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατὸν μιμεῖται ἐμέ. Ποῖον ἔργον δύναται νὰ ἐξισωθῇ μὲ αὐτό, Τοῦτο εἶναι τὸ μεγαλύτερον ὅλων τῶν καλῶν ἔργων, τοῦτο εἶναι ὁ καλαφὼν τῆς ἀρετῆς.

20. Καὶ εἶναι πολὺ φυσικόν. Διότι ἐὰν ὁ Χριστὸς ἔχυσε τὸ αἷμά του διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν (καὶ ὁ Παῦλος γράφει περὶ ἐκείνων ποὺ δημιουργοῦν τὰ σκάνδαλα καὶ ὡς ἐκ τούτου βλάπτουν πολὺ τὴν συνείδησιν ἐκείνων ποὺ τὰ βλέπουν, ὅτι θὰ χαθῇ ὁ ἀσθενὴς πνευματικῶς ἀδελφὸς διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς σου γνώσεως), ἐὰν λοιπὸν ὁ Κύριός σου δι' αὐτὸν ἔχυσε τὸ αἷμά του, δὲν εἶναι δίκαιον ὁ καθένας ἐξ ἡμῶν νὰ προσφέρῃ τοὐλάχιστον τὴν διὰ τῶν λόγων ἐνίσχυσιν καὶ προτροπὴν καὶ νὰ δώσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς ἐκείνους, ποὺ λόγῳ ἀμελείας εἰς τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου ἔχουν πέσει; Ἀλλ' ὅτι θὰ πράξετε τοῦτο, λόγῳ τῆς μεγάλης σας ἀγάπης πρὸς τὰ μέλη τὰ ἰδικά σας, καὶ θὰ ἐπαναφέρετε τοὺς ἀδελφούς σας εἰς τὴν κοινὴν μητέρα, δὲν ἀμφιβάλλω καθόλου, διότι γνωρίζω, ὅτι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ εἴσθε συνετοὶ καὶ ἱκανοὶ καὶ ἄλλους νὰ νουθετῆτε.

21. Ἐπιθυμῶ τώρα, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας μου, νὰ στραφῶ πρὸς τοὺς νεοφωτίστους. Νεοφωτίστους δέ, ὅταν λέγω, δὲν ἐννοῶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πρὸ ὀλίγου ἠξιώθησαν τῆς πνευματικῆς δωρεᾶς τοῦ βαπτίσματος, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους, ποὺ τὴν ἔλαβον πρὸ ἑνὸς ἢ καὶ περισσοτέρων ἐτῶν. Διότι, ἐὰν θέλουν, δύνανται καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι διαρκῶς νὰ φέρουν αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν. Ἡ νεότης αὕτη δὲν γνωρίζει γῆρας, δὲν ὑπόκειται εἰς ἀσθένειαν, δὲν αἰχμαλωτίζεται ὑπὸ τῆς λύπης, δὲν ἀμαυροῦται ὑπὸ τῆς πολυχρονίας, δὲν ὑποχωρεῖ πρὸ οὐδενός, δὲν νικᾶται παρ' οὐδενός, παρὰ μόνον ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, διότι βαρὺ γῆρας δι' αὐτὴν εἶναι ἡ ἁμαρτία.

22. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι αὕτη εἶναι βάρος ἀνυπόφορον, βαρύτερον ἀπὸ κάθε ἄλλο, ἄκουσε τοὺς λόγους τοῦ προφήτου· «Ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ». Δὲν εἶναι δὲ μόνον πολὺ βαρεῖα, ἀλλὰ καὶ βρωμερά. Διὰ τοῦτο προσέθεσε· «Προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου». Εἶδες ὅτι δὲν εἶναι μόνον βάρος ἀνυπόφορον ἀλλὰ καὶ βρωμερὰ ἡ ἁμαρτία; Μάθε τώρα καὶ πόθεν αὕτη προέρχεται, δι' ὅσων λέγει ἐν συνεχείᾳ· «Ἀπὸ προσώπου γάρ, φησί, τῆς ἀφροσύνης μου» (Ψαλμ. 37, 5-6). Ἄρα ἡ ἀφροσύνη εἶναι ἡ αἰτία ὅλων τῶν ἁμαρτιῶν. Εἶναι λοιπὸν δυνατὸν ἐνῷ ἕνας εἶναι γέρων κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος, νὰ εἶναι νέος καὶ νεοφώτιστος κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς χάριτος, καὶ ἐνῷ εἶναι νέος σωματικῶς, νὰ εἶναι γέρων πνευματικῶς λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. Διότι, ὅπου αὕτη εἰσέρχεται, πολλὰς κηλῖδας καὶ πολλὲς ζαρωματιὲς δημιουργεῖ.

23. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ καὶ ἐκείνους, ποὺ προσφάτως ἠξιώθησαν νὰ βαπτισθοῦν καὶ ἐκείνους, ποὺ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἠξιώθησαν νὰ λάβουν τὴν δωρεὰν ταύτην, οἱ μὲν δεύτεροι νὰ καθαρίζουν δι' ἐξομολογήσεως, διὰ δακρύων καὶ εἰλικρινοῦς μετανοίας τὰς κηλῖδας, ποὺ ἐδέχθησαν μέχρι σήμερον, οἱ δὲ πρῶτοι νὰ διατηρήσουν τὴν φαιδρότητα καὶ πνευματικὴν νεότητα, ποὺ ἔχουν, ἀνθηρὰν καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ὡραιότητα νὰ προσέχουν καλά, ὥστε νὰ μὴ δεχθοῦν καμμίαν

ρανίδα, ἡ ὁποία νὰ δυνηθῇ νὰ τοὺς δημιουργήσῃ ρυπαρότητα. Δὲν παρατηρεῖτε ἐκείνους ποὺ φοροῦν λαμπρὰν καὶ καινουργῆ ἐνδυμασίαν πόσον προσέχουν, ὅταν βαδίζουν εἰς τὴν ἀγοράν, μήπως καμμία ρανίδα βορβόρου ἐξακοντισθῇ ἐπ' αὐτῆς καὶ βλάψῃ τὴν ὡραιότητα τῆς ἐνδυμασίας; Καίτοι εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν καθόλου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ζημιωθῇ ἡ ψυχή, διότι ἐδῶ πρόκειται περὶ ἐνδύματος, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ σκῶρος κατατρώγει καὶ ὁ χρόνος φθείρει καὶ ἂν λερωθῇ εὔκολα καθαρίζεται διὰ τοῦ ὕδατος. Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς ψυχῆς, ἐὰν κάποτε συμβῇ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀπεύχομαι, κάποια κηλῖδα αὐτὴ νὰ δεχθῇ, εἴτε διὰ λόγων, ποὺ προφέρει ἡ γλῶσσα, εἴτε δι' ἐνδομύχων σκέψεων, ποὺ γεννᾷ ἡ διάνοια, ἀμέσως μεγάλη καταστροφὴ γίνεται, πολὺ τὸ βάρος τοῦ φορτίου, πολλὴ ἡ δυσωδία.

24. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ φοβούμενος τοῦ ἐχθροῦ τὰς παγίδας, συνεχῶς συμβουλὰς σᾶς ἀπευθύνω, ἵνα τὴν νυμφικὴν στολὴν καθαρὰν διατηρήσετε καὶ μὲ αὐτὴν πάντοτε εἰς τὸν γάμον τοῦτον τὸν πνευματικὸν νὰ εἰσέρχεσθε. Ὅτι δὲ γάμος πνευματικὸς εἶναι τὰ ἐδῶ τελούμενα φαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς· ὅπως ἐπὶ τῶν γάμων τῶν σαρκικῶν αἱ γαμήλιοι ἑορταὶ διαρκοῦν ἑπτὰ ἡμέρας, ἔτσι καὶ ἡμεῖς ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας[15] διατηροῦμεν τὰς ἑορτὰς τῶν πνευματικῶν τούτων γάμων, παραθέτοντες εἰς ὑμᾶς τὴν τράπεζαν αὐτὴν τὴν μυστικήν, ποὺ εἶναι γεμάτη ἀναριθμήτων ἀγαθῶν. Καὶ τί λέγω ἑπτὰ ἡμέρας; Ἐὰν θελήσετε νὰ εἶσθε νηφάλιοι καὶ προσεκτικοί, καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς σας αὗται θὰ διαρκέσουν, ἀρκεῖ τὸ νυμφικόν σας ἔνδυμα ἄθικτον καὶ λαμπρὸν νὰ διατηρήσετε.

25. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ νυμφίου εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν θὰ ἐπισύρετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου φαιδρότεροι καὶ λαμπρότεροι θὰ φανῆτε, διότι ἡ χάρις θὰ καθίσταται μεγαλυτέρα διὰ τῆς ἐπιτελέσεως τῶν ἀγαθῶν ἔργων. Εἴθε δὲ ὅλοι ἡμεῖς νὰ διαφυλάξωμεν ἐπαξίως τὰς δωρεὰς ποὺ ἐλάβομεν καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς ἄνωθεν φιλανθρωπίας, διὰ τῆς χάριτος καὶ εὐσπλαγχνίας τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ αὐτοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

15. Ἐννοεῖ τὰς μετὰ τὸ βάπτισμα ἑπτὰ ἡμέρας, καθ' ἃς φέροντες οἱ νεοφώτιστοι τὴν λευκὴν βαπτιστικὴν στολήν, μετέβαινον εἰς τὸν ἱερὸν Ναόν, ἔνθα συμμετεῖχον εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ ἤκουον τὰς «μυσταγωγικὰς» ὁμιλίας μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ ἢ ἄλλως Καινῆς Κυριακῆς καλουμένης, ὅτε ἀπέβαλον τὴν λευκὴν βαπτιστικὴν ἐνδυμασίαν «ἐμφώτειον ἐσθῆτα». Ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὴν δύσιν ἡ Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ ἐκαλεῖτο Dominica in albis ἢ in albis depositis.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΒΔΟΜΗ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. ΟΤΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΠΡΟΞΕΝΟΥΝ ΕΙΣ ΗΜΑΣ ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ· ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΦΡΟΝΩΜΕΝ ΟΛΑ ΤΑ ΕΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ ΝΑ ΠΡΟΣΚΟΛΛΩΜΕΘΑ ΕΙΣ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΣΟΝ ΩΦΕΛΙΜΟΣ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΚΑΙ Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ· ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΒΑΠΤΙΣΘΕΝΤΑΣ[16]

1. Διὰ πολλῶν καὶ διαφόρων τρόπων ἐκδηλώνων τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ὄχι μόνον τὴν κτίσιν ὅλην ἐδημιούργησε καὶ τὸν οὐρανὸν ἐξέτεινε καὶ τὴν θάλασσαν ἥπλωσε καὶ τὸν ἥλιον ἄναψε καὶ τὴν σελήνην νὰ φωτίζῃ παρεσκεύασε καὶ τὴν γῆν μᾶς ἐχάρισε πρὸς κατοικίαν καὶ ὅλους τοὺς καρποὺς αὐτῆς μᾶς ἔδωσε πρὸς διατροφὴν καὶ συντήρησιν τῶν σωμάτων μας, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων μᾶς ἐχάρισε. Καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὰς ψυχὰς αὐτῶν — διότι λέγει ἡ Γραφή· «δικαίων γάρ, λέγει, ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ» (Σοφ. Σολ. 3, 1) — ἄφησεν εἰς ἡμᾶς ἕως τώρα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς ἀποτελεσματικὰ μέσα παρακλήσεως πρὸς αὐτὸν καὶ τονώσεως, ἵνα, εἰς τοὺς τάφους τῶν ἁγίων τούτων ἐρχόμενοι, ὑποδαυλίζωμεν τὸν ζῆλον μας πρὸς μίμησιν αὐτῶν καὶ βλέποντες αὐτούς, ἐνθυμούμεθα τὰ κατορθώματά των καὶ τὰς ἀμοιβάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἐπιφυλαχθῇ εἰς αὐτοὺς δι' αὐτά.

2. Μεγάλην ὠφέλειαν λαμβάνουν αἱ ψυχαί μας ἐξ αὐτῶν, ἐὰν προσέχωμεν. Διότι δὲν δύναται ὁ λόγος νὰ μᾶς διαπαιδαγωγήσῃ μὲ τόσην ἐπιβολὴν καὶ πρὸς φιλοσοφικὴν σκέ-

16. Ἡ παροῦσα ὁμιλία ἐξεφωνήθη εἰς ἓν ἐκ τῶν πολυαρίθμων Μαρτυρίων τῆς Ἀντιοχείας τὴν Παρασκευὴν τῆς Διακαινησίμου, ἥτις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Συρίας εἶχεν ἀφιερωθῇ εἰς τὴν μνήμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Σαπὼρ Β' θανατωθέντων τὴν Μ. Παρασκευὴν τοῦ ἔτους 341 τετρακοσίων Χριστιανῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου Συμεών. Ἐπειδὴ δὲ τὴν Μ. Παρασκευὴν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ λειτουργία πρὸς τιμὴν αὐτῶν, καθωρίσθη νὰ τελῆται αὐτὴ τὴν ἐπομένην Παρασκευήν, τῆς Διακαινησίμου, ἥτις ταχέως προσέλαβε χροιὰν ἡμέρας μνημοσύνου ὅλων τῶν μαρτύρων. Ἡ μνήμη τῶν ἀνωτέρω μαρτύρων τιμᾶται ἤδη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ τῇ 9ῃ Ἀπριλίου.

ψιν καὶ εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν ἐγκοσμίων νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ μὲ ὅσην τὰ παθήματα τῶν μαρτύρων, τὰ ὁποῖα φωνάζουν δυνατώτερα ἀπὸ σάλπιγγα καὶ εἰς ὅλους διὰ τῶν πραγμάτων δεικνύουν τὸ μέγεθος τῶν ἀμοιβῶν ποὺ φέρουν οἱ ἐδῶ κόποι, καὶ τὴν πλουσίαν αὐτῶν ἀνταπόδοσιν. Ὅσον ὑστερεῖ ὁ λόγος ἀπὸ τὴν πρᾶξιν, τόσον καὶ ὅσα λέγομεν ἡμεῖς ὑστεροῦν ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ οἱ ἅγιοι οὗτοι διδάσκουν.

3. Ὅταν λοιπὸν ἔλθῃς ἐδῶ, ἀγαπητέ, καὶ ἀναλογισθῇς ὅτι ὅλον τοῦτο τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ μὲ τόσην προθυμίαν σπεύδει διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὴν σκόνην τῶν τάφων καὶ λάβῃ τὴν ἐξ αὐτῶν προερχομένην εὐλογίαν, δὲν θὰ ἀνυψωθῇς εἰς ἀνωτέρας σφαίρας διανοητικῶς καὶ δὲν θὰ προθυμοποιηθῇς νὰ δείξῃς τὸν ἴδιον ζῆλον μὲ τὸν μάρτυρα, ἵνα καὶ σὺ τῶν αὐτῶν ἀξιωθῇς ἀμοιβῶν; Σκέψου τὸ ἑξῆς· ἐὰν ἀπὸ ἡμᾶς, ποὺ εἴμεθα σύνδουλοι αὐτῶν, ἀπολαμβάνουν τόσης τιμῆς οἱ μάρτυρες, πόσης θὰ ἀπολαύσουν παρρησίας καὶ τιμῆς παρὰ τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὅτε θὰ λάμπουν λαμπρότερον ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας; Διότι λέγει ἡ Γραφὴ «τότε, λέγει, ἐκλάμψουσιν οἱ δίκαιοι ὡς ὁ ἥλιος» (Ματθ. 13, 43).

4. Ἔχοντες λοιπὸν ὑπ' ὄψιν τὸ μέγεθος τῆς παρρησίας αὐτῶν πρὸς τὸ Θεόν, πρὸς αὐτοὺς νὰ καταφεύγωμεν καὶ τὴν βοήθειαν αὐτῶν νὰ ζητῶμεν. Διότι ἐὰν οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἔχουν παρρησίαν καὶ θάρρος ἐνώπιον τοῦ ἐπιγείου βασιλέως, πολλὰς καὶ μεγάλας ὠφελείας δύνανται νὰ προσφέρωσιν εἰς ἐκείνους, ποὺ καταφεύγουν εἰς αὐτούς, πολὺ περισσότερον οἱ ἅγιοι οὗτοι, οἱ ὁποῖοι τὴν παρρησίαν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπέκτησαν διὰ τῶν παθημάτων των, τὰ μέγιστα θὰ μᾶς ὠφελήσουν, ὑπὸ τὸν ὅρον καὶ ἡμεῖς νὰ κάμωμεν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς. Διότι τότε μόνον καὶ ἡ παρ' αὐτῶν προερχομένη προστασία θὰ μᾶς ὠφελήσῃ, ὅταν καὶ ἡμεῖς δὲν μένωμεν ἀδρανεῖς, ἀλλὰ προσπαθῶμεν διὰ τῆς προθυμίας μας καὶ τῆς προσοχῆς εἰς τὸν βίον μας, νὰ προσελκύσωμεν εἰς ἡμᾶς τοῦ Κυρίου τὴν φιλανθρωπίαν.

5. Εἰς τοὺς ἰατροὺς λοιπὸν τούτους τοὺς πνευματικούς, δηλαδὴ τοὺς ἁγίους μάρτυρας, συνεχῶς ἂς καταφεύγωμεν. Διότι πρὸς τὸ σκοπὸν αὐτὸν καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ Κυρίου κατέλιπεν εἰς ἡμᾶς τὰ σώματα αὐτῶν, ἵνα ἐρχόμενοι ἐνταῦθα καὶ ἀσπαζόμενοι ταῦτα μὲ ὅλην τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς μας, λαμβάνωμεν τελείαν θεραπείαν ἀπὸ τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν μας ἀσθενειῶν. Πράγματι δέ, ἐὰν ἔλθωμεν πρὸς αὐτοὺς μετὰ πίστεως καὶ τύχῃ νὰ ἔχωμεν σωματικὸν ἢ ψυχικὸν νόσημα, ὅταν ἐπιστρέψωμεν, θὰ ἔχωμεν λάβει τὴν κατάλληλον θεραπείαν.

6. Προκειμένου περὶ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ σώματος, εἶναι δυνατὸν πολλάκις καὶ μακρινὸν ταξίδι νὰ κάμῃ ἕνας, διὰ νὰ εὕρῃ ἰατρόν, καὶ χρήματα νὰ πληρώσῃ, καὶ πολλὰ ἄλλα μέσα νὰ ἐπινοήσῃ, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ πείσουν τὸν ἰατρὸν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ἐπιστημονικάς του γνώσεις, διὰ νὰ εὕρωμεν ἀνακούφισιν εἰς τὴν νόσον ποὺ εὑρισκόμεθα. Ἐδῶ ὅμως εἴποτε ἐξ αὐτῶν δὲν χρειάζεται· οὔτε ταξίδι μακρυνὸν νὰ κάμωμεν, οὔτε εἰς κόπον νὰ ὑποβληθῶμεν, οὔτε χρήματα νὰ δαπανήσωμεν, ἀλλ' ἀρκεῖ πίστιν γνησίαν νὰ προσφέρωμεν καὶ δάκρυα θερμὰ νὰ χύσωμεν μὲ κατάνυξιν ψυχῆς, διὰ νὰ εὕρῃ ἀμέσως ἡ ψυχὴ τὴν θεραπείαν της καὶ τὸ σῶμα τὸ φάρμακον αὐτοῦ διὰ τὴν ἀσθένειάν του.

7. Εἶδες τῶν ἰατρῶν μας τὴν δύναμιν καὶ τὴν γενναιοδωρίαν; εἶδες τὴν ἰατρικήν των τέχνην, ἡ ὁποία δὲν νικᾶται ποτὲ ὑπὸ τῶν ἀσθενειῶν; Λέγω τοῦτο, διότι εἰς τὰ σωματικὰ νοσήματα πολλάκις ἡ βαρύτης τῆς νόσου καθιστᾷ ἀνίσχυρον τὴν ἰατρικήν. Ἐδῶ ὅμως οὔτε κἂν νὰ φαντασθῇς τοιοῦτόν τι, ἀλλ' ἐὰν προσέλθωμεν μετὰ πίστεως, ἀμέσως τοὺς καρποὺς τῆς πίστεως λαμβάνομεν καὶ θεραπευόμεθα. Καὶ μὴ ἐκπλαγῇς διὰ τοῦτο, ἀγαπητέ. Διότι ὁ φιλάνθρωπος Κύριος ἡμῶν, ἐπειδὴ χάριν αὐτοῦ καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ὁμολογίας ὅλα ὑπέμειναν οἱ μάρτυρες καὶ ἀντεστάθησαν κατὰ τῆς ἁμαρτίας ἀγωνισθέντες μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ χύσουν καὶ τὸ αἷμά τους, θέλων διὰ τὸν λόγον τοῦτον νὰ τοὺς ἐμφανίσῃ λαμπροτέρους, καὶ τὴν δόξαν των μεγαλυτέραν νὰ καταστήσῃ καὶ εἰς τὸν πρόσκαιρον τοῦτον βίον, εἰς τιμὴν αὐτῶν πλουσίας τὰς δωρεάς του παρέχει εἰς ἐκείνους, ποὺ πλησιάζουν αὐτοὺς μετὰ πίστεως.

8. Ὅτι αὐτὰ ποὺ τώρα λέγομεν δὲν εἶναι λόγια μάταια, τὸ μαρτυρεῖ ἡ πεῖρα τῶν πραγμάτων καὶ γνωρίζω καλὰ ὅτι καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι θὰ τὸ ἐπιβεβαιώσετε καὶ μαρτυρήσετε. Διότι, σᾶς ἐρωτῶ, ποία γυναῖκα, τῆς ὁποίας ὁ ἄνδρας μετέβη εἰς μακρινὸν μέρος καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐστενοχωρήθη, διότι ἐχωρίσθη αὐτοῦ, ἦλθεν ἐδῶ καὶ διὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων προσέφερεν εἰς τὸν Κύριον τῶν ὅλων τὰς ἱκεσίας της ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός της καὶ δὲν ἐπανέφερε τοῦτον γρήγορα ἐκ τῆς μακρινῆς αὐτοῦ ἀποδημίας; Καὶ ποία πάλιν γυναῖκα βλέπουσα τὸ παιδί της νὰ εἶναι βαρειὰ ἄρρωστο, καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ τῆς ξεσχίζωνται τὰ σπλάγχνα, ἦλθεν ἐδῶ καὶ μὲ θερμὰ δάκρυα παρεκάλεσε νὰ δεηθοῦν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῆς οἱ ἅγιοι αὐτοί, οἱ νικηταὶ εἰς τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγῶνα, καὶ δὲν ἐξεδίωξεν ἀμέσως τὴν ἀσθένειαν καὶ δὲν συνετέλεσε νὰ ἐπανεύρῃ ὁ ἄρρωστος τὴν ὑγείαν;

9. Πολλοὶ δὲ εἰς δυσκόλους περιστάσεις εὑρισκόμενοι

καὶ βλέποντες μεγάλους κινδύνους νὰ κρέμανται ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των, ἐλθόντες ἐνταῦθα καὶ προσευχηθέντες μὲ πίστιν ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ ἀπέφυγον. Καὶ διατί νὰ ἀναφέρω σωματικὰ νοσήματα καὶ δυσκόλους περιστάσεις; Πολλοὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν διάβολον τυραννούμενοι καὶ ὑπὸ ψυχικῶν παθῶν βασανιζόμενοι, πρὸς τοὺς πνευματικοὺς τούτους ἰατροὺς ἐλθόντες καὶ τὰ παραπτώματά των ἐνθυμηθέντες καὶ τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς των διὰ τοῦ λόγου γυμνὰς φανερώσαντες, τόσην ἐξ αὐτῶν ἔλαβον παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν, ὥστε ἀμέσως αὐτὴ νὰ γίνῃ αἰσθητή, ἡ συνείδησις αὐτῶν νὰ ξελαφρώσῃ καὶ μὲ μεγάλην πεποίθησιν, ὅτι συνεχωρήθησαν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὸν οἶκόν των.

10. Ὡς πηγὰς πνευματικάς, ποὺ παρέχουν ἄφθονα νάματα, ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων. Καὶ ὅπως αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν ὅλων ἐκείνων, ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ λάβουν νερὸ ἐξ αὐτῶν, ἕκαστος δὲ λαμβάνει ὅσον χωρεῖ τὸ ἀγγεῖον αὐτοῦ, τὸ ἴδιον παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς πηγὰς αὐτὰς τὰς πνευματικάς. Καὶ αἱ πηγαὶ αὗται αἱ πνευματικαὶ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν ὅλων καὶ οὐδεμία προσωπικὴ διάκρισις ἐδῶ ὑπάρχει· εἴτε ἕνας εἶναι πλούσιος ἢ πτωχός, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, ἄνδρας ἢ γυναῖκα, τόσην ποσότητα θὰ λάβῃ, ὅσον εἶναι τὸ μέγεθος τοῦ ζήλου ποὺ ἔχει.

11. Διότι ὅπως ἐκεῖ πρέπει νὰ ὑπάγωμεν μὲ ἀγγεῖα, διὰ νὰ πάρωμεν νερό, ἔτσι καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ προσέλθωμεν μὲ εὐσεβῆ διάθεσιν, μὲ φλογερὸν ζῆλον καὶ ψυχικὴν κατάνυξιν καὶ προσοχήν. Ἐκεῖνος λοιπόν, ποὺ πλησιάζει μὲ τοιαύτας διαθέσεις, ἀμέσως ἀναρίθμητα λαμβάνει ἀγαθά· ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀοράτως τοῦ ἀνακουφίζει τὴν συνείδησιν, τοῦ χαρίζει μεγάλην βεβαιότητα διὰ τὴν σωτηρίαν του καὶ τὸν κάνει νὰ ἐγκαταλείπῃ τὰ ἐπίγεια καὶ πρὸς τὰ οὐράνια νὰ κατευθύνεται. Διότι εἶναι δυνατὸν καίτοι ἕνας φέρει σῶμα ἀνθρώπινον, ποὺ εἶναι ὑλικόν, νὰ μὴ ἔχῃ τίποτε τὸ κοινὸν πρὸς τὴν γῆν καὶ τὴν ὕλην, ἀλλὰ ὁ νοῦς του νὰ εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ διὰ τὰ ἐκεῖ ἀγαθὰ πάντοτε νὰ ἐνδιαφέρεται.

12. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἂν καὶ ἀπηυθύνετο εἰς ἀνθρώπους ποὺ ἔφερον σῶμα καὶ ἔζων εἰς τὸ μέσον τοῦ κόσμου καὶ οἰκογενειακὰς φροντίδας εἶχον ἔλεγε: «Τὰ ἄνω φρονεῖτε» (Κολ. 3, 1). Ἔπειτα διὰ νὰ μάθωμεν τί ἐννοεῖ δι' αὐτῆς τῆς παραινέσεως καὶ ποία ἡ σημασία τοῦ «τὰ ἄνω φρονεῖτε» προσέθεσε· «Οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος» (στιχ. 2). Ἐκεῖνα λέγει, θέλω νὰ σκέπτεσθε, τὰ ὁποῖα

δύνανται νὰ μεταφέρουν ἐκεῖ ὑψηλὰ τὰς σκέψεις σας, τὰ ὁποῖα σᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου. «Καὶ γὰρ τὸ πολίτευμα ὑμῶν ἐν οὐρανῷ ὑπάρχει» (Φιλιπ. 3, 20). Ὅπου λοιπὸν ἐπολιτογραφήθητε λέγει, ἐκεῖ καὶ ὁλόκληρον τὸν νοῦν σας φροντίσατε νὰ ἔχετε καὶ ἐκεῖνα τὰ ἔργα νὰ σκέπτεσθε καὶ νὰ πράττετε, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ σᾶς κάμουν ἀξίους ἐκείνης τῆς πολιτείας.

13. Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσωμεν, ὅτι μᾶς ἐπιβάλλει ἀδύνατα πράγματα καὶ ἀνώτερα τῶν δυνάμεων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐπαναλαμβάνει τὴν προτροπὴν λέγων· «τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς». Τί θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ μὲ τοῦτο; Μὴ σκέπτεσθε, λέγει, αὐτά, ποὺ εἶναι ἄξια τῆς γῆς. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἄξια τῆς γῆς; Εἶναι ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἔχουν καμμίαν μονιμότητα, ἐκεῖνα ποὺ προτοῦ ἐμφανισθοῦν ἐξαφανίζονται, ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε τὸ βέβαιον καὶ σταθερόν, ἐκεῖνα ποὺ τελειώνουν μαζὶ μὲ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὁποῖα προτοῦ ἀνθίσουν μαραίνονται, ἐκεῖνα ποὺ ὑπόκεινται εἰς φθοράν. Τοιαῦτα, πράγματι, εἶναι ὅλα τὰ ἀνθρώπινα, εἴτε πλοῦτον εἴπῃς, εἴτε ἐξουσίαν, εἴτε δόξαν, εἴτε σώματος ἀκμὴν καὶ ὡραιότητα, εἴτε ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην εὐημερίαν.

14. Διὰ τοῦτο καὶ τοιαύτην ἔκφρασιν μετεχειρίσθη εἰπών· «μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» θέλων διὰ τῆς λέξεως «τῆς γῆς» νὰ φανερώσῃ ὅτι ταῦτα δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως ἀξίαν. Μὴ λοιπὸν σκέπτεσθε ταῦτα, λέγει, ἀλλὰ τὰ ἄνω. Ἀντὶ τῶν ἐπιγείων, ποὺ δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν καὶ παρέρχονται, τὰ ἄνω νὰ σκέπτεσθε, λέγει, τὰ οὐράνια, ποὺ εἶναι μόνιμα, ποὺ ἡ διάρκεια αὐτῶν ἐπεκτείνεται εἰς τοὺς αἰῶνας, ποὺ βλέπονται μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως, ποὺ δὲν γνωρίζουν τέλος καὶ διαδοχήν, ποὺ δὲν ἔχουν πέρας. Πέριξ αὐτῶν θέλω διαρκῶς νὰ στρέφεται ἡ διάνοιά σας. Διότι ἡ διαρκὴς περὶ τούτων σκέψις καὶ φροντὶς μᾶς ἀπομακρύνει ἐκ τῆς γῆς καὶ μᾶς μεταφέρει εἰς τὸν οὐρανόν.

15. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· «Ὅπου ὁ θησαυρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ» (Ματθ. 6, 21). Ἡ ψυχή, δηλαδή, ὅταν ἐννοήσῃ καλῶς τὰ ἀπόρρητα ἐκεῖνα ἀγαθά, ὡς νὰ ἀπελύθη ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ σώματος, ἀνυψώνεται ὑψηλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν ἀπόλαυσιν ἐκείνων σκέπτεται. Καθόλου δὲν συλλογίζεται τὰ ἐπίγεια πράγματα, ἀλλ' ὅλα ὡς ὄνειρον καὶ σκιὰν τὰ περιφρονεῖ. Πρὸς ἐκεῖνα ἔχουσα διαρκῶς ἐστραμμένον τὸν νοῦν, νομίζει ὅτι τὰ βλέπει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως καὶ κάθε στιγμὴν πρὸς ἀπόλαυσιν αὐτῶν σπεύδει.

16. Ἂς ἀκούσωμεν λοιπὸν τὴν προτροπὴν τοῦ μακαρίου τούτου θαυμαστοῦ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης, τοῦ τε-

λείου παιδαγωγοῦ, τοῦ γεωργοῦ τῶν ψυχῶν μας καὶ ἐκεῖνα νὰ σκεπτώμεθα, ποὺ αὐτὸς μᾶς συνέστησε. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ δυνηθῶμεν καὶ τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὰ οὐράνια νὰ ἐπιτύχωμεν. Διότι, ἐὰν ζητῶμεν πρῶτον τὰ οὐράνια, θὰ λάβωμεν μαζὶ μὲ αὐτά, ὡς προσθήκην, καὶ τὰ ἐπίγεια. «Ζητεῖτε γάρ, λέγει, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. 6, 33). Ἂς μὴ ζητῶμεν λοιπὸν πρῶτον, ἐκεῖνα ποὺ ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς νὰ μᾶς δώσῃ ὡς προσθήκην, ἵνα μὴ χάσωμεν καὶ τὰ δύο, ἐπειδὴ πράττομεν τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ διέταξεν ὁ Κύριος. Μήπως περιμένει ὁ Κύριος τὴν ἰδικήν μας ὑπόμνησιν, διὰ νὰ μᾶς χαρίσῃ τὰς δωρεάς του; Γνωρίζει ἐκεῖνα, ποὺ ἔχομεν ἀνάγκην, προτοῦ ἡμεῖς τὸν παρακαλέσωμεν. Ἐὰν λοιπὸν ἴδῃ ἡμᾶς διὰ τὰ οὐράνια μὲ ζῆλον νὰ φροντίζωμεν, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν οὐρανίων θὰ μᾶς χαρίσῃ καὶ ἀφθόνως θὰ μᾶς δώσῃ τὰ ἄλλα, ἐκεῖνα ποὺ ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ, ὡς προσθήκην καὶ ἐπὶ πλέον, ἤτοι τὰ ἐπίγεια. Ἂς ζητῶμεν λοιπόν, σᾶς παρακαλῶ, πρῶτον τὰ πνευματικὰ καὶ τὰ ἄνω ἂς σκεπτώμεθα, ὄχι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα καὶ ἐκεῖνα ἐπιτύχωμεν καὶ ταῦτα ἀπολαύσωμεν.

17. Λάβετε ὡς παράδειγμα τοὺς ἁγίους μάρτυρας. Ἐπειδὴ τὰ ἄνω ἐσκέφθησαν καὶ ἐζήτησαν, περιφρόνησιν δὲ ἔδειξαν εἰς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνα πλουσίως ἀπήλαυσαν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπολαμβάνουν τιμὰς ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἂν καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκην αὐτῶν, διότι ἅπαξ διὰ παντὸς τὰς περιεφρόνησαν· ἀλλ' ὅμως πρὸς ὠφέλειαν ἰδικήν μας δέχονται τὴν προσφερομένην τιμήν, τῆς ὁποίας, ἐπαναλαμβάνω, δὲν ἔχουν ἀνάγκην, διὰ νὰ δυνηθῶμεν ἡμεῖς νὰ λάβωμεν τὴν παρ' αὐτῶν παρεχομένην εὐλογίαν καὶ τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

18. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς πῶς περιεφρόνησαν ὅλα τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐπιτύχουν τὰ αἰώνια ἐκεῖνα ἀγαθά, σκέψου, σὲ παρακαλῶ, ἀγαπητέ, τὸ ἑξῆς· Ἐνῷ ἔβλεπον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ σώματος τὸν τύραννον νὰ ἐκβάλλῃ πῦρ ἐκ τοῦ στόματος, νὰ ἐτοιμάζῃ τοὺς ὀδόντας του, νὰ εἶναι ἀγριώτερος ἀπὸ τὸν λέοντα, φωτιά, τηγάνια καὶ λέβητας νὰ ἑτοιμάζῃ καὶ προετοιμάζῃ, καὶ τὸ πᾶν νὰ μεταχειρίζεται, ὥστε νὰ κατανικήσῃ καὶ καταβάλῃ τὴν σταθερὰν αὐτῶν ἀπόφασιν, αὐτοὶ ὅμως οὐδεμίαν σημασίαν ἔδιδον εἰς ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, διότι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως ἔβλεπον τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν καὶ τὴν στρατιὰν τῶν ἀγγέλων νὰ εἶναι πλησίον των καὶ τὰ ἀπόρρητα ἐκεῖνα τῶν οὐρανῶν ἀγαθὰ ἐσκέπτοντο.

19. Ἐπειδὴ δὲ μετέφερον ἐκεῖ ὑψηλὰ τὰς σκέψεις των,

τίποτε ἐξ ἐκείνων ποὺ ἔβλεπον δὲν τοὺς ἔκανεν ἐντύπωσιν· ἀλλ' ἐνῷ ἔβλεπον τὰς χεῖρας τῶν δημίων νὰ ξεσχίζουν τὰς σάρκας των, τὸ ὑλικὸν τοῦτο πῦρ, ὅπου θὰ ἐρρίπτοντο, νὰ ἀνάπτεται καὶ τὰ κάρβουνα νὰ πηδοῦν, αὐτοὶ τὸ πῦρ τῆς γεέννης νοερῶς ἐσκέπτοντο καὶ ἐζωγράφιζον. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν ἐνισχύοντες, ἔσπευδον πλέον πηδῶντες εἰς τὰ βασανιστήρια, χωρὶς νὰ ὑπολογίζουν τοὺς πόνους, ποὺ θὰ ὑφίσταντο εἰς τὸ σῶμα, διὰ νὰ λάβουν γρήγορα τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν. Ἐπειδὴ συνεμορφώθησαν μὲ τὴν σύστασιν τοῦ Ἀποστόλου καὶ τὰ ἄνω ἐσκέπτοντο, ἐγκαθίσταντο ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται ὁ Χριστὸς εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ καθήμενος. Διότι τίποτε ἐξ ὅσων ἔβλεπον δὲν τοὺς ἔκαμνεν ἐντύπωσιν, ἀλλ' ὅλα τὰ περιφρονοῦσαν, θεωροῦντες αὐτὰ ὡς ὄνειρον καὶ σκιάν, ἐπειδὴ ἡ ἐπιθυμία τῶν μελλόντων ἀγαθῶν εἶχε δώσει πτερὰ εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν νὰ μείνουν πιστοὶ εἰς τὸν Χριστόν.

20. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος οὗτος Ἀπόστολος, γνωρίζων τὴν δύναμιν τῆς τοιαύτης συμβουλῆς, ἔλεγε· «Τὰ ἄνω φρονεῖτε, οὗ ὁ Χριστὸς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος» (Κολ. 3, 1). Βλέπε τὴν σύνεσιν τοῦ διδασκάλου, βλέπε ποῦ ἀνύψωσε διὰ μιᾶς ἐκείνους ποὺ ἠκολούθησαν τὴν συμβουλήν του. Διότι ἀφοῦ ἐπέρασε μέσα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους, τοὺς θρόνους, τὰς κυριότητας, τὰς ἀρχάς, τὰς ἐξουσίας, ὅλας τὰς ἀοράτους ἐκείνας δυνάμεις, τὰ Χερουβεὶμ καὶ τὰ Σεραφείμ, πλησίον εἰς τὸν θρόνον αὐτὸν τὸν βασιλικὸν ἐτοποθέτησε τὰς σκέψεις καὶ τὰ φρονήματα τῶν πιστῶν καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας του ἔπεισεν ἐκείνους, ποὺ βαδίζουν ἐπὶ τῆς γῆς, νὰ ἀπελευθεροῦνται ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ σώματος καὶ διὰ τῆς διανοίας νὰ πετοῦν πρὸς τὸν Κύριον τῶν ὅλων καὶ νοερῶς νὰ ἵστανται πλησίον αὐτοῦ.

21. Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσουν πάλιν ὅσοι ἀκούουν ταῦτα, ὅτι ὑπερβολικὴ εἶναι αὐτὴ ἡ συμβουλή, ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐφαρμοσθοῦν τὰ ἐπιβαλλόμενα, ὅτι εἶναι ἀνώτερον τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων τὸ νὰ ἀναλάβῃ ἕνας τοιαῦτα ὑψηλὰ φρονήματα, ἀφοῦ εἶπε· «Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς», προσέθεσε· «Ἀπεθάνετε γάρ» (Κολ. 3, 3). Ὦ ψυχή, ποὺ εἶσαι γεμάτη φωτιὰ καὶ ἔχεις πολὺν πόθον πρὸς τὸν Θεόν! «Διότι ἀπεθάνετε» λέγει· δηλαδή: Τί κοινὸν ἔχετε τώρα πλέον πρὸς τὴν παροῦσαν ζωήν; Διατί χάσκετε ἐμπρὸς εἰς τὰ πράγματα τῆς γῆς; Ἀπεθάνετε, δηλαδὴ ἐγίνατε νεκροὶ ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ἀφοῦ μιὰ γιὰ πάντα ἀπηρνήθητε τὴν παροῦσαν ζωήν.

22. Ἔπειτα διὰ νὰ μὴ σαστίσουν, ἀκούοντες τὸ «ἀπεθάνετε», ἀμέσως προσέθεσε· «Καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν

τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ». Ἡ ζωή, λέγει, ἡ ἰδική σας τώρα δὲν φαίνεται, διότι εἶναι κρυμμένη· Μὴ λοιπὸν φέρεσθε, ὅσον ἀφορᾷ τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς, ὡς ζῶντες, ἀλλ᾽ ὡς ἀποθαμένοι, ὡς νεκροὶ νὰ εἶσθε ὡς πρὸς αὐτά. Λέγε μου, λοιπόν, εἶναι δυνατὸν ἐκεῖνος ποὺ ἀπέθανε κατὰ τὴν ζωὴν ταύτην, νὰ ἐνεργῇ τοῦ λοιποῦ κάπως διὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου; Ὄχι βεβαίως. Τὸ ἴδιον, λέγει, πρέπει νὰ συμβαίνῃ καὶ σὲ σᾶς· ἀφοῦ ἅπαξ ἀπεθάνετε διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ ἐγίνατε νεκροὶ ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, εἶναι ἑπόμενον νὰ μὴ ἔχετε τίποτε τὸ κοινὸν πρὸς τὰ πάθη τῆς σαρκὸς καὶ τὰ ἐπίγεια πράγματα. «Ὁ παλαιὸς γὰρ ἡμῶν ἄνθρωπος, λέγει, συνεσταυρώθη καὶ ἐτάφη διὰ τοῦ βαπτίσματος» (Ρωμ. 6, 6). Διακόψατε λοιπὸν κάθε σχέσιν μὲ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου καὶ νὰ μὴ ἐνεργῆτε εἰς τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ ὡς ζῶντες. Διότι ἡ ἰδική σας ζωὴ τώρα μὲν εἶναι κρυμμένη καὶ ἀφανὴς εἰς τοὺς ἀπίστους, θὰ ἔλθῃ ὅμως καιρός, ποὺ θὰ γίνῃ φανερά. Ὁ καιρὸς ὁ ἰδικός σας δὲν ἦλθεν ἀκόμη. Ἀφοῦ λοιπὸν μιὰ γιὰ πάντα ἀπεθάνετε διὰ τοῦ βαπτίσματος ὡς πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον, μὴ θέλετε νὰ ἔχετε κοσμικὰς σκέψεις καὶ φρονήματα. Διότι τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς σας τότε κυρίως φαίνεται, ὅταν, τὸ σαρκικὸν φρόνημα κατανικήσαντες, φέρεσθε ὡς νεκροὶ εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου.

23. Ἂς ἀκούσουν ταῦτα ἐκεῖνοι ποὺ προσφάτως ἠξιώθησαν τῆς δωρεᾶς τοῦ βαπτίσματος καὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι πρὸ πολλοῦ ἐλάβομεν τὴν χάριν αὐτὴν καὶ ἂς δεχθῶμεν τὴν συμβουλὴν ταύτην τοῦ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης. Ἂς αναλογισθῶμεν ποίοι θέλει νὰ εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ ἅπαξ διὰ παντὸς ἔγιναν μέτοχοι τῶν ἀπορρήτων μυστηρίων, ὅτι θέλει νὰ εἶναι ἀποξενωμένοι ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωήν, ὄχι νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον καὶ κάπου μακρὰν αὐτοῦ νὰ κατοικήσουν, ἀλλὰ θέλει, παραμένοντες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόσμου, νὰ μὴ διαφέρουν καθόλου ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶναι μακρὰν αὐτοῦ. Θέλει ὡς ἀστέρες νὰ λάμπουν καὶ διὰ τῶν πράξεών των νὰ δεικνύουν εἰς τοὺς ἀπίστους, ὅτι τώρα πλέον ἐγκατεστάθησαν εἰς ἄλλην πολιτείαν καὶ δὲν ἔχουν τίποτε τὸ κοινὸν πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς πράγματα.

24. Καὶ ὅπως τώρα τὸ λαμπρόν σας βαπτιστικὸν ἔνδυμα σᾶς καθιστᾷ περιβλέπτους εἰς ὅλους, ἡ δὲ καθαρότης αὐτοῦ μαρτυρεῖ τὴν μεγάλην τῆς ψυχῆς σας καθαρότητα, ἔτσι καὶ εἰς τὸ μέλλον εἶναι πρέπον τόσον σεῖς, οἱ ὁποῖοι πρὸ ὀλίγου κατηξιώθητε τῆς δωρεᾶς τοῦ βαπτίσματος, ὅσον καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ πρὸ πολλοῦ τῆς αὐτῆς μὲ σᾶς ἀπήλαυσαν γενναιοδωρίας τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς ἀρίστης διαγωγῆς των νὰ γίνουν περίβλεπτοι εἰς ὅλους καὶ ὡς φῶς νὰ ἀκτινοβολοῦν καὶ

νὰ φωτίζουν λαμπρῶς ὅλους ἐκείνους ποὺ θὰ τοὺς βλέπουν. Διότι τὸ ἔνδυμα τοῦτο τὸ πνευματικόν, ἐὰν ἡμεῖς μόνον θελήσωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν λαμπρότητά του, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ζωηροτέραν ἐμφανίζει τὴν φαιδρότητα αὐτοῦ καὶ μεγαλυτέραν τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς λαμπρότητός του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε παρατηρεῖται εἰς τὰ ὑλικὰ ἐνδύματα. Διότι αὐτὰ ἔστω καὶ ἂν πάρα πολὺ τὰ περιποιηθῶμεν, ἡ χρῆσις τὰ καταστρέφει καὶ ἡ πάροδος τοῦ χρόνου τὰ ἐξαφανίζει. Καὶ καθόλου δὲ ἂν ἡμεῖς δὲν τὰ θίξωμεν, ὁ σκόρος τὰ τρώγει καὶ πολλὰ ἄλλα αἴτια τὰ καταστρέφουν. Τὸ ἔνδυμα ὅμως τῆς ἀρετῆς, ἐὰν ἡμεῖς πράξωμεν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, δὲν θὰ ξεθωριάσῃ ποτέ, οὔτε θὰ γίνῃ παλαιόν, ἀλλ᾽ ὅσον ὁ χρόνος θὰ παρέρχεται, τόσον ἡ ὡραιότης αὐτοῦ θὰ γίνεται λαμπροτέρα καὶ ἀκμαιοτέρα καὶ ἡ ἀκτινοβολία τοῦ φωτὸς αὐτοῦ μεγαλυτέρα.

25. Εἶδες τὴν ἀντοχὴν αὐτοῦ τοῦ ἐνδύματος; Εἶδες ἐνδύματος λαμπρότητα, τὴν ὁποίαν δὲν καταβάλλει ὁ χρόνος, οὔτε ἀμαυρώνει ἡ πολυκαιρία; Εἶδες ὡραιότητα ἀνέκφραστον; Ἂς δείξωμεν λοιπὸν προθυμίαν, σᾶς παρακαλῶ, νὰ διατηρήσωμεν τὴν ὡραιότητα ταύτην ἀκμαίαν καὶ ἂς μάθωμεν μὲ λεπτομέρειαν ποῖα εἶναι τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ διατηρήσουν τὴν λαμπρότητα ταύτην. Ποῖα λοιπὸν εἶναι ταῦτα; Τὸ κυριώτερον ὅλων εἶναι ἡ ἀδιάκοπος προσευχή, ἡ εὐχαριστία διὰ τὰ ἀγαθά, ποὺ ἐλάβομεν καὶ ἡ παράκλησις ὑπὲρ τῆς ἀσφαλοῦς διατηρήσεως αὐτῶν. Τοῦτο εἶναι ἡ σωτηρία μας, τὸ φάρμακον τῶν ψυχῶν μας, τὸ ἰατρεῖον τῶν παθῶν, ποὺ γεννῶνται εἰς τὴν ψυχήν μας. Ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ ὀχύρωμα τῶν πιστῶν· ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ ἀκαταμάχητον ὅπλον μας· ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ καθαρτικὸν τῆς ψυχῆς μας· ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ ἀπολύτρωσις ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά μας· ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ βάσις τῶν ἀναριθμήτων ἀγαθῶν. Διότι ἡ προσευχὴ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ συνδιάλεξις μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὁμιλία πρὸς τὸν Κύριον τῶν ὅλων. Ποῖος λοιπὸν δύναται νὰ εἶναι εὐτυχέστερος ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ποὺ ἀξιώνεται συνεχῶς νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Κύριόν του;

26. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς περὶ τίνος ἀγαθοῦ πρόκειται, σκέψου, σὲ παρακαλῶ, τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ποὺ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς καὶ δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τὰς σκιάς. Οὗτοι, ὅταν ἴδωσι κάποιον συνεχῶς νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν ἐπίγειον βασιλέα, πόσον μεγάλον καὶ σπουδαῖον τὸν θεωροῦν! Τὸν χαρακτηρίζουν ὡς τὸν εὐτυχέστατον ἄνθρωπον, τὸν περιβάλλουν μετὰ θαυμασμοῦ, θεωροῦντες τοῦτον ἐξαιρετικὴν προσωπικότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπενεμήθη ἡ ὑπερτάτη τιμή. Ἐὰν λοιπὸν οὗτος ὁ ἄν-

θρωπος, καίτοι συνομιλεῖ μὲ ὅμοιόν του (διότι ὁ βασιλεὺς ἔχει τὴν αὐτὴν φύσιν μὲ αὐτὸν) καὶ περὶ ἐπιγείων καὶ προσωρινῶν πραγμάτων, θεωρεῖται, ὅτι εἶναι τόσον περίβλεπτος καὶ ἐπίσημος, τί νὰ εἴπῃ κανεὶς περὶ ἐκείνου, ποὺ καταξιοῦται νὰ συνομιλῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι περὶ ἐπιγείων πραγμάτων, ἀλλὰ περὶ συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτημάτων, περὶ τῆς ἀφέσεως τῶν παραπτωμάτων, περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν ἤδη χορηγηθέντων δωρεῶν, περὶ ἐκείνων ποὺ εἰς τὸ μέλλον θὰ τοῦ χορηγηθοῦν, περὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν; Ὁ τοιοῦτος καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἀκόμη ποὺ φέρει τὸ διάδημα (τὸν βασιλέα) δὲν εἶναι εὐτυχέστερος, ἀφοῦ διὰ τῆς προσευχῆς προσελκύει τὴν ἄνωθεν βοήθειαν;

27. Αὐτὴ λοιπὸν πρὸ πάντων θὰ δυνηθῇ νὰ μᾶς διαφυλάξῃ διαρκῶς τοῦ ἐνδύματος τούτου τοῦ πνευματικοῦ τὴν λαμπρότητα καὶ μαζὶ μὲ αὐτὴν ἡ ἄφθονος ἐλεημοσύνη, ἡ πηγὴ τῶν ἰδικῶν μας ἀγαθῶν καὶ ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν μας. Τὸ ζεῦγος τοῦτο δύναται ἀναρίθμητα ἀγαθὰ ἄνωθεν νὰ μᾶς χορηγήσῃ, νὰ σβύσῃ τὴν εἰς τὴν ψυχήν μας πυρκαϊὰν τῶν ἁμαρτημάτων καὶ πολλὴν νὰ μᾶς χαρίσῃ βεβαιότητα διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Τὸ ζεῦγος τοῦτο τῶν ἀρετῶν μετεχειρίσθη καὶ ὁ Κορνήλιος διὰ νὰ ἀποστέλλῃ εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς προσευχάς του. Διὰ τοῦτο καὶ ἤκουσεν ἀπὸ τὸν ἄγγελον: «Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνόν σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 10, 4).

28. Εἶδες πόσην ἐξ αὐτῶν ἀπέκτησε παρρησίαν ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐπέρασεν ὅλον τὸν βίον του φορῶν τὸ στρατιωτικὸν ἔνδυμα καὶ τὴν στρατιωτικὴν ζώνην; Ἂς ἀκούσουν αὐτὰ ἐκεῖνοι, ποὺ εὑρίσκονται εἰς τὸν στρατὸν καὶ ἂς μάθουν, ὅτι τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ ἀσκῇ τὴν ἀρετὴν ἐκεῖνος, ποὺ θέλει νὰ διάγῃ προσεκτικὸν βίον, ἀλλ' εἶναι δυνατὸν εἴτε τὸ στρατιωτικὸν ἔνδυμα ἕνας φορεῖ καὶ ὅπλα φέρει, εἴτε γυναῖκα ἔχει καὶ διὰ παιδιὰ καὶ ὑπηρέτας φροντίζει, εἴτε πολιτικὸν ἀξίωμα φέρει, νὰ ἀφοσιοῦται μὲ πολλὴν προθυμίαν εἰς τὴν ἀρετήν. Ἰδοὺ τὸ παράδειγμα τοῦ θαυμασίου τούτου ἀνδρός· στρατιωτικὰ ἐνδύματα ἐφόρει καὶ ὅπλα εἶχε, στρατιωτικὸν ἀξίωμα ἔφερε (ἦτο ἑκατόνταρχος)· ἐπειδὴ ὅμως ἠθέλησε, ἔζησε μὲ νηφαλιότητα καὶ προσοχήν, καὶ διὰ τοῦτο ἠξιώθη τόσης ἐκ τῶν οὐρανῶν κηδεμονίας. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ἀκριβῶς ὅτι ἡ ἄνωθεν χάρις τότε ἔρχεται εἰς ἡμᾶς, ὅταν ἡμεῖς πρῶτοι προσφέρωμεν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, ἄκουσε τὴν ἱστορίαν ταύτην. Ἐπειδὴ ὁ Κορνήλιος προηγουμένως εἶχε κάμει πολλὰς καὶ πλουσίας ἐλεημοσύνας καὶ ἐνέμενεν εἰς ἐκτενεῖς προσευχάς, κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν, λέγει ἡ Γραφή, ὅταν προσηύχετο, ἕνας ἄγγελος ἐστάθη ἔμπροσθέν του καὶ τοῦ εἶπε·

«Κορνήλιε, αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνόν σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 10, 1-4).

29. Ἂς μὴ περάσωμεν ἐπιπολαίως τοὺς λόγους τούτους, ἀλλ' ἂς παρατηρήσωμεν προσεκτικὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τότε θὰ ἐννοήσωμεν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου καὶ θὰ μάθωμεν, ὅτι κανένα δὲν παραβλέπει, ἀλλ' ὅπου θὰ ἴδῃ νηφάλιον ψυχήν, ἐκεῖ καὶ τὴν χάριν αὐτοῦ πλουσίως χορηγεῖ. Ἐπρόκειτο περὶ ἑνὸς ἀνθρώπου στρατιώτου, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε καθόλου διδαχθῇ τὸν θεῖον νόμον, ὁ ὁποῖος εὑρίσκετο ἀνακατωμένος μὲ κοσμικὰς ὑποθέσεις, ὁ ὁποῖος κάθε ἡμέραν εἶχεν ἀναριθμήτους περισπασμοὺς καὶ ἐμπόδια· καὶ ὅμως δὲν διήρχετο τὸν βίον του εἰς φαγοπότια καὶ πολυφαγίαν, ἀλλ' εἰς προσευχὰς καὶ ἐλεημοσύνας καὶ τόσην μόνος του ἐδείκνυε προθυμίαν καὶ τόσον πολὺ προσηύχετο καὶ ἐλεημοσύνας μεγαλοδώρους ἔκαμνε, ὥστε κατέστησε τὸν ἑαυτόν του ἄξιον νὰ ἴδῃ τοιαύτην ὀπτασίαν.

30. Ποῦ εἶναι τώρα ἐκεῖνοι ποὺ πλούσια τραπέζια παραθέτουν, εἰς τὰ ὁποῖα ἄφθονον οἶνον καταναλίσκουν καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς συμπόσια περνοῦν καὶ οὔτε πρὸ τοῦ φαγητοῦ πολλάκις καταδέχονται νὰ προσευχηθοῦν, οὔτε μετὰ τὸ φαγητὸν νὰ εὐχαριστήσουν τὸν Θεόν, ἀλλὰ νομίζουν ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς αὐτοὺς νὰ κάνουν ἀφόβως ὁ,τιδήποτε θέλουν, διότι ἔχουν ἀξίωμα καὶ εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς καταλόγους εἶναι ἐγγεγραμμένοι καὶ μὲ στρατιωτικὴν στολὴν εἶναι ἐνδεδυμένοι; Ἂς ἴδουν τοῦ Κορνηλίου τούτου τὰς συχνὰς προσευχάς, τὰς πλουσίας ἐλεημοσύνας καὶ ἂς καλύψουν τὸ πρόσωπον ἀπὸ ἐντροπήν.

31. Ἴσως δὲ δὲν θὰ φανῇ εἰς ἐκείνους μόνον οὗτος ἀξιόπιστος διδάσκαλος, ἀλλ' εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως ἡμᾶς, καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ ἐπροτίμησαν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν μοναχικὸν βίον καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐκκλησίας. Διότι ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς θὰ δυνηθῇ ποτε νὰ καυχηθῇ, ὅτι ἐπέδειξε τὸν ἴδιον μὲ ἐκεῖνον ζῆλον πρὸς τὴν προσευχὴν ἢ τὴν αὐτὴν γενναιοδωρίαν πρὸς ἐλεημοσύνην, ὥστε νὰ γίνῃ ἄξιος τοιαύτης ὀπτασίας; Διὰ τοῦτο, σᾶς παρακαλῶ, ἀφοῦ εἰς τὸ παρελθὸν δὲν ἐμιμήθημεν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, ἂς τὸν μιμηθῶμεν τοὐλάχιστον ἀπὸ τώρα ὅλοι, χωρὶς καμμίαν διάκρισιν, τόσον οἱ στρατιωτικοί, ὅσον καὶ οἱ ἰδιῶται, ἀφοῦ ἠξιώθημεν τόσων δωρεῶν, καὶ ἂς μὴ φανῶμεν κατώτεροι ἐκείνου, ὁ ὁποῖος μὲ στρατιωτικὴν στολὴν τόσον μεγάλην ἐπέδειξεν ἀρετήν. Μόνον τότε θὰ δυνηθῶμεν νὰ διατηρήσωμεν ἀκμαίαν τὴν ὡραιότητα καὶ λαμπρότητα τοῦ πνευματικοῦ μας τούτου ἐνδύματος, ὅταν τὸ ζεῦγος τῶν ἀρετῶν τούτων μὲ πολλὴν προθυμίαν εἰς τὸν βίον μας ἀσκῶμεν.

32. Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῆτε τώρα νὰ προσθέσωμεν εἰς αὐτὰς καὶ ἄλλας ἀρετάς, δυναμένας νὰ διατηρήσουν διαρκῶς νέον καὶ ἀκηλίδωτον τὸ ἔνδυμα τοῦτο, θὰ ἀναφέρωμεν τὴν σωφροσύνην καὶ τὸν ἁγιασμόν· «Εἰρήνην γὰρ διώκετε, λέγει, ὁ ἀπόστολος καὶ τὸν ἁγιασμὸν οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον» (Ἑβρ. 12, 14). Ἄς φροντίζωμεν λοιπὸν μετὰ προθυμίας νὰ ἔχωμεν εἰρήνην μὲ ὅλους καὶ ἀφ' ἑτέρου ἂς ἐξετάζωμεν εἰς κάθε στιγμὴν προσεκτικὰ τοὺς διαλογισμούς μας διὰ νὰ προφυλάξωμεν τὴν ψυχήν μας ἀπὸ τοὺς ρύπους καὶ τὰς κηλῖδας τῶν ἐφαμάρτων σκέψεων καὶ διαλογισμῶν.

33. Ἐὰν διὰ τοῦ τρόπου τούτου καθαρίζωμεν τὴν διάνοιάν μας καὶ μὲ κάθε μέσον περὶ τῆς καθαρότητος αὐτῆς φροντίζωμεν, μὲ μεγάλην εὐκολίαν καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα τῆς ψυχῆς πάθη θὰ ἀπαλλαγῶμεν καὶ οὕτω σιγὰ - σιγὰ θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς. Χάρις δὲ εἰς τὰ πολλὰ πνευματικὰ ἐφόδια, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχωμεν συγκεντρώσει ἀπ' ἐδῶ, θὰ δυνηθῶμεν καὶ τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν νὰ ἀξιωθῶμεν, τὰ ὁποῖα ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ ἔχει διαφυλάξει δι' ἐκείνους, ποὺ τὸν ἀγαποῦν. Εἴθε δὲ ὅλοι νὰ ἀξιωθῶμεν τούτων, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΓΔΟΗ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. ΥΠΟΔΟΧΗ ΚΑΙ ΕΠΑΙΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ ΕΛΘΟΝΤΑΣ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΟΛΟΙ ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΙ ΕΝΩ ΕΛΑΒΟΝ ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΥΛΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ, ΑΝΤΙ ΤΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΕΠΕΔΙΩΚΟΝ, ΕΝΩ ΗΜΕΙΣ, ΚΑΙΤΟΙ ΕΛΑΒΟΜΕΝ ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΑΓΑΘΑ, ΠΡΟΣΚΟΛΛΩΜΕΘΑ ΕΙΣ ΤΑ ΥΛΙΚΑ. ΚΑΙ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΠΡΩΙ ΚΑΙ ΒΡΑΔΥ ΝΑ ΣΠΕΥΔΩΜΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΔΙΑ ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΩΜΕΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΠΡΟΣΕΥΧΑΣ ΚΑΙ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ· ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΒΑΠΤΙΣΘΕΝΤΑΣ.[17]

1. Ἀρκετὰ σᾶς ἐχόρτασαν πνευματικῶς κατὰ τὰς παρελθούσας ἡμέρας οἱ καλοί σας διδάσκαλοι[18] διὰ τῆς συνεχοῦς αὐτῶν παραινέσεως, τὴν ὁποίαν ἀπελαύσατε καὶ ἄφθονον ἐλάβατε τὴν ἐκ τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων μαρτύρων παρεχομένην εὐλογίαν. Ἐπειδὴ ὅμως σήμερον λαμπροτέραν τὴν συνάθροισίν μας κατέστησαν οἱ ἀπὸ τὰ περίχωρα συρρεύσαντες, καὶ ἡμεῖς πλουσιωτέραν ἂς παραθέσωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν πνευματικὴν τράπεζαν καὶ γεμάτην ἀπὸ πολλὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξαν οὗτοι εἰς ἡμᾶς. Τὴν ἀγάπην λοιπὸν ἂς τοὺς προσφέρωμεν ὡς ἀμοιβὴν καὶ ἀποδεχόμενοι τὰς ὑπὲρ ἡμῶν εὐμενεῖς αὐτῶν διαθέσεις, ἂς προθυμοποιηθῶμεν πλουσίως νὰ τοὺς φιλοξενήσωμεν. Διότι, ἐὰν αὐτοὶ δὲν ἐδίστασαν νὰ διατρέξουν τόσον μακρὸν δρόμον, διὰ νὰ μᾶς παράσχουν διὰ τῆς παρουσίας των μεγάλην χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν, πολὺ περισσότερον ἡμεῖς δίκαιον εἶναι σήμερον εἰς αὐτοὺς νὰ παραθέσωμεν τὴν πνευματικὴν ταύτην τροφὴν πλουσιωτέραν, ὥστε μὲ ἀρκετὰ ἐφόδια νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τοὺς οἴκους των.

2. Διότι ἀδελφοὶ ἰδικοί μας εἶναι καὶ μέλη τοῦ σώματος

17. Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐξεφωνήθη τὸ Σάββατον τῆς Διακαινησίμου καὶ ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα εἰς τὴν ιθ' πρὸς Ἀνδριάντας. Οἱ ἐγκωμιαζόμενοι ἐπισκέπται ἐκ τῆς υπαίθρου εἶναι ἀναμφιβόλως Μοναχοί, ἐλθόντες νὰ συμμετάσχωσιν εἰς τὴν πρὸς τιμὴν τῶν μαρτύρων ἑορτὴν τῆς προηγουμένης ἡμέρας. Ὡς γνωστὸν τὰ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν ὄρη ἦσαν κατάμεστα Μοναχῶν, ὧν τὸν βίον μετὰ τόσης συγκινήσεως καὶ νοσταλγίας περιγράφει πολλαχοῦ ὁ Χρυσόστομος (ὁμιλία 8, 55, 70, 72 εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον κ.ἄ.), διότι ἐπὶ ἑξαετίαν εἶχε ζήσει τοῦτον.

18. Εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν νεοφωτίστων ἐλάμβανον μέρος καὶ ἄλλοι ὁμιληταί, ὡς ὁ ἐπίσκοπος Φλαβιανός, ὅστις ὁμίλει τελευταῖος.

τῆς Ἐκκλησίας. Ἂς τοὺς ἐναγκαλισθῶμεν λοιπὸν ὡς μέλη ἰδικά μας καὶ γνησίαν πρὸς αὐτοὺς ἂς ἐκδηλώσωμεν ἀγάπην. Ἂς μὴ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁμιλοῦν διαφορετικὴν ἀπὸ ἡμᾶς γλῶσσαν, ἀλλ᾽ ἂς κυττάξωμεν βαθύτερα καὶ προσεκτικά, διὰ νὰ ἴδωμεν τῆς ψυχῆς αὐτῶν τὴν σοφίαν καὶ σύνεσιν. Οὔτε εἰς τὴν βάρβαρον αὐτῶν γλῶσσαν[19] νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχήν μας, ἀλλὰ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῶν φρονήματα. Καὶ τότε θὰ μάθωμεν, ὅτι ἐκεῖνα ποὺ ἡμεῖς τυπικῶς διὰ τῶν λόγων προσπαθοῦμεν νὰ διδάσκωμεν, ταῦτα οὗτοι διὰ τῶν ἔργων ἐπιδεικνύουν, διότι ἐφαρμόζουν εἰς τὸν βίον των ἐμπράκτως τὸν ἀποστολικὸν νόμον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἕκαστος πρέπει διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν του νὰ προμηθεύεται τὴν καθημερινήν του τροφήν.

3. Ἤκουσαν τὸν μακάριον Παῦλον ποὺ λέγει· «Κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί» (Α΄ Κορ. 4, 12). Καὶ πάλιν· «Ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ᾽ ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται» (Πράξ. 20, 24) καὶ τοὺς λόγους τούτους εἰς τὸν βίον των ἐφαρμόζοντες, ὁμιλοῦν εὐγλωττότερα διὰ τῶν ἔργων ἀπὸ ἐκείνους ποὺ κηρύττουν μόνον διὰ τῶν λόγων, καὶ ἀναδεικνύονται ἄξιοι τοῦ μακαρισμοῦ ἐκείνου, τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Χριστός· «Μακάριος γάρ, λέγει, ὁ ποιήσας καὶ διδάξας» (Ματθ. 5, 19). Διότι, ὅταν προηγῆται ἡ διὰ τῶν ἔργων διδασκαλία, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη διδασκαλίας καὶ συμβουλῶν διὰ τῶν λόγων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν βλέπεις ἕκαστος ἐξ αὐτῶν τώρα μὲν νὰ εὑρίσκεται πλησίον εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα, νὰ ἀναγινώσκῃ τοὺς θείους νόμους καὶ νὰ διαπαιδαγωγῇ χριστιανικῶς τοὺς ὑποτακτικοὺς αὐτοῦ, κατόπιν νὰ κοπιάζῃ καλλιεργῶν τὴν γῆν, μετ᾽ ὀλίγον νὰ σύρῃ ἄροτρον, νὰ ἀνοίγῃ εἰς τὸ χῶμα αὐλάκια, νὰ ρίπτῃ ἐκεῖ τοὺς σπόρους καὶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς νὰ τοὺς ἐμπιστεύεται, καὶ ἄλλοτε νὰ μεταχειρίζεται τὸ ἄροτρον τῆς διδασκαλίας καὶ νὰ ἐναποθέτῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν του τὸν σπόρον τῶν θείων μαθημάτων.

4. Ἂς μὴ παραβλέψωμεν λοιπὸν τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, λόγῳ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν περιβολῆς καὶ τῆς γλώσσης ποὺ ὁμιλοῦν, ἀλλ᾽ ἂς ἐξετάσωμεν λεπτομερῶς τὸν βίον αὐτῶν τὸν ἀγγελικὸν καὶ τὸν πλήρη χριστιανικῆς φιλοσοφίας τρόπον τῆς ζωῆς αὐτῶν. Διότι δὲν ἔχει ἀπομακρυνθῆ ἀπ᾽ αὐτῶν μόνον κάθε τρυφὴ καὶ ἀσωτεία εἰς τὰ φαγητά, ἀλλὰ καὶ κάθε πολυτέλεια, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰς πόλεις. Τρώγουν

19. Εἰς τὴν ὕπαιθρον τῆς Συρίας ὡμιλεῖτο ἡ ἐγχώριος γλῶσσα, ἦτο ὅμως γνωστὴ καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ἰδὲ Πνευματικὰς Ἀκτινοβολίας, σελ. 314 ἑπόμ.

τόσον μόνον ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ νὰ διατηρηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὅλον τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς των διέρχονται μὲ ὕμνους καὶ διαρκεῖς προσευχάς, μιμούμενοι καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἔργον τῶν ἀγγέλων.

5. Καθὼς δηλαδὴ αἱ ἀσώματοι ἐκεῖναι δυνάμεις δὲν ἔχουν ἄλλο ἔργον, παρὰ τὸ νὰ ὑμνοῦν διαρκῶς τὸν δημιουργὸν τῶν ὅλων, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον καὶ οἱ θαυμάσιοι οὗτοι ἄνθρωποι, ἱκανοποιοῦν βεβαίως τὰς σωματικὰς αὐτῶν ἀνάγκας, ἀφοῦ εἶναι συνδεδεμένοι μὲ σῶμα ἀλλ᾽ ὅλον τὸν ὑπόλοιπον χρόνον αὐτῶν εἰς ὕμνους πρὸς τὸν Θεὸν καὶ προσευχὰς τὸν ἀφιερώνουν. Ἀφοῦ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀπεχαιρέτησαν ὁριστικῶς τὰ κοσμικὰ θέλγητρα, διὰ τῆς ἀρίστης συμπεριφορᾶς αὐτῶν προσπαθοῦν νὰ ὁδηγήσουν τοὺς ὑποτακτικούς των εἰς τὴν μίμησιν τοῦ βίου των. Ποῖος λοιπὸν δύναται ἐπαξίως νὰ τοὺς ἐγκωμιάσῃ; Οὗτοι ἂν καὶ στεροῦνται ἐξωτερικῆς (κοσμικῆς) σοφίας, ἔχουν τὴν ἀληθῆ σοφίαν καὶ διὰ τοῦ βίου των ἀπέδειξαν πραγματοποιουμένους τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου· «ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί» (Α΄ Κορ. 1, 25).

6. Διότι, ὅταν ἴδῃς τὸν ἁπλοῦν τοῦτον ἄνθρωπον, ποὺ διαμένει εἰς τὴν ὕπαιθρον καὶ τίποτε ἄλλο ἐκτὸς τῆς γεωργίας καὶ τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς δὲν γνωρίζει, νὰ μὴ φροντίζῃ καθόλου διὰ τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς, ἀλλ᾽ εἰς τὰ οὐράνια ἀγαθὰ νὰ κατευθύνεται μὲ τὰ πτερὰ τῆς διανοίας, νὰ εἶναι ἐπὶ πλέον εἰς θέσιν νὰ φιλοσοφῇ περὶ τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν καὶ νὰ γνωρίζῃ τελείως ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οὔτε κἂν νὰ φαντασθοῦν ἠμπόρεσαν οἱ ἐθνικοὶ φιλόσοφοι, ποὺ ὑπερηφανεύονται διὰ τὸν πώγωνα καὶ τὴν ράβδον αὐτῶν, πῶς δὲν θὰ ἔχῃς μίαν μεγάλην ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ; Διότι ἀπὸ ποίαν ἄλλην πηγήν, λέγε μου, σὲ παρακαλῶ, ἔλαβον οὗτοι τόσον μεγάλην φιλοσοφίαν περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν δύναμιν νὰ μὴ προσέχουν εἰς τὰ βλεπόμενα πράγματα, ἀλλὰ νὰ προτιμοῦν τὰ ἄδηλα, ἀφανῆ καὶ ἐλπιζόμενα ἀγαθὰ ἀπὸ τὰ φανερὰ καὶ εἰς τὰς χεῖρας ὑπάρχοντα; Αὐτὸ εἶναι πίστις· τὸ νὰ θεωρῇ ἕνας τὰ ἀγαθά, ποὺ μᾶς ὑπεσχέθη ὁ Θεός, τὰ ὁποῖα δὲν φαίνονται διὰ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν, περισσότερον ἀξιόπιστα καὶ βέβαια, ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ φαίνονται καὶ εὑρίσκονται ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μας.

7. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὅλοι οἱ δίκαιοι διέπρεψαν καὶ τῶν ἀνεκφράστων ἐκείνων ἀγαθῶν ἠξιώθησαν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ κατέστη πασίγνωστος ὑπὸ τοῦ Κυρίου, διότι κατέβαλε τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πρὸς τὴν δύναμιν ἐκείνου, ποὺ ἔδιδε τὰς ὑποσχέσεις, κατηύθυνεν ὅλας του τὰς σκέψεις. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ

θεία Γραφὴ ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ· «Ἐπίστευσε γάρ, λέγει, Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην» (Ρωμ. 4, 3). Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν ἤκουσε· «Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω» (Γεν. 12, 1) μετὰ μεγάλης προθυμίας ὑπήκουσε καὶ ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν ποὺ ἔλαβε. Ἀφῆσε τὴν γῆν του, ὅπου εἶχε κατασκηνώσει καὶ ἔφυγε χωρὶς νὰ γνωρίσῃ ποῦ θὰ σταματήσῃ. Ἀντὶ τῶν φανερῶν καὶ βεβαίων ἀγαθῶν προετίμα τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου καὶ ὄχι μόνον δὲν περιειργάζετο ταύτην, οὔτε τοῦ ἐζαλίζετο ἡ διάνοια, ἀλλὰ παρατηρῶν μόνον τὴν ἀξιοπιστίαν τοῦ δίδοντος τὴν διαταγήν, ὑπερενίκησεν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἐμπόδια, δι' ἓν μόνον φροντίζων, νὰ μὴ ἐπιτελέσῃ ἐλλιπῶς τὴν ἐντολήν, ποὺ ἔλαβε.

8. Ταῦτα δὲ δὲν ἔγιναν μόνον διὰ τὸν δίκαιον, διὰ νὰ φανῇ τὸ μέγεθος τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνωμεν καὶ ἡμεῖς μιμηταὶ τοῦ πατριάρχου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶδεν αὐτὸν νὰ ἔχῃ ψυχὴν εὐγνώμονα, ἠθέλησε τὸν ἄγνωστον καὶ κρυμμένον αὐτὸν φωστῆρα, νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὴν Χαναὰν ἵνα ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας τοὺς εἰς τὴν πλάνην εὑρισκομένους καὶ ἀνάπηρον ἀκόμη ἔχοντας τὴν διάνοιαν, λόγῳ τοῦ σκότους τῆς ἀγνοίας, κατοίκους τῆς χώρας ἐκείνης. Τοῦτο καὶ ἔγινε· Διότι διὰ τοῦ Ἀβραὰμ ὄχι μόνον οἱ κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς Αἰγύπτου ἐμάνθανον μαζὶ μὲ τὴν πρόνοιαν, ποὺ ἔδειξεν ὁ Θεὸς περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου. Κύτταξε λοιπὸν τῆς μεγαλοψυχίας αὐτοῦ τὸ μέγεθος καὶ πῶς λαβὼν πτερὰ ἀπὸ τὸν πόθον αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, δὲν ἵστατο μόνον εἰς ὅσα ἔβλεπεν, οὔτε εἰς τὰς ὑποσχέσεις, ποὺ ἐλάμβανε, ἀλλὰ καὶ πέραν τούτων ἐπροχώρει καὶ τὰ μέλλοντα νοερῶς ἔβλεπε. Καὶ ἐνῷ ὁ Θεὸς τοῦ ὑπεσχέθη γῆν, ἀντὶ τῆς γῆς, ποὺ ἐγκατέλειπε, λέγων· «Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἥν σοι δείξω» (Γεν. 12, 1) αὐτὸς ἐγκαταλείψας τὰ αἰσθητὰ πράγματα, τὸν νοῦν του εἶχεν εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ αὐτὰ ἐπεθύμει.

9. Ἴσως αἴνιγμα σᾶς φαίνεται αὐτὸ ποὺ λέγω. Μὴ ταράττεσθε ὅμως. Θὰ σᾶς δώσω νὰ ἐννοήσετε, πῶς ὁ δίκαιος αὐτός, λαβὼν ὑποσχέσεις περὶ αἰσθητῶν ἀγαθῶν, τὰ πνευματικὰ ἐπεθύμει. Πόθεν λοιπὸν θὰ λάβωμεν ἀκριβεῖς περὶ τούτου πληροφορίας; Ἂς ἀκούσωμεν τὸν ἴδιον τὸν Ἀβραὰμ ἢ μᾶλλον τὸν μακάριον Παῦλον, τὸν διδάσκαλον τῆς Οἰκουμένης, ὅστις μὲ ἀκρίβειαν ἐγνώριζεν ὅλα ταῦτα, τί λέγει περὶ αὐτοῦ καὶ γενικῶς περὶ ὅλων τῶν δικαίων. Θέλων κάποτε νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ τοὺς δικαίους, π.χ. τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαάκ, τὸν Ἰακὼβ λέγει· «Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες μὴ

κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτάς, ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἑβρ. 11, 13).

10. Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λέγεις, ὦ μακάριε Παῦλε; Πῶς δὲν ἔλαβον τὰς ὑποσχέσεις; Δὲν κατέλαβον ὁλόκληρον τὴν Παλαιστίνην; Δὲν ἔγιναν κύριοι τῆς γῆς; Ναί, λέγει. Τὴν μὲν Παλαιστίνην κατέλαβον καὶ τῆς γῆς κύριοι ἔγιναν, ἀλλὰ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως ἀλλοῦ εἶχον στρέψει τὴν ἐπιθυμίαν των. Διὰ τοῦτο προσέθεσε· «Οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ζητοῦσι καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τουτέστιν ἐπουρανίου» (Ἑβρ. 11, 11-16). Εἶδες τὸν πόθον αὐτῶν; Εἶδες τὴν ἐπιθυμίαν των; Εἶδες πῶς ἐνῷ ὁ Θεὸς τοὺς ἔδιδεν ὑποσχέσεις περὶ ὑλικῶν πραγμάτων καὶ περὶ τῆς γῆς τοὺς ὡμίλει, αὐτοὶ ἐζήτουν ἐκείνην τὴν πατρίδα καὶ ἐπεθύμουν ἐκείνην, ποὺ εἶναι εἰς τὸν οὐρανόν; Διὰ τοῦτο προσέθεσε· «ἧς τεχνίτης ἐστὶ καὶ δημιουργὸς ὁ Θεὸς» (Ἑβρ. 11, 10). Εἶδες πῶς ἐπεθύμουν τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ πῶς ἐκεῖνα νοερῶς ἔβλεπον, τὰ ὁποῖα δὲν φαίνονται διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ σώματος, ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως βλέπονται καὶ κατανοοῦνται;

11. Ἀλλ' ἐδῶ ὁ νοῦς μου ταράσσεται καὶ αἱ σκέψεις μου συγχύζονται, ὅταν λάβω ὑπ' ὄψιν μου, ὅτι ἡμεῖς πράττομεν ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον. Διότι οἱ δίκαιοι οὗτοι, καίτοι ἔλαβον ὑποσχέσεις περὶ ὑλικῶν ἀγαθῶν, εἰς τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ εἶχον στρέψει τὴν ἐπιθυμίαν των, ἐνῷ ἡμεῖς, ἀντιθέτως, καίτοι ἐλάβομεν ὑποσχέσεις περὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν, σφοδρὰν ἐπιθυμίαν ἔχομεν διὰ τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ καὶ δὲν ἀκούομεν τὸν μακάριον Παῦλον ποὺ λέγει· «τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια» (Β΄ Κορ. 4, 18). Καὶ εἰς ἄλλο μέρος, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τοιαῦτα (αἰώνια) εἶναι τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἔχει ἑτοιμάσει ὁ Θεός, δι' ἐκείνους ποὺ τὸν ἀγαποῦν, λέγει: «Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη» (Α΄ Κορ. 2, 9). Καὶ ἡμεῖς κατόπιν ὅλων τούτων μένομεν μὲ ἀνοικτὸ τὸ στόμα ἐμπρὸς εἰς τὰ ὑλικὰ πράγματα, ἐννοῶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν τῆς παρούσης ζωῆς, τὴν πολυτέλειαν, τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων τιμάς, διότι αὐτὰ φαίνονται ὅτι καθιστοῦν λαμπρὰν τὴν ζωήν. Εἶπον φ α ί ν ο ν τ α ι, ἐπειδὴ εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τὴν σκιὰν καὶ τὸ ὄνειρον.

12. Καὶ πράγματι αὐτὸς οὗτος ὁ πλοῦτος πολλάκις δὲν παρέμεινε μέχρι τῆς ἑσπέρας εἰς ἐκείνους, ποὺ ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν κύριοι αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ἀγνώμων ὑπηρέτης δραπετεύσας, εἰς ἄλλον κύριον μετέβη, γυμνοὺς καὶ ἐρήμους ἐγκατα-

λείψας ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μὲ τόσην στοργὴν τὸν περιέβαλλον. Ὅτι δὲ καὶ εἰς ἀφορήτους κινδύνους πολλάκις ὡδήγησεν ἐκείνους, ποὺ μεγάλην περὶ αὐτοῦ ἐπιθυμίαν εἶχον, αὐτὴ αὕτη ἡ πεῖρα τῶν πραγμάτων πάντας διδάσκει. Παρομοία εἶναι καὶ ἡ δόξα ἡ ἀνθρωπίνη. Διότι ἐκεῖνος, ποὺ σήμερον φαίνεται εἰς ὅλους λαμπρὸς καὶ ἐπίσημος, αἰφνιδίως χάνει ὅλας τὰς τιμὰς καὶ γίνεται ἀντικείμενον γενικῆς περιφρονήσεως.

13. Τί λοιπὸν ὑπάρχει εὐτελέστερον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα, ἐπαναλαμβάνω, προτοῦ ἐμφανισθοῦν, ἐξαφανίζονται, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν παραμένουν μονίμως, ἀλλὰ πολὺ γρήγορα ἐγκαταλείπουν ἐκείνους, ποὺ μὲ πόθον τὰ ἐπιδιώκουν; Αὐτὸ ποὺ παρατηρεῖται εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ τροχοῦ, ἡ ὁποία οὐδέποτε παραμένει εἰς τὸ ἴδιον μέρος, ἀλλὰ διαρκῶς μετακινεῖται καὶ στρέφεται ἄνω καὶ κάτω, παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Τούτων ἡ μεταβολὴ ὁρμητικὴ εἶναι, ἡ δὲ μετάπτωσις ταχεῖα, διότι δὲν ἔχουν καμμίαν σταθερότητα καὶ μονιμότητα. Ὅλα εὔκολα ἀνατρέπονται καὶ εἰς τὸ ἀντίθετον ρέπουν. Συνεπῶς ὑπάρχει πιὸ γελοῖον ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰ πράγματα τοῦ παρόντος κόσμου εἶναι προσκολλημένοι καὶ χάσκουν καὶ προτιμοῦν αὐτά, ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ εἶναι μόνιμα καὶ αἰώνια;

14. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης σφοδρὰν ἐπίπληξιν καταφέρει κατ' ἐκείνων ποὺ εἰς αὐτὰ προσκολλῶνται, λέγων· «Ὡς ἑστῶτα ἐλογίσαντο καὶ οὐχ ὡς φεύγοντα» (Ἀμὼς 6, 5). Βλέπε πῶς μὲ μίαν λέξιν ἠθέλησε νὰ φανερώση τὴν μηδαμινότητα αὐτῶν. Δὲν εἶπεν ὡς π α ρ ε ρ χ ό μ ε ν α, δὲν εἶπεν ὡς μ ε τ α β α λ λ ό μ ε ν α, δὲν εἶπεν ὡς π α ρ α τ ρ έ χ ο ν τ α, ἀλλὰ τί; ὡς φ ε ύ γ ο ν τ α, διὰ νὰ δείξη τὴν ταχύτητα καὶ τὴν μεγάλην καὶ αἰφνιδίαν μεταβολὴν αὐτῶν καὶ μᾶς διδάξη ποτὲ νὰ μὴ προσκολλώμεθα εἰς τὰ ὁρατὰ πράγματα, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐκεῖνα τὰ ἀγαθά, ποὺ ὑπόσχεται ὁ Θεός, νὰ ἔχωμεν πεποίθησιν καὶ βεβαιότητα.

15. Διότι καὶ ἀναρίθμητα ἐμπόδια καὶ ἂν ἐμφανισθοῦν, οὐδέποτε εἶναι δυνατὸν αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ νὰ παραπέσουν καὶ νὰ μὴ πραγματοποιηθοῦν. Ὅπως ὁ Θεὸς εἶναι ἀμετάβλητος, ἀναλλοίωτος καὶ πάντοτε καὶ διαρκῶς ὑπάρχων, τοιουτοτρόπως καὶ αἱ ὑποσχέσεις αὐτοῦ εἶναι σταθεραὶ καὶ ἀμετάβληται καὶ θὰ πραγματοποιηθοῦν, ἐκτὸς ἐὰν ἡμεῖς παρεμβάλωμεν ἐμπόδια εἰς τὴν πραγματοποίησίν των. Εἰς τὰ ἀνθρώπινα ὅμως πράγματα ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον συμβαίνει. Ὅπως ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι φθαρτὴ καὶ πρόσκαιρος, ἔτσι καὶ αἱ ἀνθρώπιναι δωρεαὶ εἶναι φθαρταὶ καὶ προσωριναί. Καὶ εἶναι φυσικὸν τοῦτο· ἀφοῦ ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα

ὄντα προσωρινά, καὶ τὰ δῶρα ἡμῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἀνθρωπίνην μας φύσιν. Εἰς τὰς ὑποσχέσεις ὅμως τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποθέση κανεὶς τοιοῦτόν τι. Μόνον αἱ ὑποσχέσεις αὐτοῦ εἶναι βέβαιοι, σταθεραί, πάγιαι καὶ μόνιμοι.

16. Διὰ τοῦτο, σᾶς παρακαλῶ, ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ νὰ ἐπιζητῶμεν, ποὺ εἶναι σταθερὰ καὶ δὲν ἐπιδέχονται καμμίαν μεταβολήν. Ἐπίτηδες δὲ τὸ θέμα τοῦτο ἐνώπιον ὅλων ὑμῶν ἀνέπτυξα, ἵνα κοινὴν πρὸς ὅλους κάμω τὴν προτροπήν, τόσον πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πρὸ πολλοῦ ἐμυήθησαν, ὅσον καὶ πρὸς ἐκείνους ποὺ προσφάτως ἠξιώθησαν τῆς δωρεᾶς τοῦ βαπτίσματος. Ἐπειδὴ τὰς προηγουμένας ἡμέρας εἰς τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων προσερχόμενοι πολλὴν ἐξ αὐτῶν εὐλογίαν ἀπεκομίσαμεν καὶ ἄφθονον διὰ τῆς διδασκαλίας πνευματικὴν τροφὴν ἀπηλαύσαμεν, πρόκειται δὲ νὰ διακοπῇ ἡ συνέχεια τῶν συνάξεων τούτων, συνεπῶς καὶ τῆς διδασκαλίας, ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ ὑπενθυμίσωμεν ταῦτα εἰς τὴν ἀγάπην σας, ὥστε ζωηρὰ νὰ παραμείνη εἰς τὴν μνήμην σας ἡ τόσον σπουδαία αὕτη διδασκαλία καὶ ἡ προτίμησις ὑμῶν νὰ στραφῆ ὄχι εἰς τὰ ὑλικά, ἀλλὰ εἰς τὰ πνευματικὰ ἀγαθά.

17. Μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας νὰ ἔρχεσθε ἐδῶ καθ' ἑκάστην πρωΐαν διὰ νὰ ἀναφέρετε εἰς τὸν Θεὸν τῶν ὅλων τὰς προσευχὰς καὶ ἐξομολογήσεις σας διὰ νὰ τὸν εὐχαριστῆτε διὰ τὰς δοθείσας δωρεὰς καὶ νὰ τὸν παρακαλῆτε νὰ σᾶς βοηθήση νὰ τὰς διαφυλάξετε. Κατόπιν ἐξερχόμενοι τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀρχίζετε τὰς καθημερινάς σας ἀσχολίας μετὰ πολλῆς εὐλαβείας. Καὶ ὁ μὲν ἕνας εἰς τὴν χειρωνακτικήν του ἐργασίαν ἂς πηγαίνη, ὁ ἄλλος εἰς τὴν ἐν τῷ στρατεύματι θέσιν του ἂς σπεύδη καὶ ἄλλος εἰς τὰς πολιτικάς του ὑποθέσεις. Ἕκαστος ὅμως ἂς ἀρχίζη τὴν ἐργασίαν του μὲ φόβον καὶ ἀγωνίαν, καὶ ἂς περνᾷ τὴν ἡμέραν, ἔχων ὑπ' ὄψιν του, ὅτι ὀφείλει τὸ βράδυ νὰ ἔλθη πάλιν ἐδῶ, διὰ νὰ δώση λόγον εἰς τὸν Κύριον, πῶς ἐπέρασε ταύτην καὶ νὰ ζητήση συγγνώμην διὰ τὰ παραπτώματά του. Ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον, ἔστω καὶ ἂν πολυάριθμα προφυλακτικὰ μέτρα λάβωμεν, νὰ μὴ πέσωμεν εἰς πολλὰ καὶ διάφορα παραπτώματα κατὰ τὴν ἡμέραν, διότι ἢ κάποιον λόγον ἀνάρμοστον θὰ εἴπωμεν, ἢ συζήτησιν ἀνωφελῆ θὰ ἀκούσωμεν, ἢ ἀπρεπεῖς σκέψεις θὰ διανοηθῶμεν ἢ τὰ μάτια μας δὲν θὰ συγκρατήσωμεν, ἢ ἀσκόπως καὶ ἀνωφελῶς τὸν καιρόν μας θὰ περάσωμεν καὶ τὸ καθῆκόν μας δὲν θὰ κάμωμεν.

18. Διὰ τοῦ πρέπει κάθε βράδυ δι' ὅλα αὐτὰ συγγνώμην νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Κυρίου, νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν φιλανθρωπίαν Αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν παρακαλῶμεν. Ἀφοῦ δὲ περάσωμεν τὸν χρόνον τῆς νυκτὸς μὲ προσοχὴν καὶ νηφαλιό-

τητα, πάλιν νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν πρωϊνὴν ἐξομολόγησιν, ἵνα ἕκαστος, τακτοποιῶν οὕτω τὸν βίον αὐτοῦ, δυνηθῇ νὰ περάσῃ χωρὶς κίνδυνον τὸ πέλαγος τοῦ παρόντος βίου καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου νὰ ἀξιωθῇ. Καὶ ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς συναθροίσεως, προτιμῶντες τὰ πνευματικὰ ἀντὶ τῶν ὑλικῶν, νὰ συναθροισθῆτε ἐδῶ, διὰ νὰ ἐξασφαλίσητε καὶ τὰ ἀγαθὰ ποὺ τώρα ἔχετε εἰς τὰς χεῖρας σας.

19. Διότι ἐὰν δώσωμεν τὴν προτεραιότητα εἰς αὐτά, θὰ ἔχωμεν καὶ ἐκεῖνα χωρὶς κόπον, ἐπειδὴ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς τὰ δώσῃ μὲ ἀφθονίαν. Ἐὰν δέ, ἀμελοῦντες διὰ τὰ πνευματικά, μόνον δι' ἐκεῖνα φροντίζωμεν, καὶ περὶ τῆς ψυχῆς τελείως ἀδιαφοροῦντες, στρεφώμεθα διαρκῶς εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ αὐτῶν θὰ στερηθῶμεν καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα τίποτε δὲν θὰ κερδίσωμεν. Ἂς μὴ ἀντιστρέψωμεν τὴν τάξιν, σᾶς παρακαλῶ, ἀλλ' ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τοῦ Κυρίου μας τὴν ἀγαθότητα, ἂς ἀναθέτωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα καὶ ἂς μὴ βασανίζωμεν τὸν ἑαυτόν μας μὲ τὰς φροντίδας τῆς παρούσης ζωῆς. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀπὸ φιλανθρωπίαν ἐκ τῆς ἀνυπαρξίας μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν ζωήν, κατὰ μείζονα λόγον θὰ προνοήσῃ καὶ δι' ὅλα τὰ ἄλλα, ποὺ μᾶς χρειάζονται· «Οἶδε γάρ, λέγει, ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν» (Ματθ. 6, 32).

20. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ κάθε τοιαύτην φροντίδα καὶ νὰ ἀσχολούμεθα μὲ πολλὴν προθυμίαν μὲ τὰ πνευματικὰ ἀγαθά. Ζήτησε σύ, λέγει, τὰ πνευματικὰ καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ δώσω μὲ ἀφθονίαν ὅλα τὰ σωματικά. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ ὅλοι οἱ δίκαιοι ἐδοξάσθησαν. Ἡ ἀρετὴ αὐτὴ τῶν δικαίων ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τοῦ λόγου ἡμῶν τούτου. Ἐλέγομεν ὅτι καίτοι οὗτοι εἶχον λάβει ὑποσχέσεις ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἀνεζήτουν τὰ πνευματικὰ ἀγαθά, ἐνῷ ἡμεῖς τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ἐκείνους πράττομεν· καίτοι κατέχομεν ὑποσχέσεις περὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν, χάσκομεν πρὸ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν.

21. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, σᾶς παρακαλῶ, ἡμεῖς ποὺ εἴμεθα ἐντὸς τῆς χάριτος, ἂς μιμηθῶμεν, τοὐλάχιστον τώρα, ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πρὸ τοῦ νόμου, μόνοι τους, καθοδηγούμενοι ἀπὸ τὴν εἰς τὴν φύσιν[20] ὑπάρχουσαν διδασκαλίαν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἀρετῆς ἠδυνήθησαν νὰ φθάσουν, καὶ μὲ ὅλον μας τὸν ζῆλον ἂς φροντίσωμεν διὰ τὴν ψυχήν μας. Ἂς ἀνταλλάξωμεν τὰς φροντίδας καὶ ἂς μοιράσωμεν εἰς τὸ μέσον τὰς

20. «Ἀπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει κειμένης διδασκαλίας» ἐννοεῖ διὰ τούτου ἢ τὴν διδασκαλίαν, ἣν παρέχει ἡ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οὖσα συνείδησις, ἢ τὴν διδασκαλίαν ἣν παρέχει ἡ κτίσις.

μερίμνας. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἂς ἀναλάβωμεν τὰς φροντίδας, ποὺ ἀφοροῦν εἰς τὴν ψυχήν, ἀφοῦ αὐτὴ εἶναι τὸ σπουδαιότερον μέρος ἡμῶν, εἰς δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν ἂς ἀφήσωμεν ὅλας τὰς μερίμνας καὶ φροντίδας τοῦ σώματος.

22. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι μεγίστη ἀπόδειξις τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀνεκφράστου αὐτοῦ φιλανθρωπίας, τὸ ὅτι τὴν φροντίδα διὰ τὸ κυριώτερον ἡμῶν στοιχεῖον, δηλαδὴ τὴν ψυχήν, ἀνέθεσεν εἰς ἡμᾶς, διδάσκων δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὅτι μᾶς ἐδημιούργησεν ἐλεύθερα ὄντα, καὶ ὅτι εἰς τὴν διάθεσιν καὶ θέλησίν μας ἄφησε νὰ ἐκλέξωμεν τὴν ἀρετὴν ἢ πρὸς τὴν κακίαν νὰ αὐτομολήσωμεν. Περὶ ὅλων δὲ ἐκείνων, ποὺ ἀφοροῦν τὸ σῶμα, ὑπεσχέθη, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος θὰ φροντίζῃ, θέλων διὰ τούτου νὰ διδάξῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν νὰ μὴ ἔχῃ πεποίθησιν εἰς τὰς δυνάμεις της, οὔτε νὰ νομίζῃ ὅτι ἠμπορεῖ κάτι νὰ συνεισφέρῃ πρὸς συντήρησιν τῆς παρούσης ζωῆς.

23. Διὰ τοῦτο ἡμᾶς, τοὺς ὁποίους ἐτίμησε διὰ τοῦ λογικοῦ καὶ ἠξίωσε τοιούτου προορισμοῦ, μᾶς προτρέπει νὰ μιμηθῶμεν τὰ ἐστερημένα λογικοῦ ζῷα, λέγων· «Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά» (Ματθ. 6, 26). Διὰ τούτων λέγει, τρόπον τινά, τὰ ἑξῆς· Ἐὰν τόσον πολὺ προνοῶ διὰ τὰ πετεινά, ποὺ δὲν ἔχουν λογικόν, ὥστε ὅ,τι τοὺς χρειάζεται νὰ τοὺς τὸ δίδω χωρὶς αὐτὰ νὰ καλλιεργοῦν καὶ θερίζουν χωράφια, πολὺ περισσότερον θὰ φροντίσω διὰ σᾶς, τὰ λογικὰ πλάσματα, ἐὰν θελήσετε νὰ προτιμήσετε τὰ πνευματικὰ ἀντὶ τῶν ὑλικῶν. Ἀφοῦ διὰ σᾶς ἔπλασα ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν κτίσιν ὁλόκληρον, φροντίζω δὲ δι' αὐτὰ τόσον, πόσης προνοίας καὶ φροντίδος θὰ κρίνω σᾶς ἀξίους, διὰ τοὺς ὁποίους καὶ ὅλα αὐτὰ ἐδημιούργησα!

24. Ἂς ἔχωμεν λοιπόν, σᾶς παρακαλῶ, ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλην μας τὴν διάνοιαν ἂς κατευθύνωμεν πρὸς τὸν πόθον τῶν πνευματικῶν, θέτοντες εἰς δευτέραν μοῖραν ὅλα τὰ ἄλλα, ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἵνα μὲ ἀφθονίαν ἀπολαύσωμεν τῶν παρόντων ἀγαθῶν, ἀξιωθῶμεν ἐκείνων, περὶ τῶν ὁποίων ἐλάβομεν ὑποσχέσεις καὶ ἀποφύγωμεν τὴν τιμωρίαν τῆς γεέννης. Ἂς μὴ ἐξοδεύεται, σᾶς παρακαλῶ, πάλιν ὅλη ἡ ἡμέρα εἰς ἀδιαφορίαν, εἰς ἀνωφελεῖς ἀσχολίας, εἰς ἐφαμάρτους συγκεντρώσεις καὶ εἰς συμπόσια καὶ μέθην καθημερινήν. Ἂς μὴ σκορπίσωμεν διὰ μελλοντικῆς ἀδιαφορίας, ὅσα τόσον καλῶς συνεκεντρώσαμεν, ἀλλ' ἂς διαφυλάξωμεν εἰς ἀσφαλὲς

μέρος ὅλα ἐκεῖνα πού μᾶς ἐδώρησεν ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ.

25. Σεῖς προπάντων, οἱ ὁποῖοι πρὸ ὀλίγου τὸν Χριστὸν ἐνεδύθητε καὶ τοῦ Πνεύματος τὴν ἐπιφοίτησιν ἐδέχθητε, σᾶς παρακαλῶ, καθημερινῶς νὰ προσέχετε τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐνδύματός σας, ὥστε νὰ μὴ ἐλαττωθῇ αὐτή ἢ λερωθῇ διὰ λόγων ἀσκόπων, διὰ τῆς ἀκοῆς ἀνωφελῶν συζητήσεων, διὰ σκέψεων πονηρῶν καὶ ἀσκόπου περιφορᾶς τῶν ὀφθαλμῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἀπὸ παντοῦ λοιπὸν ἂς περιφρουρήσωμεν τὸν ἑαυτόν μας ἅπαντες, διὰ τῆς διαρκοῦς ἐνθυμήσεως τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἡμέρας τῆς κρίσεως, ἵνα λαμπροὶ πάντοτε παραμένοντες καὶ τὸ ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας ἄσπιλον καὶ ἀκηλίδωτον διαφυλάττοντες τῶν ἀνεκφράστων ἐκείνων ἀξιωθῶμεν δωρεῶν, τῶν ὁποίων εἴθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμή, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΡΓΑ

ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ